

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ผิดกฎหมาย
ของผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันในภาคใต้ของไทย
Illicit cigarette smoking among current
smokers in the South of Thailand

ผศ.ดร.มณฑา เก่งการพานิช
ดร.ศรัณญา เบญจกุล
รศ.ธราดล เก่งการพานิช
ผศ.ดร.ลักขณา เต็มศิริกุลชัย
ดร.ภิญดี ภาวนานนท์

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดย

สถาบันวิจัยสุขภาพนานาชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา (NIH)

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)

ทีมวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑา เก่งการพานิช

อาจารย์ประจำภาควิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

e-mail: phmkg@mahidol.ac.th

ที่อยู่สำนักงาน อาคาร 3 ชั้น 5 เลขที่ 420/1 ถนนราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 02-3548543-47 ต่อ 3703

ดร.ศรัณญา เบญจกุล พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

e-mail: dr.benjakul@gmail.com

รองศาสตราจารย์ธราดล เก่งการพานิช

อาจารย์ประจำภาควิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

e-mail: phtkg@mahidol.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา เต็มศิริกุลชัย

อาจารย์ประจำภาควิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

e-mail: phlts@mahidol.ac.th

ดร.ภิญตี ภวานานนท์

อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

e-mail: phppn@mahidol.ac.th

กิตติกรรมประกาศ

เมื่อมีการขึ้นภาษีสรรพสามิตบุหรี มักเป็นที่กังวลจากหลายฝ่ายว่าจะส่งผลให้เกิดการลักลอบบุหรีเถื่อนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีอัตราภาษีบุหรีและราคาบุหรีที่จำหน่ายในประเทศสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างมาก สำหรับประเทศไทย สถานการณ์การสูบบุหรีเถื่อนหรือบุหรีไม่เสียภาษียังไม่มีการศึกษามากนัก ดังนั้นทีมวิจัยจึงในใจที่จะตอบโจทย์เกี่ยวกับอัตราการสูบบุหรีไม่เสียภาษีของสังคมไทยว่าเป็นอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและมาตรการในการควบคุมยาสูบของประเทศให้มีประสิทธิภาพต่อไป การศึกษานี้ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยสุขภาพนานาชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา (NIH) Duke University ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) และ SEATCA และการสนับสนุนวิชาการเกี่ยวกับระเบียบวิธีและการสุ่มตัวอย่างจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ขอบคุณสำหรับทีมสถิติจังหวัดพังงา ที่ร่วมสำรวจในขั้นตอนทดสอบเครื่องมือและระเบียบวิธี ขอคุณทีมเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักวิจัยสังคมของเอแบค และที่สำคัญคือ ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษานี้ จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้เป็นอย่างดี

ทีมวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาและคุณค่าของการวิจัยนี้ จะได้ใช้ประโยชน์ทั้งเพื่อวิชาการและการผลักดันให้มีการกำหนดนโยบายและมาตรการควบคุมบุหรีหนีภาษีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ทีมวิจัย

เมษายน 2555

บทคัดย่อ

มาตรการภาษีที่มีประสิทธิภาพมีผลต่อการลดการบริโภคยาสูบลง หากแต่ผลกระทบอีกด้านหนึ่งที่เป็นที่วิตกกังวลคือการลักลอบบุหรี่ยี่ห้อที่มีมากขึ้น การวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวางนี้จึงมีขึ้นเพื่อศึกษาสถานการณ์การสูบบุหรี่ผิดกฎหมายของผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน การรับรู้และความคิดเห็นของผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันต่อบุหรี่ผิดกฎหมาย และปัจจัยทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไม่เสียภาษีของผู้สูบบุหรี่ในภาคใต้ ทำการศึกษาในผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยเลือกตัวอย่างอย่างเป็นระบบด้วยระเบียบวิธีการแจกแจงและนับจุด กำหนดกลุ่มเป้าหมายใน 8 จังหวัดภาคใต้ได้แก่ ปัตตานี สตูล สงขลา พัทลุง พังงา ระนอง ภูเก็ตและสุราษฎร์ธานี โดยเลือกเฉพาะในเขตเทศบาล/เมือง ได้ตัวอย่างทั้งสิ้น 2,048 ตัวอย่าง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมซองบุหรี่ในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน 2554 และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้วยสถิติ Logistic Regression คำนวณค่า OR และ Cox & Snell R Square

ผลการศึกษา ผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันในภาคใต้สูบบุหรี่ผิดกฎหมายร้อยละ 16.0 โดยพิจารณาจากซองบุหรี่ที่ไม่อากรแสตมป์ไทยที่แสดงถึงการเสียภาษี คุณลักษณะของผู้สูบบุหรี่ผิดกฎหมายพบว่า เพศหญิงสูบบุหรี่ผิดกฎหมายสูงกว่าเพศชายร้อยละ 3 กลุ่มอายุต่ำสูบบุหรี่สูงกว่ากลุ่มที่อายุมาก นักเรียน/นักศึกษาสูบบุหรี่ผิดกฎหมายสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ เป็นกลุ่มที่รายได้ได้น้อยคือในกลุ่มจนถึงปานกลาง โดยจังหวัดที่พบสูงที่สุดคือ จ.ปัตตานี สตูลและสงขลา ผู้สูบบุหรี่ผิดกฎหมายส่วนใหญ่ร้อยละ 82.5 ซื้อมือบุหรี่เป็นซอง โดยร้อยละ 76.9 ซื้อมือบุหรี่ครั้งล่าสุดดังกล่าวจากร้านขายของชำ มากกว่านั้น ร้อยละ 22.3 ของผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน และร้อยละ 72.5 ของกลุ่มที่ปัจจุบันสูบบุหรี่ที่ไม่ผิดกฎหมายเคยมีประสบการณ์ซื้อบุหรี่ยี่ห้อเสียภาษีใน 12 เดือนที่ผ่านมา โดยแหล่งที่ซื้อบุหรี่ยี่ห้อที่เชื่อได้ว่าไม่เสียภาษีคือ ร้านขายของชำ ร้อยละ 72.5 รองลงมาคือ ตลาดมืดและพ่อค้าเร่ สำหรับการรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่ยี่ห้อผิดกฎหมายพบว่าร้อยละ 9.4 ของผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันและร้อยละ 54.0 ของผู้สูบบุหรี่ผิดกฎหมายรับรู้ว่ามีบุหรี่ยี่ห้อที่ตนซื้อเป็นบุหรี่ยี่ห้อไม่เสียภาษีอย่างแน่นอนโดยสังเกตจากภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ยี่ห้อและอากรแสตมป์ ผู้สูบบุหรี่ร้อยละ 17.3 มีความเห็นว่าหาซื้อบุหรี่ยี่ห้อผิดกฎหมายได้ง่าย จากการศึกษาพบ 7 ตัวแปรที่เป็นปัจจัยร่วมกันทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไม่เสียภาษี โดยเรียงจากปัจจัยที่มีอิทธิพลมากไปน้อย ดังนี้ 1) การรับรู้ว่ามีบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อมือบุหรี่เป็นบุหรี่ยี่ห้อที่เสียภาษี 2) จังหวัด 3) การรับรู้ว่ามีบุหรี่ยี่ห้อที่จำหน่ายรอบ ๆ ที่อยู่อาศัยเป็นบุหรี่ยี่ห้อไม่เสียภาษี 4) ความพยายามในการซื้อบุหรี่ยี่ห้อราคาถูกกว่าปกติใน 6 เดือนที่ผ่านมา 5) อาชีพ 6) สถานภาพทางเศรษฐกิจ และ 7) กลุ่มอายุ ซึ่งทั้ง 7 ปัจจัยมีความสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไม่เสียภาษีได้ ร้อยละ 40.8

จากผลการศึกษาจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องร่วมกันปราบปรามบุหรี่ยี่ห้อการลักลอบบุหรี่ยี่ห้ออย่างเคร่งครัด อีกทั้งยังควรมีมาตรการอื่นควบคู่ไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด การขึ้นภาษีอย่างต่อเนื่อง ปรับแก้กฎหมายให้เพิ่มบทลงโทษการละเมิด การรณรงค์ให้ความรู้แก่เยาวชน และพัฒนาระบบการเฝ้าระวังบุหรี่ยี่ห้อในพื้นที่

คำสำคัญ : บุหรี่ผิดกฎหมาย/ผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน/ประเทศไทย

Abstract

Tax measure is one of the most effective policy interventions to reduce tobacco use but the smuggling is the opposite impact that was worried. This cross-sectional study aimed to explore the situation of illicit cigarette use among current smokers in the south of Thailand and the perception regarding the accessibility of illicit cigarette in those areas. Target groups are current smokers aged 18 years and over, living in municipal or urban areas, in eight provinces of the south; Pattani, Satul, Songkhla, Phangha, Ranong, Phuket and Suratthani. Samples were selected by systematic sampling with listing and data collection. Data were collected by face to face interview and cigarette pack gathering from 2,048 samples during May to June, 2011 and analyzed the factors influencing on illicit cigarette behavior by Logistic Regression, OR and Cox & Snell R Square.

The results showed 16% of current smokers smoked illicit cigarettes, considered by examination the tax stamp on the packs. The traits of illicit cigarette smokers are high among female (higher than male for 3%), the lower age, student and low to moderate income groups. The three provinces which found highly use illicit cigarettes were Pattani, Satul and Songkhla. 76.9% of Illicit cigarette purchased the last cigarettes from grocery shops. In the past 12 months, 22.3% of current smokers and 72.5% of illicit cigarette users had ever bought illicit cigarettes from grocery shops and they believed that those cigarettes were illegal. 9.4% of current smokers and 54.0% of illicit cigarette users strongly believed that those purchased cigarettes were illicit which notified by Thai pictorial health warning and had not Thai tax stamp. 17.3% of current smokers opined that it's quite easy for illicit cigarette buying. The results revealed seven factors influencing on the illicit cigarette smoking from high to low influence. They were 1) perceived the last cigarette purchase was illicit 2) province 3) perceived cigarette selling around residence was illicit 4) tried to buy cheaper cigarette than normal cigarette in the past 6 months 5) occupation 6) economic status and 7) age group. These 7 co=factors could estimate the illicit cigarette smoking for 40.8%.

These results recommend the related organization to join to strictly subdue the cigarette smuggling, including execute the other measures together such as strictly law enforcement, continuously tax increasing, adjust law to increase the punishment of violation, health education to youth, and develop illicit cigarette surveillance system.

Key words: illicit cigarette, current smokers, Thailand

สารบัญ

	หน้า
ทิมวิจัย	ก
กิติกรรมประกาศ	ข
บทคัดย่อ	ค
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์	4
นิยามเชิงปฏิบัติการ	4
ขอบเขตของการศึกษา	5
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	6
2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุหรี่ปิดกฎหมาย	6
2.2 กรอบอนุสัญญาขององค์การอนามัยโลกว่าด้วยการควบคุมยาสูบ ฯ	18
2.3 งานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	33
รูปแบบการวิจัย	33
ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	33
เครื่องมือในการสำรวจ	34
ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	36
การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล	36
บทที่ 4 ผลการศึกษา	37
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	37
ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่	40
ส่วนที่ 3 การซื้อบุหรี่ครั้งล่าสุด	43
ส่วนที่ 4 การพิจารณาของบุหรี่ปิดกาแรต	52
ส่วนที่ 5 การสูบบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษี	55
ส่วนที่ 6 ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่ปิดภาษี	56
ส่วนที่ 7 ประสบการณ์การเคยซื้อบุหรี่ปิดภาษีที่เชื่อได้ว่าหลีกเลี่ยงภาษี	66
ส่วนที่ 8 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ปิดภาษี	70

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	73
สรุปและอภิปราย	73
ข้อเสนอแนะ	77
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก แบบสัมภาษณ์โครงการการสำรวจ	83

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 3.1 จำนวนครัวเรือนและบุคคลที่ถูกสัมภาษณ์และอัตราการตอบ จำแนกตามจังหวัด (unweighted)	37
ตารางที่ 3.2 จำนวนและร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามลักษณะทางประชากร (weighted)	39
ตารางที่ 3.3 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามปริมาณบุหรี่ที่สูบต่อวัน และลักษณะทางประชากร (weighted data)	41
ตารางที่ 3.4 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตที่อายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามธรรมชาติของการซื้อบุหรี่ครั้งล่าสุด (weighted data)	45
ตารางที่ 3.5 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามธรรมชาติของการซื้อบุหรี่ครั้งล่าสุด และลักษณะทางประชากร	45
ตารางที่ 3.6 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามยี่ห้อบุหรี่ที่ซื้อครั้งล่าสุด (weighted data)	46
ตารางที่ 3.7 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามแหล่งที่ซื้อบุหรี่ชิกาแรตครั้งล่าสุดในภาพรวม (weighted data)	47
ตารางที่ 3.8 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามยี่ห้อบุหรี่ที่ซื้อครั้งล่าสุดและเป็นบุหรี่ที่มีการเสียภาษีของไทย (weighted data)	48
ตารางที่ 3.9 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามบุหรี่ที่ซื้อครั้งล่าสุดและเป็นบุหรี่ที่ไม่มีการเสียภาษีของไทย (weighted data)	50
ตารางที่ 3.10 ราคาเฉลี่ยของบุหรี่ชิกาแรตเฉลี่ยโดยภาพรวมที่จ่ายโดยผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามลักษณะการซื้อ	51
ตารางที่ 3.11 ราคาเฉลี่ยของบุหรี่ชิกาแรตที่เสียภาษีไทยที่จ่ายโดยผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามลักษณะการซื้อ	52
ตารางที่ 3.12 จำนวนและร้อยละของผู้สูบบุหรี่อายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามการพิจารณาของในลักษณะต่าง ๆ	53
ตารางที่ 3.13 จำนวนและร้อยละของผู้สูบบุหรี่อายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษีและลักษณะทางประชากร	54
ตารางที่ 3.14 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามความคิดเห็นต่อการเสียภาษีของบุหรี่ที่ซื้อครั้งล่าสุดและลักษณะทางประชากร	57

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 3.15	ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามเหตุผลต่อการเสีย ภาษีของบุหรี่ที่ซื้อครั้งล่าสุด	59
ตารางที่ 3.16	ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามความตระหนักต่อ จำหน่ายบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่และลักษณะทางประชากร	60
ตารางที่ 3.17	ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไปโดยภาพรวม จำแนกตาม ความคิดเห็นต่อความยากง่ายในการซื้อขายบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่	62
ตารางที่ 3.18	ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไปที่รับรู้ว่ามีจำหน่ายบุหรี่ ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่จำแนกตามความคิดเห็นต่อความยากง่ายในการซื้อขาย บุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่	65
ตารางที่ 3.19	ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไปที่รับรู้ว่ามีจำหน่ายบุหรี่ ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่จำแนกตามเหตุผลที่คิดว่าบุหรี่ที่จำหน่ายในพื้นที่ไม่ เสียภาษี	66
ตารางที่ 3.20	ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่ระบุว่าเคยซื้อบุหรี่ที่เชื่อได้ว่า ไม่เสียภาษีใน 12 เดือนจำแนกตามลักษณะทางประชากร (weighted)	68
ตารางที่ 3.21	ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไปที่ระบุว่าเคยซื้อบุหรี่ที่เชื่อได้ว่า ไม่เสียภาษีใน 12 เดือน จำแนกตามแหล่งที่ซื้อบุหรี่ที่เชื่อได้ว่าไม่เสียภาษี (weighted)	69
ตารางที่ 3.22	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่ไม่เสียภาษี	71

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ตระหนักในระดับโลกถึงการขึ้นภาษีที่ยิ่งสูงมากขึ้นเท่าไร ก็จะส่งผลต่อการลักลอบบุหรี่หนีภาษีหรือ บุหรี่เถื่อนมากขึ้นเท่านั้น การขึ้นภาษีในมุมมองหนึ่งเชื่อว่า อาจจะไปสู่การหลีกเลี่ยงภาษีของการค้าบุหรี่ที่ เพิ่มขึ้น หากแต่ในอีกมุมมองหนึ่งเป็นเชื่อกันดีว่า มีผลประโยชน์ทางด้านสาธารณสุข ทั้งนี้เพราะการขึ้นภาษีบุหรี่ จะทำให้ราคาบุหรี่สูงขึ้นประชาชนเข้าถึงน้อยลง นั้นหมายถึงการบริโภคยาสูบที่ลดลง ย่อมเป็นผลดีต่อสุขภาพ แต่สิ่งที่ไม่ คาดคิดคือ การลักลอบบุหรี่เถื่อนเพื่อนำเข้ามาจำหน่ายในตลาดมืดในราคาที่ถูกลงกว่าบุหรี่ทั่วไปในท้องตลาด⁽¹⁾ อีกทั้งการขึ้นภาษียังทำให้ราคาบุหรี่ในประเทศสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน และส่งผลกระทบต่อบุหรี่หนีภาษี จากการศึกษาของ Joossen⁽²⁾ รายงานว่า บุหรี่เถื่อนหรือบุหรี่หนีภาษีที่กระจายอยู่ในตลาดบุหรี่โลกเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 110 ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2533 ผลกระทบเชิงลบของบุหรี่หนีภาษีเช่นนี้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ทางการเงินการคลังของประเทศต่าง ๆ เท่านั้น หากแต่มีผลการสาธารณสุขของแต่ละประเทศอีกด้วย เนื่องจากประเทศที่ ต้องการควบคุมอัตราการบริโภคยาสูบให้ลดลง มักใช้นโยบายและมาตรการทางภาษีเพื่อทำให้บุหรี่มีราคาสูงขึ้น จะทำให้ผู้สูบลดปริมาณการสูบลงหรือเลิกสูบบุหรี่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเด็กและเยาวชน Chaloupka และ Jha⁽³⁾ ประเมินการณ์ว่า บุหรี่ที่บริโภคกันอยู่ทั่วโลกประมาณร้อยละ 6-8 เป็นบุหรี่เถื่อน ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของบุหรี่ที่นำ ออกนอกประเทศโดยที่ไม่เสียภาษี และส่งกลับเข้าประเทศใหม่ในลักษณะของบุหรี่ยัดลักลอบนำเข้า

จากการวิจัยของ Tao⁽⁴⁾ ในปี พ.ศ.2547 เกี่ยวกับอุตสาหกรรมยาสูบภายใต้ระบบผูกขาดรายงานข้อมูล ในประเทศจีน ปี พ.ศ.2546 ชี้ให้เห็นว่าบุหรี่หนีภาษีภายในประเทศมีปริมาณมากกว่าบุหรี่ภายในประเทศ กล่าวคือ การบริโภคบุหรี่ที่ผลิตโดยประเทศจีนมีร้อยละ 46 แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนของบุหรี่หนีภาษีที่สูงกว่า ซึ่ง ปรากฏการณ์เช่นนี้แสดงให้เห็นถึงปัญหาของระบบจัดเก็บภาษีบุหรี่ของประเทศจีนที่มีการยกเว้นภาษีส่งออกบุหรี่ ทำให้เกิดการส่งออกอย่างถูกต้อง หากแต่มีการลักลอบกลับเข้าประเทศ ซึ่งราคาบุหรี่ที่ย้อนกลับเข้าประเทศ เหล่านั้น ก็ยังคงมีราคาถูกกว่าบุหรี่ที่จำหน่ายในประเทศ

การศึกษาของ Merriman, Yuriki และ Chaloupka⁽⁵⁾ แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างภายในประเทศกับ ประเทศเพื่อนบ้านในเรื่องของอัตราภาษี ซึ่งประเทศที่มีการเก็บภาษีในอัตราที่สูงทำให้ราคาบุหรี่สูงกว่าประเทศ เพื่อน และอาจเป็นเหตุผลสำคัญในการเพิ่มขึ้นของบุหรี่เถื่อนจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีบุหรี่ยาสูบราคาถูกกว่า⁽⁶⁾ จาก การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิและการสัมภาษณ์องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ประเมินการค้าปริมาณของการ จำหน่ายบุหรี่ถูกกฎหมายและบุหรี่ผิดกฎหมายระหว่างปี พ.ศ. 2546 - 2551 พบว่า การขายบุหรี่ที่ถูกกฎหมาย เพิ่มขึ้นจาก 35,656.6 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2549 เป็น 37,224.1 ล้านบาทในปี พ.ศ.2551 ขณะที่ปริมาณการ ขายบุหรี่ผิดกฎหมายจาก 935 ล้านบาท ลดลงเป็น 715.4 ล้านบาท หากแต่ร้อยละของการจับกุมมีเพียง เล็กน้อยคือ ร้อยละ 1.8 ในช่วงปี พ.ศ. 2549-2551⁽⁷⁾ อย่างไรก็ตามรายงานการศึกษาของ Joossen ประเมิน

การว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2533-2540 ส่วนแบ่งการตลาดของบุหรี่ผิดกฎหมายในประเทศไทยมีประมาณร้อยละ 10 ของยอดจำหน่าย⁽⁸⁾

สังคิต พิริยรังสรรค์⁽⁶⁾ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบุหรี่ผิดกฎหมายในลักษณะของบุหรี่ยี่ห้อของประเทศไทย ได้มีการจำหน่ายบุหรี่ผิดกฎหมายออกเป็นหลายประเภทด้วยกัน มีทั้งที่เป็นบุหรี่ยี่ห้อต่างประเทศที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยโดยไม่มีมีการจ่ายภาษี บุหรี่ปลอมที่มีการเลียนแบบบุหรี่ต่างประเทศและผลิตปลอมในต่างประเทศและลักลอบนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย บุหรี่ปลอมบุหรี่ยี่ห้อไทยที่เป็นที่นิยม (ยี่ห้อกรองทิพย์ สายฝน) ทั้งที่ผลิตในประเทศไทยและต่างประเทศ จากการศึกษาวิจัยวิเคราะห์ถึงปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้มีการลักลอบบุหรี่ยี่ห้อว่ามีด้วยกันหลายปัจจัยคือ 1) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค อาทิ ข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคี 2) โอกาสในการสร้างรายได้และกำไรจากการค้าสิ่งผิดกฎหมาย 3) ความง่ายในกระบวนการผลิตอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้การผลิตเสมือนจริงทำได้ง่ายขึ้น รวมถึงความก้าวหน้าในการขนส่งและการติดต่อสื่อสาร 4) ช่องทางที่ง่าย สะดวกและรวดเร็วมากขึ้นในการกระจายสินค้า เช่น ทางอินเทอร์เน็ต สังคมออนไลน์ 5) การบังคับใช้กฎหมายและนโยบายควบคุมยาสูบยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร 6) การบังคับใช้กฎหมายตามที่เป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพการณ์จริงของการค้าสิ่งผิดกฎหมาย จากความจริงจากการศึกษานี้ และจากการสถานการณ์ที่เป็นจริง จะเห็นได้ว่า การจับกุมการค้ายาสูบเถื่อนมักมีเส้นทางการค้ายาสูบเถื่อนจากประเทศเพื่อนบ้านที่ติดต่อกับชายแดนของภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย เช่น จากพม่าเข้าสู่ภาคเหนือและภาคใต้ฝั่งตะวันตก จากลาวเข้าสู่ประเทศไทยทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากเขมรเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและภาคตะวันออก จากสิงคโปร์และมาเลเซียเข้าสู่ภาคใต้ ซึ่งการลักลอบบุหรี่ยี่ห้อเถื่อนเข้าสู่ภาคใต้ของไทยเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่านทางด่านชายแดนของจังหวัดต่าง ๆ อาทิ ปัตตานี สตูล สงขลาเข้าสู่หาดใหญ่ และจังหวัดต่าง ๆ ที่เป็นศูนย์กลางการค้า การลักลอบบุหรี่ยี่ห้อเถื่อนมีให้เห็นมากขึ้นในช่วงปี 2550-2552 ดังเห็นได้จากข่าวการจับกุมที่ปรากฏเป็นข่าว⁽⁹⁻¹³⁾

ประเทศไทยเป็นที่ทราบกันดีว่า มีการออกกฎหมายขึ้นภาษีมาย่างต่อเนื่อง และมาตรการทางภาษีถือเป็นนโยบายและมาตรการสำคัญที่ประเทศไทยใช้เพื่อการควบคุมยาสูบ และจากการที่รัฐบาลประกาศปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยี่ห้อแรตอันเป็นผลให้บุหรี่ยี่ห้อราคาแพงขึ้น ซึ่งต่อประเด็นการขึ้นภาษี ศ.น.พ.ประกิต วาทีสาธกกิจ เลขาธิการมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ เปิดเผยว่าการขึ้นภาษีบุหรี่ยี่ห้อจะเป็นผลดีมากกว่าเป็นผลเสียต่อผู้สูบบุหรี่ เนื่องจากการขึ้นภาษีบุหรี่ยี่ห้อจะทำให้ผู้สูบบุหรี่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยสูบบุหรี่ลดลงหรือเลิกสูบ โดยเฉพาะผู้สูบบุหรี่กลุ่มที่มีรายได้น้อย⁽¹⁴⁾ ทั้งนี้จากงานวิจัยที่ศึกษาชายไทยที่สูบบุหรี่ จากทุกภาคของประเทศในปี พ.ศ. 2549 ถึงผลกระทบหลังจากที่รัฐบาลขึ้นภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยี่ห้อจากร้อยละ 75 เป็น 79 ทำให้ราคาบุหรี่ยี่ห้อเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 พบว่าร้อยละ 58 ของผู้สูบบุหรี่จะสูบบุหรี่ลดลง ขณะที่ร้อยละ 10 เปลี่ยนไปสูบบุหรี่ยี่ห้อที่มีราคาถูกกว่าร้อยละ 9 เปลี่ยนไปสูบบุหรี่มวนเอง และมีผู้เลิกสูบบุหรี่ไปเลยถึงร้อยละ 10⁽¹⁵⁾ มากกว่านั้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 จนถึง พ.ศ.2550 รัฐบาลขึ้นภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยี่ห้อรวมแปดครั้ง⁽¹⁶⁾ ทำให้ราคาบุหรี่ยี่ห้อเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังตัวอย่างบุหรี่ยี่ห้อกรองทิพย์เพิ่มขึ้นจากซองละ 15 บาทเป็น 45 บาท ซึ่งการขึ้นภาษี ฯ ที่ส่งผลต่อราคาบุหรี่ยี่ห้อนี้ สร้างผลกระทบต่อสถานการณ์การสูบบุหรี่ในประชากรกลุ่มที่จนที่สุดของประเทศ โดยอัตราการสูบบุหรี่ของประชากรกลุ่มนี้ลดลงจากร้อยละ 42 ในปี พ.ศ. 2534 เหลือร้อยละ 20.7 ในปี พ.ศ.2550⁽¹⁷⁾ เช่นเดียวกับ

การศึกษาผลกระทบของการขึ้นภาษีของมณฑล เก่งการพานิชและคณะพบว่า หลังการขึ้นภาษีสรรพสามิตบุหรืชิกา แรต ผู้สูบบุหรืเป็นประจำร้อยละ 9.7 เลิกสูบบุหรื และร้อยละ 48.0 ลดจำนวนมวนและ/หรือเปลี่ยนยี่ห้อและประเภทของบุหรืจากบุหรืชิกาแรตเป็นบุหรืมวนเอง⁽¹⁸⁾

ผลกระทบของมาตรการขึ้นภาษี ฯ ต่ออัตราการสูบบุหรืของประชากรไทยนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยจากการใช้ โปรแกรม Simulation ของ David Levy และคณะ⁽¹⁹⁾ โดยศึกษาผลกระทบของนโยบายการควบคุมยาสูบของไทยระหว่างปี พ.ศ. 2534 – 2539 ที่มีต่อการลดอัตราการสูบบุหรื พบว่า มาตรการขึ้นภาษีเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดจาก 5 มาตรการ ได้แก่ นโยบายทางภาษี การสร้างสิ่งแวดล้อมปลอดบุหรื การรณรงค์ให้ความรู้ การห้ามโฆษณา และภาพคำเตือนบนซองบุหรื เมื่อนำไปคำนวณเพื่อสร้างแบบจำลองของการควบคุมพฤติกรรมสูบบุหรื พบว่า มาตรการทางภาษีเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดคือสามารถลดอัตราการสูบบุหรืร้อยละ 61.94 ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงใช้มาตรการทางภาษีมาผลักดันการขึ้นภาษีบุหรือย่างต่อเนื่อง

ล่าสุดด้วยวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้รัฐบาลเห็นความจำเป็นในการขึ้นภาษีบาป (เหล้าและบุหรื) เพื่อให้รัฐบาลมีรายได้เพิ่มขึ้น และกระทบกับเศรษฐกิจครัวเรือนน้อยกว่าการขึ้นภาษีสินค้าอุปโภคและบริโภคที่จำเป็น ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลไทยจึงได้ประกาศขยายเพดานภาษีบุหรืและได้ขึ้นภาษีบุหรืจากเดิมร้อยละ 80 เป็นร้อยละ 85 ทำให้ราคาบุหรืไทยเพิ่มขึ้นของละ 5– 12 บาท และราคาบุหรืต่างประเทศเพิ่มขึ้นของละ 10– 12 บาท เป็นผลให้ราคาบุหรืที่ขายดีที่สุดของไทยคือบุหรืกรองทิพย์ปรับราคาเพิ่มจาก 45 บาท เป็น 58 บาท และบุหรืมาร์ลโบโรเพิ่มขึ้นจาก 63 บาท เป็น 72– 75 บาท⁽²⁰⁾

การขึ้นภาษีบุหรืชิกาแรตภายในประเทศ เป็นที่วิตกกังวลถึงการทะลักของบุหรืหนีภาษี และบุหรืลักลอบนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านตามตะเข็บชายแดน ซึ่งมีราคาต่ำกว่าบุหรืในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นเป็นข่าวที่ว่าด่านศุลกากรตามแนวชายแดนต้องสั่งคุมเข้มสกัดการลักลอบนำเข้าสุราและบุหรืจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งสั่งจำกัดจำนวนการซื้อบุหรืปลอดภาษีไม่เกิน คนละไม่เกิน 1 ห่อใหญ่ อย่างไรก็ตามมีข่าวการจับกุมบุหรืหนีภาษีเป็นจำนวนมากหลังจากที่มีการขึ้นภาษีสรรพสามิต เช่นเดียวกับสถานการณ์ในสังคม พบว่า มีการจำหน่ายบุหรืที่น่าเชื่อได้ว่าเป็นบุหรืผิดกฎหมาย ได้แก่ มีการจำหน่ายบุหรืที่ไม่มีภาพคำเตือนบนซอง บุหรืซุส เป็นต้น ซึ่งการค้าบุหรืผิดกฎหมายนี้ไม่ได้มีอันตรายเฉพาะต่อการเงินการคลังของประเทศเท่านั้น หากแต่ยังส่งผลเสียอย่างมากต่อสาธารณสุขโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน สำหรับประเทศไทย ข้อมูลและมาตรการในการควบคุมบุหรืลักลอบยังมีค่อนข้างจำกัด จากงานวิจัยของอิศรา ศานติศาสตร์⁽²¹⁾ ซึ่งได้ทำการศึกษาในปี พ.ศ.2544 ได้คาดประมาณว่า บุหรืที่ประชาชนบริโภคอยู่ คิดเป็นบุหรืเดือนประมาณร้อยละ 15.5 (พิจารณาจากซองบุหรื) และจากงานวิจัยยังได้คาดประมาณว่า การบริโภคบุหรืเดือนอาจเป็น 3 เท่าของการนำเข้าบุหรืที่ถูกกฎหมายคือประมาณร้อยละ 13 ของบุหรืทั้งหมด มากกว่านั้นจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ของบุหรืหลีกเลี่ยงภาษีในประเทศไทยของภฤดี ภาวนานนท์⁽²²⁾ ด้วย 2 วิธีซึ่งให้ผลลัพธ์ที่ไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ วิธีที่ 1 ที่คำนวณปริมาณการบริโภคและปริมาณบุหรืที่มีการจ่ายภาษี แสดงให้เห็นว่า ไม่มีส่วนต่างที่แสดงให้เห็นว่าไม่มีการสูบบุหรืที่หลีกเลี่ยงภาษี วิธีที่ 2 เป็นการรวบรวมข้อมูลจากปริมาณการค้าของบุหรืส่งออกจากประเทศอื่นมายังประเทศไทย และปริมาณนำเข้าที่ประเทศไทยมีรายงาน ผลลัพธ์แสดงให้เห็นว่า จำนวนนำเข้าสูงกว่าบุหรืส่งออก ซึ่งชี้ให้เห็นว่า มีบุหรืที่มีการหลีกเลี่ยงภาษี ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์การจับกุมบุหรืลักลอบตามบริเวณชายแดนติดต่อกับ

ประเทศเพื่อนบ้าน⁽⁹⁻¹³⁾ ซึ่งจากการสำรวจในโครงการสำรวจการบริโภคยาสูบในผู้ใหญ่) GATS พบว่า ผู้สอบผู้หรี เป็นประจำร้อยละ 2.6 ผู้สอบผู้หรีที่ชองไม่มีภาพคำเตือนบนชองบหรี⁽²³⁾ ซึ่งอนุมานได้ถึงโอกาสของการเป็นบหรีที่ไม่เสียภาษีของบหรีดังกล่าวซึ่งเป็นทั้งบหรีที่ผิดกฎหมาย (บหรีลักลอบหรือบหรีเถื่อน) และไม่ผิดกฎหมาย (บหรีที่ถือเข้ามาในปริมาณที่กฎหมายอนุญาตจำนวน 200 มวนต่อคนต่อครั้งของการเข้า-ออกประเทศ ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายภาคและจังหวัด จากการสำรวจพบว่า ผู้สอบผู้หรีเป็นประจำในภาคใต้มีการสอบผู้หรีที่ไม่มีภาพเตือนบนชองบหรีประมาณร้อยละ 8⁽²³⁾ ซึ่งสูงกว่าภาคอื่น ๆ ซึ่งสันนิษฐานด้วยเหตุผลหนึ่งคือ สภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศที่มีพื้นที่ติดชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ มาเลเซียและพม่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาเลเซียซึ่งมีพื้นที่ติดต่อทางพื้นดินซึ่งทำให้การเข้าออกไปยังประเทศเพื่อนบ้านทำได้โดยง่าย อีกทั้งการมีพื้นที่ใกล้กับเกาะลังกาวิซึ่งเป็นบริเวณที่ปลอดภาษีของสินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ทำให้เอื้อต่อการนำเข้าบหรีจากประเทศเพื่อนบ้านทั้งในลักษณะถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ซึ่งบหรีดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นบหรีโรงงานที่มีราคาถูก ซึ่งราคาตลาดของบหรีเรียกเว้นภาษีในร้านค้าปลอดภาษี ราคาประมาณ 15-25 บาทต่อชอง ส่งผลต่อการบริโภคบหรีดังกล่าวในพื้นที่ภาคใต้จึงสูงกว่าภาคอื่น ๆ

จากสถานการณ์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ปัญหาบหรีหนีภาษีเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการเมืองรวมถึงสะท้อนถึงปัญหาการคอร์รับชั่นที่มีสูงด้วยเช่นกัน⁽²⁴⁾ การเข้าใจถึงสถานการณ์การสอบผู้หรีหนีภาษีในภาคใต้เป็นการเฉพาะด้วยระเบียบวิธีวิจัยที่เป็นระบบจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการฉายภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในทางกฎหมายและผู้ปฏิบัติของกระทรวงต่าง ๆ ในการใช้ประโยชน์ข้อมูลจากการศึกษาในวางแผนนโยบายและกำหนดมาตรการในการควบคุมบหรีหนีภาษีได้อย่างเหมาะสม และการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการสอบผู้หรีและผลกระทบต่อสาธารณสุขที่ต้องแบกรับภาระการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการสอบผู้หรี และต่อระบบเศรษฐกิจของชาติในด้านการจัดเก็บภาษีและการค้า

คำถามการวิจัย

1. สถานการณ์การสอบผู้หรีหนีภาษีของผู้สอบผู้หรีเป็นประจำในภาคใต้เป็นอย่างไร
2. การรับรู้และความตระหนักถึงบหรีหนีภาษีในภาคใต้ของผู้สอบผู้หรีเป็นอย่างไร
3. ปัจจัยใดบ้างที่ทำนายพฤติกรรมกรรมการสอบผู้หรีหนีภาษีของผู้สอบผู้หรีเป็นประจำในภาคใต้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการสอบผู้หรีผิดกฎหมายของผู้สอบผู้หรีเป็นประจำในภาคใต้
2. เพื่อศึกษาการรับรู้และความตระหนักถึงการจำหน่ายและการระบอบของบหรีหนีภาษีในภาคใต้
3. เพื่อทำนายพฤติกรรมกรรมการสอบผู้หรีผิดกฎหมายของผู้สอบผู้หรีเป็นประจำในภาคใต้

นิยามเชิงปฏิบัติการ

บหรีผิดกฎหมาย ในการศึกษานี้มีขอบเขตครอบคลุมบหรี 3 ประเภทด้วยกันคือ 1) บหรีซิการ์เรตที่ลักลอบนำเข้าหรือบหรีหนีภาษีที่นำเข้ามาขายในอาณาจักรไทยซึ่งสังเกตได้จากการไม่มีภาพคำเตือนบนชองบหรี

ไม่มีแสดมปีเสียภาษี 2) บุหรืซิกาแรตที่นำเข้ามาในอาณาจักรไทยโดยได้รับการยกเว้นการเสียภาษีตามกฎหมายจำนวน 200 มวน ซึ่งสังเกตได้จากการไม่มีภาพคำเตือนบนซองบุหรืและไม่มีแสดมปีเสียภาษีเช่นเดียวกับข้อ 1) และ 3) บุหรืปลอม เป็นบุหรืที่เลียนแบบบุหรืที่ถูกกฎหมายทั้งที่เป็นบุหรืผลิตในประเทศไทยโดยโรงงานยาสูบและบุหรืที่นำเข้าอย่างถูกกฎหมาย มี/ไม่มีภาพคำเตือน มี/ไม่มีแสดมปีเสียภาษี และวางจำหน่ายอยู่ในท้องตลาด

บุหรื หมายถึง บุหรืซิกาแรต/บุหรืโรงงาน/บุหรืซองทั้งที่ผลิตภายในประเทศหรือต่างประเทศ บุหรืเสียภาษีหรือไม่เสียภาษี บุหรืในประเทศหรือบุหรืนำเข้า

ผู้สูบบุหรืเป็นประจำ หมายถึง ผู้ที่สูบบุหรืซิกาแรตหรือบุหรืโรงงานเป็นประจำทุกวัน อย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง ทั้งนี้อาจสูบหมดหรือไม่หมด 1 มวนก็ได้ และรวมถึงพฤติกรรมกาสูบทุกวัน แต่เคยหยุดบ้างเป็นครั้งคราวเมื่อมีเหตุจำเป็นใด ๆ อาทิไม่สบาย หรืออยู่ในสถานที่ห้ามสูบ หรืออยู่ในช่วงถือศีลอด แต่กลับมาสูบเป็นปกติทุกวันเมื่อสิ้นสุดเจอนไซดังกล่าว เป็นต้น

พื้นที่เสี่ยงในภาคใต้ หมายถึง จังหวัดในภาคใต้ที่มีข้อมูลการสูบบุหรืโรงงานที่ไม่มีภาพคำเตือนสูงอนุมานได้ถึงกาโอกาสของการสูบบุหรืที่ไม่เสียภาษีสูง โดยพิจารณาจากการข้อมูลการสำรวจการบริโภคยาสูบในผู้ใหญ่ (GATS) ซึ่งพบว่า พื้นที่ในเขตเมืองและภาคใต้เป็นภาคที่มีการบริโภคบุหรืดังกล่าวสูงกว่าภาคอื่น ๆ และจังหวัดที่สูบบุหรืดังกล่าวสูง โดยมีด้วยกัน 8 จังหวัด คือ ปัตตานี สตูล สงขลา พัทลุง พังงา ระนอง ภูเก็ตและสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ดำเนินการเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ โดยเลือกเฉพาะในเขตเทศบาล/เขตเมือง ดังนั้นการเป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษานี้จึงไม่ได้ครอบคลุมประชากรที่สูบบุหรืปัจจุบันในทุกพื้นที่ และทุกภูมิภาคของประเทศ อีกทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งด้วยการสัมภาษณ์และการเก็บซองบุหรืดำเนินการในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2554 ในกลุ่มผู้สูบบุหรืปัจจุบันที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลาอย่างน้อย 3 เดือน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น หัวข้อ ประกอบด้วย

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุหรี่ผิดกฎหมาย

2.2 กรอบอนุสัญญาขององค์การอนามัยโลกว่าด้วยการควบคุมยาสูบ (WHO-Framework Convention on Tobacco Control : WHO-FCTC) : มาตรา 15 การค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย

2.3 งานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุหรี่ผิดกฎหมาย

2.1.1 ประเภทของบุหรี่ผิดกฎหมาย

การศึกษาครั้งนี้เน้นบุหรี่ซองหรือบุหรี่โรงงานเป็นหลัก ซึ่งขอบเขตของบุหรี่ผิดกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ⁽²⁵⁾ คือ

1) บุหรี่หลีกเลี่ยงภาษี (tax avoidant cigarette) หมายถึง บุหรี่ซองที่ผลิตถูกต้องตามกฎหมายของประเทศนั้น ๆ แต่ได้ทำการหลีกเลี่ยงภาษีเมื่อมีการนำออกจากประเทศหนึ่งไปขายในอีกประเทศหนึ่งปรากฏใน 2 ลักษณะคือ

- 1.1) บุหรี่ซองที่ผลิตถูกต้องกฎหมายในประเทศหนึ่ง แล้วทำการหลีกเลี่ยงภาษีของประเทศต้นทางและปลายทาง ไม่ว่าจะด้วยการปกปิดซ่อนเร้นโดยมีการค้าสินค้าชนิดอื่น ๆ หรือบุหรี่ถูกกฎหมายบังหน้า หรือการแจ้งรายงานเท็จในการนำเข้าบุหรี่
- 1.2) บุหรี่ซองที่ผลิตถูกต้องกฎหมายในประเทศหนึ่ง แล้วนำเข้าในประเทศปลายทางอย่างถูกกฎหมายเนื่องจากช่องว่างกฎหมายหรือข้อยกเว้นทางกฎหมาย เช่น การอนุญาตให้บุคคลนำเข้าบุหรี่ติดตัวได้คนละ 200 มวน ซึ่งเป็นช่องทางของการหิ้วบุหรี่จากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งโดยใช้ช่องว่างของกฎหมาย และอาจมีการผ่อนปรนให้หิ้วติดตัวมากกว่า 200 มวน ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ภาษีบุหรี่ที่ลดลง

2) บุหรี่ปลอมแปลง (Counterfeit cigarette) หมายถึง บุหรี่ซองที่ผลิตเลียนแบบบุหรี่ซองที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยเลียนแบบที่ทำให้ซองดูเสมือนจริงทั้งสี ยี่ห้อ โลโก้ แสตมป์ภาษี ฯลฯ รวมถึงรสชาติ ซึ่งทำได้เหมือนจริงจนยากที่จะจำแนกแยกแยะว่าบุหรี่ซองใดเป็นบุหรี่จริงหรือบุหรี่ปลอม อย่างไรก็ตาม การพิจารณาว่าบุหรี่ซองใดเป็นบุหรี่จริงหรือบุหรี่ปลอมนั้น สามารถพิจารณาได้จากคุณลักษณะภายนอกของซองในด้านความคมชัด เจตสี ความละเอียด สำหรับประเทศไทย ลักษณะที่สำคัญที่ใช้ในการพิจารณาบุหรี่จริงหรือปลอมนั้น สามารถพิจารณาเส้นลายสะท้อนแสงของอาร์แสตมป์ซึ่งผลิตด้วยคุณลักษณะพิเศษสะท้อนแสง ซึ่งต้องใช้แสงอินฟราเรดในการตรวจวิเคราะห์

2.1.2 ลักษณะการลักลอบบุหรี่ยี่ห้อ

ลักษณะการลักลอบบุหรี่ยี่ห้อที่นิยามสามารถจำแนกลักษณะได้ตามปริมาณของบุหรี่ยี่ห้อที่ลักลอบนำเข้าประเทศ ดังนี้

1) การลักลอบในปริมาณมาก ส่วนใหญ่เป็นการลักลอบที่เป็นขบวนการระดับชาติ มีเส้นสายกับเจ้าหน้าที่หรือผู้มีอิทธิพล ทำการขนส่งบุหรี่ยี่ห้อผิดกฎหมายเป็นจำนวนมากในแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่จะมีการลักลอบตามแนวชายแดน บริเวณด่านชายแดนที่มีเขตติดต่อกับทะเล เช่น ตรวด สตูล ชลบุรี ซึ่งการขนส่งจะใช้เรือเร็วที่นำเข้ามาส่งต่อให้แก่รถบรรทุกขนาดใหญ่ หรือเขตติดต่อกับพื้นดิน เช่น ปัตตานี สตูล สระแก้ว เป็นต้น ซึ่งการขนส่งจะชุกในย่านพาหนะต่าง ๆ และนำไปกระจายส่งไปยังร้านค้าขายส่ง และขายปลีกต่อไป

2) การลักลอบในปริมาณน้อย ที่นิยามทำกันคือ ขบวนการกองทัพมด ซึ่งเป็นการใช้คนจำนวนมากทยอยนำบุหรี่ยี่ห้อผิดกฎหมายข้ามเส้นกันชายแดน (รั้วลวดหนามหรือกำแพง คลอง/แม่น้ำ) หรือการฝากขนโดยรถนำเที่ยว กลุ่มทัวร์ หรือการนำเข้าของผิดกฎหมายโดยใช้ช่องทางกฎหมายที่มีอยู่ ได้แก่ กฎหมายอนุญาตให้บุคคลนำเข้าบุหรี่ยี่ห้อไม่เกิน 200 มวน ซึ่งในทางปฏิบัติอาจมีการย่อหย่อน หรือมีการขนนำเข้ามามากกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด

การลักลอบบุหรี่ยี่ห้อผิดกฎหมายในประเทศไทย พบว่า มีทั้งสองลักษณะ โดยบุหรี่ยี่ห้อที่ลักลอบนำเข้าเป็นบุหรี่ยี่ห้อต่างประเทศที่ผลิตถูกต้องตามกฎหมายในประเทศหนึ่ง หากแต่ได้ทำการหลีกเลี่ยงภาษีเพื่อนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย ซึ่งบุหรี่ยี่ห้อต่างประเทศที่นิยามลักลอบนำเข้า ได้แก่ มาร์ลโบโร และ L&M ⁽²⁰⁾ สำหรับบุหรี่ยี่ห้อปลอมหรือบุหรี่ยี่ห้อเลียนแบบบุหรี่ยี่ห้อที่ถูกต้องตามกฎหมายนั้น ส่วนใหญ่เป็นบุหรี่ยี่ห้อไทยยี่ห้อห่อกรองทิพย์ และสายฝน โดยแหล่งผลิต ได้แก่ จีน พม่าและเขมร (จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่กรมสรรพสามิต) และสอดคล้องกับเอกสารปี 2552 เรื่องบุหรี่ยี่ห้อปลอม (Counterfeit cigarette) ของหทัย ชิตานนท์ และความคิดเห็นต่อการผลิตบุหรี่ยี่ห้อปลอมของประเทศไทยว่า ขบวนการจับกุมบุหรี่ยี่ห้อปลอมยี่ห้อห่อกรองทิพย์ที่นำมาจากประเทศจีนนั้น เป็นที่ทราบกันดีในหมู่นักค้าบุหรี่ยี่ห้อ เมืองหยวนเซียวของประเทศจีนเป็นแหล่งผลิตบุหรี่ยี่ห้อผิดกฎหมายที่สำคัญ มีโรงงานผลิตที่อยู่ใต้ดิน (ผิดกฎหมาย) เป็นจำนวนมาก ซึ่งผลิตบุหรี่ยี่ห้อของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ในแต่ละปี จีนสามารถผลิตบุหรี่ยี่ห้อปลอมได้ถึง 400,000 ล้านมวนโดยร้อยละ 90 ของบุหรี่ยี่ห้อปลอมในประเทศสหรัฐอเมริกา และร้อยละ 80 ของบุหรี่ยี่ห้อปลอมในประเทศยุโรป เป็นผลิตภัณฑ์ที่ส่งมาจากจีนทั้งสิ้น ⁽²⁵⁾

จากการประชุมวิชาการบุหรี่ยี่ห้อกับสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 8 ปี 2552 จัดโดยศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ ดร.ชลธาร วิศรุตวงศ์ นักวิชาการกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง ได้ให้ข้อมูลเรื่องของการลักลอบจำหน่ายบุหรี่ยี่ห้อเถื่อนซึ่งเป็นปัจจัยแทรกแซงประสิทธิภาพของมาตรการขึ้นภาษีเพื่อควบคุมการบริโภคยาสูบ โดยตรงว่า บุหรี่ยี่ห้อเถื่อนทำให้สังคมและเศรษฐกิจแย่ลง โดยทำให้ราคาบุหรี่ยี่ห้อถูกลง การสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น โดยจะขยายตัวมากในกลุ่มวัยรุ่น นโยบายด้านภาษีบุหรี่ยี่ห้อของรัฐมีประสิทธิภาพลดลง รายได้ของรัฐลดลง สุขภาพประชาชนอ่อนแอลง และอาชญากรรมระหว่างประเทศเติบโตเร็วขึ้น ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อรัฐ ผู้ที่เสียภาษีและปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย รวมทั้งผู้ไม่สูบบุหรี่ ส่วนผู้ที่ได้ประโยชน์ก็คือ ผู้ลักลอบจำหน่ายและบริษัทบุหรี่ยี่ห้อ โดยยังได้ระบุว่า

ขณะนี้รูปแบบการลักลอบขายบุหรีเดือนมี 4 รูปแบบ คือ การลักลอบผ่านทาง การผลิตบุหรีผิดกฎหมาย บุหรีปลอม และกองทัพมด ทั้งนี้ องค์การอนามัยโลกได้คาดการณ์เมื่อปี 2545 ว่าบุหรีเดือนที่ซื้อขายในตลาดโลกมีถึง 1,019 พันล้านมวนต่อปี ขณะที่กรมสรรพสามิตและโรงงานยาสูบเชื่อว่าในแต่ละปีบุหรีปลอมมีประมาณ 900-1,200 ล้านมวน ทำให้รัฐสูญเสียรายได้ปีละ 1,400-1,700 ล้านบาท⁽²⁶⁾

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลในปี 2553 ของ พชร ลิทธิชัย⁽²⁷⁾ ได้รับการเปิดเผยจากผู้เชี่ยวชาญโรงงานยาสูบว่า ปัจจุบันการลักลอบบุหรีผิดกฎหมายเข้าประเทศส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นกองทัพมด ทั้งนี้เนื่องจากความเข้มงวดในการตรวจตราและการจับกุม และความโปร่งใสของระบบการจับกุม ทำให้การลักลอบในปริมาณมากทำได้ยากขึ้น เพราะเป็นที่ผิดสังเกตและมีโอกาสถูกจับกุมได้มาก ดังนั้นในระยะหลังขบวนการลักลอบบุหรีหนีภาษีจึงใช้แบบกองทัพมด ที่ทำทีละน้อย ๆ เป็นสังเกตได้ยาก และเมื่อถูกจับกุมจะได้ของกลางจำนวนไม่มาก ทำให้สูญเสียอันเนื่องมาจากการจับกุมไม่มาก

2.1.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านมาตรการทางกฎหมายกับบุหรีผิดกฎหมาย

มาตรการป้องกันและปราบปรามบุหรีผิดกฎหมายถือเป็นมาตรการหนึ่งที่ช่วยควบคุมด้านอุปสงค์ (supply) ของบุหรีซึ่งมีผลต่อการบริโภคยาสูบ ซึ่งมีหน่วยงานที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการกำหนดนโยบาย มาตรการแผนงาน แผนปฏิบัติการ ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมบุหรีผิดกฎหมาย ประกอบด้วย หน่วยงานที่รับผิดชอบดังนี้

1) โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง ทำหน้าที่ผลิตบุหรีไทยและจำหน่ายบุหรีภายในประเทศไทย ซึ่งโรงงานยาสูบได้ส่วนแบ่งการตลาดที่สูงสุด กล่าวคือ บุหรียี่ห้อกรองทิพย์ เป็นบุหรีที่มียอดจำหน่ายสูงสุดมาเป็นเวลายาวนาน และเป็นยี่ห้อที่มีการปลอมหรือเลียนแบบสูงมาก ซึ่งโรงงานยาสูบตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างดี และได้มีศูนย์ประสานงานร่วมกันปราบปรามการปลอมแปลงยาสูบ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประสานงานกับสำนักงานตรวจสอบ ป้องกันและปราบปราม (สตป.) ซึ่งมีหน้าที่ในการสืบสวนและค้นหาผู้ผลิตและผู้จำหน่าย

โรงงานยาสูบยังได้จัดให้มีโครงการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล/จังหวัด และมีการให้สินบน/เงินรางวัลนำจับ และมีการจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ที่ทำการจับกุมผู้ที่ปลอมแปลงบุหรีที่ผลิตโดยโรงงานยาสูบ(ตามคำสั่งของโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง เลขที่ 57/2544 ณ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544) และมีการพิมพ์เอกสารเผยแพร่เรื่องข้อแตกต่างระหว่างบุหรีกรองทิพย์จริงกับบุหรีกรองทิพย์ที่ผิดกฎหมาย และแจกจ่ายให้แก่ผู้ประกอบการร้านค้าส่งและปลีก

2) กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง มีอำนาจหน้าที่ในการปราบปรามบุหรีผิดกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ.2509 ให้เจ้าหน้าที่สรรพสามิตมีอำนาจหน้าที่ในการปราบปรามและจับกุม และยึดของกลางของผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย โดยมีสำนักตรวจสอบป้องกันและปราบปราม (สตป.) ของกรมสรรพสามิตประสานงานร่วมป้องกันและปราบปรามการปลอมแปลงยาสูบของโรงงานยาสูบในการสืบสวน ค้นหาแหล่งผลิตและผู้จำหน่ายรายใหญ่ ซึ่งเป็นมาตรการที่กรมสรรพสามิตดำเนินการอยู่แล้ว ดังนี้

2.1) มาตรการป้องกัน สำนักตรวจสอบป้องกันและปราบปราม (สตป.) มุ่งเน้นมาตรการป้องกันมากขึ้นโดยร่วมมือกับโรงงานยาสูบในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจและร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการแจ้งเบาะแสผู้กระทำความผิด ตลอดจนชี้แจงและแนะนำผู้ประกอบการให้ความร่วมมือไม่ซื้อ-ขายบุหรี่ผิดกฎหมาย โดยให้มีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชน และผู้ประกอบการบุหรี่ทุกประเภทได้ทราบ อีกทั้งมีการเผยแพร่สื่อ กระจาย คำเตือน เพื่อให้ทราบโดยทั่วกัน

2.2) มาตรการปราบปราม สำนักตรวจสอบป้องกันและปราบปราม (สตป.) ได้จัดทำแผนประจำปีอย่างต่อเนื่องภายใต้โครงการป้องกันและปราบปรามบุหรี่เถื่อน และทำแผนเฉพาะกิจในการปราบปรามบุหรี่ผิดกฎหมาย โดยระดมกำลังเจ้าหน้าที่เฉพาะกิจที่รับผิดชอบการลักลอบขายบุหรี่ผิดกฎหมายบริเวณชายแดน พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงานของสำนักงานสรรพสามิตภาค สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ สำนักงานสรรพสามิตสาขาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีการร้องขอ

กรมสรรพสามิตยังได้มีการเชื่อมระบบคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นข้อมูลทะเบียนกลางระหว่างกรมการปกครองและกรมสรรพสามิตในการเฝ้าระวังและติดตามผู้กระทำความผิดและผู้ต้องสงสัย และได้มีการจัดตั้งศูนย์ Hotline 1713 หรือเว็บไซต์ www.excise.go.th เพื่อการแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับกระทำความผิดและการให้เงินรางวัลตามระเบียบที่ราชการกำหนด

ในอดีตกรมสรรพสามิตเคยจัดเก็บภาษีพิเศษที่เรียกว่า “เงิน ก.ศ.ส.” จากสินค้าที่ผลิตโดยรัฐวิสาหกิจในสังกัด และจัดสรรให้เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาและการสาธารณสุขโดยตรง ปัจจุบันหลายประเทศได้ออกกฎหมายกำหนดให้มีการจัดสรรเงินรายได้ส่วนหนึ่งจากภาษีบุหรี่ เพื่อประโยชน์แก่แผนงาน/โครงการต่างๆ เพื่อลดการสูบบุหรี่ การบำบัดรักษาผู้ติดบุหรี่ ฯลฯ วิธีการเช่นนี้ หากสามารถนำมาใช้ได้ก็ในประเทศไทยก็จะช่วยลด การบริโภคยาสูบในหมู่ประชาชนลงได้มากเช่นกัน

นอกจากนี้ การลักลอบนำเข้าบุหรี่มีผล ทำให้รัฐบาลขาดรายได้ไปเป็นจำนวนมากในแต่ละปี การเพิ่มอัตราค่าปรับให้สูงขึ้น และการกวัดข้นปราบปรามอย่างเข้มงวดมีส่วนช่วยลด กิจกรรมที่ผิดกฎหมายนี้ลงได้ รัฐบาลไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นแต่ ประการใดในการเพิ่มอัตราค่าปรับ ส่วนการกวัดข้นปราบปราม อาจต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ดังนั้นรายได้จากภาษีบุหรี่ส่วนหนึ่งจึงควรจัดสรรมาเพื่อการนี้โดยตรงด้วย เรื่องการผ่อนผันนำเข้าและส่งออกบุหรี่ ซึ่งสรรพสามิตผ่อนผันให้นำบุหรี่ผ่านเข้า-ออก ด้านสนามบินสุวรรณภูมิได้ครั้งละไม่เกิน 1,000 มวน โดยนายอารีวงศ์ ภู่อุ่ม อธิบดีกรมสรรพสามิต เปิดเผยผ่านสื่อว่าปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่พกพาบุหรี่เข้า - ออกประเทศในปริมาณที่เกินกว่ากฎหมายกำหนด ซึ่งกำหนดไว้ที่ 200 มวน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว กรมสรรพสามิตจึงออกประกาศ ณ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2553 อนุญาตให้ผู้เดินทางเข้า-ออกประเทศผ่านทางด่านศุลกากรท่าอากาศยานสุวรรณภูมิสามารถพกพาบุหรี่ได้ครั้งละไม่เกิน 1,000 มวน (5 คอตตอน) โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงาน แต่ต้องชำระค่าแสตมป์ยาสูบที่นำเข้ามาทั้งหมดได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป อธิบดีกรมสรรพสามิต กล่าวต่อว่าบุหรี่ยี่ห้อที่กรมสรรพสามิตอนุญาตให้นำติดตัวเข้า - ออกผ่านทางด่านศุลกากรท่าอากาศยานสุวรรณภูมินั้น ต้องไม่ใช่บุหรี่ยี่ห้อเดียวกับบุหรี่ยี่ห้อที่ผลิตในประเทศ และต้องปิด

แสดงปียาสูบบนของบุหรี่ปีก่อนที่จะรับมอบคืนจาก เจ้าพนักงานประจำด่าน ของที่ได้รับการยกเว้นอากรนำเข้า บุหรี่ไม่เกิน 200 มวน หรือ ซิการ์และยาเส้น ไม่เกิน 250 กรัม⁽²⁸⁾

3) กรมศุลกากร เป็นหน่วยงานหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามบุหรี่ปิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ.2509 ซึ่งได้กำหนดให้รัฐมนตรีกระทรวงการคลังเป็นผู้ออกกฎกระทรวงหรือออกประกาศกรมศุลกากรเรียกเก็บภาษีสูบที่นำเข้ามาในประเทศไทย โดยใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ศุลกากรบังคับใช้ได้เฉพาะความคิดผิดที่อยู่ในประเทศเท่านั้น

4) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการค้าขายบุหรี่ปิดกฎหมาย ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจในการสอบสวน ติดตามและจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามที่กฎหมายกำหนด

5) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข มีหน่วยงานหลักที่มีบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนนโยบายและกฎหมายควบคุมยาสูบโดยมีสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบ ภายใต้สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค ซึ่งสามารถศึกษาได้ที่ <http://btc.ddc.moph.go.th/>⁽²⁹⁾ โดยมีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย พัฒนาวิชาการและเทคโนโลยีด้านการป้องกันควบคุมการบริโภคยาสูบ รวมทั้งผลกระทบอันเนื่องจากการบริโภคยาสูบ พร้อมการกำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์ ยุทธศาสตร์ และรูปแบบการดำเนินงานด้านบริการรักษา เพื่อลด เลิก การบริโภคยาสูบ
2. วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผล เพื่อดำเนินการออกข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กฎหมาย กฎ ประกาศ ระเบียบ รูปแบบ แนวทาง คู่มือ เทคนิคการป้องกันควบคุมการบริโภคยาสูบ รวมทั้งผลกระทบอันเนื่องจากการบริโภคยาสูบ
3. จัดระบบและกลไกเฝ้าระวัง รวมทั้งการพัฒนาเครือข่ายป้องกัน ควบคุมการบริโภคยาสูบ ตลอดจนผลกระทบอันเนื่องมาจาก การบริโภคยาสูบ
4. เป็นศูนย์ประสานงานและถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการป้องกันควบคุมการบริโภคยาสูบ รวมทั้งผลกระทบอันเนื่องจากการบริโภคยาสูบ รวมถึงเป็นศูนย์รับเรื่องร้องเรียนและบังคับใช้กฎหมาย เพื่อควบคุมการละเมิดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเว็บไซต์ที่สามารถร้องเรียนได้ที่

<http://btc.ddc.moph.go.th/complain/>

5. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

2.1.4 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุหรี่ปิดกฎหมาย

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุหรี่ปิดกฎหมายในอาฟริกาใต้ จะพบว่า บุหรี่ลักลอบเข้าประเทศผ่านช่องทางตามกฎหมายกำหนดภายใต้กฎหมายควบคุมยาสูบของศุลกากร ซึ่งอุตสาหกรรมยาสูบในประเทศและสถาบันยาสูบของอาฟริกาใต้ (TISA) พยายามอย่างยิ่งที่จะควบคุมปัญหาดังกล่าวโดยเจาะที่กลุ่มร้านค้ารายย่อยให้มีความตระหนัก และในกลุ่มลูกค้า/ผู้ซื้อ ธุรกิจบุหรี่ปิดกฎหมายเช่นเดียวกับการกระทำผิดที่เป็นอาชญากรรมที่มีบทลงโทษตามกฎหมาย ซึ่ง

การจับกุมกระทำโดยตำรวจและดำเนินการลงโทษปรับตามกฎหมาย อย่างไรก็ตามธุรกิจบุหรี่หนีภาษีเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งในระดับโลกและระดับท้องถิ่น ซึ่งมีผลกระทบมากต่อการตลาดของสินค้าถูกกฎหมาย ต่อผู้ผลิตบุหรี่ ต่อรัฐบาล ต่อผู้ค้าปลีกและผู้บริโภค ซึ่งธุรกิจบริษัทผิดกฎหมายมักจะเชื่อมโยงกับการก่ออาชญากรรมต่าง ๆ ในแต่ละวัน มีการคาดการณ์ว่า 1 ใน 4 ของบุหรี่ที่สูบในอาฟริกาเป็นบุหรี่ผิดกฎหมายซึ่งจำหน่ายในประเทศ มากกว่าร้อยละ 20 ของตลาดโดยรวม ซึ่งประมาณการณเป็นจำนวน 15 ล้านมวน (7.5 แสนซองกรณีซองละ 20 มวน) ซึ่งมีผลต่อการสูญเสียรายได้ของรัฐจากภาษีสรรพสามิตและภาษีมูลค่าเพิ่ม มากกว่า 3 หมื่นล้านเรียล (53% ของราคาขายบุหรี่แต่ละซองเป็นภาษีสรรพสามิตและภาษีมูลค่าเพิ่ม) ถือเป็นจำนวนมหาศาลและจะเป็นประโยชน์อย่างมากหากนำมาใช้เพื่อการสาธารณสุข และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน⁽³⁰⁾

ในไอร์แลนด์เหนือ พบว่า การใช้ยาสูบผิดกฎหมายทำให้เกิดความสูญเสียประมาณ 85 ล้านฟรังก์ต่อปี ประมาณการณว่า 17% ของบุหรี่ 2 หมื่นล้านมวนหรือประมาณ 350 ล้านมวน เป็นบุหรี่หนีภาษี โดย 59% ของบุหรี่หนีภาษีเป็นบุหรี่มวนเอง ซึ่งยอดจำหน่ายประมาณ 29 ล้านฟรังก์ต่อปีซึ่งมีมูลค่ามากกว่าบุหรี่ที่จำหน่ายในบริเตน (อังกฤษ) ผู้บริหารของ Japan Tobacco International ร้องเรียนถึงปัญหาการค้ำบุหรี่เถื่อนที่รัฐต้องจัดการ เพราะก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมาก การจับกุมบุหรี่หนีภาษีส่วนใหญ่จับได้ในบริเวณท่าเรือ อย่างไรก็ตามไม่มีการศึกษาถึงคุณภาพของบุหรี่หนีภาษีว่ามีผลกระทบต่อสาธารณสุข และปัญหาอื่น ๆ ก็คือ การปลอมมาตรฐาน การฟอกตัวของธุรกิจบุหรี่โดยการแฝงตัวภายใต้บุหรี่ถูกกฎหมายและนำออกจำหน่ายในตลาดมืด การซื้อขายในบริเวณชายแดนที่เกินตามปริมาณที่กฎหมายกำหนด และการลักลอบบุหรี่เถื่อน⁽³¹⁾

จากรายงานของ Joossens และคณะ⁽⁸⁾ เกี่ยวกับสถานการณ์การค้ำบุหรี่ผิดกฎหมาย ซึ่งมีความพยายามในการคาดประมาณปริมาณการค้ำบุหรี่ผิดกฎหมายและการรักษาชีวิตหากสามารถกำจัดบุหรี่ผิดกฎหมายเหล่านี้ โดยมีข้อมูลในรายงานดังนี้

- การคาดประมาณข้อมูลการค้ำบุหรี่ผิดกฎหมายรอบโลก โดยใช้ข้อมูลปี พ.ศ. 2550 ซึ่งแสดงหลักฐานชี้ชัดว่า ประเทศที่มีรายได้สูงกว่า บุหรี่จะแพงกว่า และจะมีการลักลอบบุหรี่เถื่อนต่ำกว่าประเทศที่รายได้ต่ำ นอกจากนี้ หลักฐานยังแสดงภาวะของการลักลอบบุหรี่เถื่อนในประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนา และการคาดประมาณจำนวนของชีวิตที่ปลอดภัย และรายได้ที่จะได้รับการกำจัดบุหรี่เถื่อน

ข้อค้นพบ คือ

- ร้อยละ 11.6 ของบุหรี่ในตลาดโลกเป็นบุหรี่ผิดกฎหมาย ซึ่งเทียบเท่ากับบุหรี่ 657,000 ล้านมวนต่อปี และคิดเป็นเงินที่สูญเสีย 40,500 ล้านเหรียญสหรัฐ
- ถ้าสามารถกำจัดบุหรี่ไม่เสียภาษีได้ รัฐจะได้รับเงินไม่น้อยกว่า 31,000 ล้านเหรียญสหรัฐ และในปี ค.ศ.2030 จะสามารถรักษาชีวิตคนได้อย่างน้อย 160,000 คนต่อปี และราคาบุหรี่จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.9 จะส่งผลต่อการสูบบุหรี่ลดลงร้อยละ 2 ซึ่งเพียงในระยะเวลา 6 ปี คนนับล้านที่จะปลอดภัยจากบุหรี่ ซึ่งคนเหล่านี้อยู่ในประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนา

- ภาวะของการค้าบุหรี่หนีภาษีตกอยู่กับประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง/ประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งพบว่า การค้าบุหรี่หนีภาษีจะต่ำในประเทศที่มีพัฒนาแล้ว/มีรายได้สูง กล่าวคือ ร้อยละ 9.8 ในประเทศที่มีรายได้สูง และ ร้อยละ 16.8 ในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง กล่าวคือ ต่ำกว่าร้อยละ 15 อยู่ใน 9 ใน 14 ประเทศของประเทศที่มีรายได้สูง (เฉพาะประเทศที่มีข้อมูล) ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนา/มีรายได้ต่ำและปานกลาง พบว่า มีอัตราการค้าบุหรี่หนีภาษีสูงมาก เช่น จอร์เจีย ร้อยละ 40 และสูงกว่าร้อยละ 40 ในประเทศอูซเบกิสถาน บอสเนีย เฮอร์เซโกวีนา อัลบาเนีย และ โบลีเวีย และสูงกว่าร้อยละ 20 ในมากกว่า 15 ประเทศ

ถ้าก้าจัดบุหรหนีภาษีได้ รัฐจะมีรายได้ 13,000 ล้านเหรียญสหรัฐในประเทศที่มีรายได้สูง และ 18,300 ล้านเหรียญสหรัฐในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง มากกว่านั้น ปี พ.ศ. 2573 จะสามารถรักษาชีวิตประชาชนมากกว่า 32000 ชีวิตต่อปีในประเทศที่มีรายได้สูง และรักษาชีวิตเกือบ 132,000 คนต่อปีในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง ดังตารางที่ 2.1 และ 2.2

ตาราง 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างราคาบุหรี่ตามกฎหมายและการค้าบุหรี่หนีภาษีในปี ค.ศ. 2007

กลุ่มรายได้ตามการจัดของ ธนาคารโลก	ราคาเฉลี่ยตามกฎหมาย (เหรียญสหรัฐ)	ร้อยละเฉลี่ยของการ บริโภคบุหรี่หนีภาษี (%)
ประเทศที่มีรายได้ต่ำ	1.13	16.8
ประเทศที่มีรายได้ปานกลาง	1.89	11.8
ประเทศที่มีรายได้สูง	4.91	9.8

ตาราง 2.2 รายได้และชีวิตที่ปลอดภัยจากการก้าจัดการค้าบุหรี่หนีภาษีระดับโลก

สถานการณ์ปัจจุบัน	โลก	ประเทศที่มีรายได้สูง	ประเทศที่มีรายได้ต่ำ และปานกลาง
ตลาดบุหรี่หนีภาษีโดยรวม (% ของ การบริโภค)	11.6%	9.8%	12.1%
ตลาดบุหรี่หนีภาษีโดยรวม (จำนวน บุหรต่อปี)	657,000 ล้านมวน	124,000 ล้านมวน	533,000 ล้านมวน
รายได้รวมที่รัฐสูญเสีย	40,500 ล้าน US	17,600 ล้าน US	22,900 ล้าน US
การตายโดยประมาณในปี 2573	8.3 ล้านคน	1.5 ล้านคน	6.8 ล้านคน
ถ้าก้าจัดบุหรหนีภาษี			
รายได้ที่ได้รับทันที	31,300 USD	13,000 USD	18,300 USD
ชีวิตที่สามารถรักษาไว้ในปี 2573 และ แต่ละปีหลังจากนั้น (คน)	164,000	32,000	132,000

จากการประมาณการตลาดบุหรืหนีภาษีรอบโลก พบว่า ประเทศที่มีรายไดต่ำหรือปานกลางมีแนวโน้มการจำหน่ายบุหรืหนีภาษีสูงกว่าประเทศที่มีรายไดสูง จะพบว่า ประเทศจอร์เจีย โบลีเวียและอัลบาเนีย บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา อุซเบกิสถาน เอธิโอเปีย และอีกหลายประเทศ ล้วนมีอัตราการจำหน่ายบุหรืหนีภาษีสูงในราวร้อยละ 35-50 ในขณะที่ประเทศที่มีรายไดสูงมีเพียงประเทศเดียวคือ ฮองกงที่มีการตลาดบุหรืหนีภาษีสูงคือ ร้อยละ 42.2 ดังตารางที่ 2.3

ตาราง 2.3 การประมาณการตลาดบุหรืหนีภาษีรอบโลก

ประเทศ	การจัดกลุ่มรายไดของธนาคารโลก	% ของการตลาดบุหรืหนีภาษี	ตัวชี้วัด	ปี ค.ศ.
ฮองกง	สูง	42.2	% การขายบุหรืที่ถูกกฎหมาย	2005
อาหรับอิมิเรส	สูง	30.3	% การขายบุหรืที่ถูกกฎหมาย	2005
สิงคโปร์	สูง	18.0	% การขายบุหรืที่ถูกกฎหมาย	2005
แคนาดา	สูง	15-20	% การขายบุหรืรวมในตลาด : คาดคะแนจากหลายแหล่งข้อมูลและหลายการสำรวจ	2007
USA	สูง	13-25	ร้อยละของผู้สูบบุหรืที่ซื้อบุหรืราคาถูก	1992-2002
อังกฤษ	สูง	13.0	ร้อยละของผู้สูบบุหรืซิกาเรตรวม ไม่รวมผู้สูบบุหรืมวนเอง	2006-2007
ไต้หวัน	สูง	11.2	% การขายบุหรืที่ถูกกฎหมาย	2005
ออสเตรเลีย	สูง	6.4	% การขายบุหรืที่ถูกกฎหมาย	2007
อิสราเอล	สูง	5.1	% การขายบุหรืที่ถูกกฎหมาย	2005
ซาอุดีอารเบีย	สูง	3.6	% การขายบุหรืที่ถูกกฎหมาย	2006
อิตาลี	สูง	2.0	% การขายบุหรืรวมในท้องตลาด	2006
ญี่ปุ่น	สูง	1.7	% การขายบุหรืที่ถูกกฎหมาย	2006
นิวซีแลนด์	สูง	1.0	% การขายบุหรืที่ถูกกฎหมาย	2005

ตาราง 2.3 การประมาณการตลาดบุหรี่ปัจุบันในภูมิภาค (ต่อ)

ประเทศ	การจัดกลุ่มรายได้ของธนาคารโลก	% ของการตลาดบุหรี่ปัจุบัน	ตัวชี้วัด	ปี ค.ศ.
สเปน	สูง	1.0	% การขายบุหรี่ปัจุบันในท้องตลาด	2006
จอร์เจีย	ต่ำหรือกลาง	49.0	% การขายบุหรี่ปัจุบันในท้องตลาด	2005
โบลีเวีย	ต่ำหรือกลาง	46.2	% การขายบุหรี่ปัจุบันในท้องตลาด	2005
อัลบาเนีย	ต่ำหรือกลาง	40-50	ไม่ระบุ	
บอสเนีย&เฮอเซโกวีนา	ต่ำหรือกลาง	35-45	ไม่ระบุ	
อุซเบกิสถาน	ต่ำหรือกลาง	40	การลักลอบบุหรี่ปัจุบันต่อร้อยละของการบริโภคบุหรี่ปัจุบัน	2006
เอธิโอเปีย	ต่ำหรือกลาง	38	% การขายบุหรี่ปัจุบันในท้องตลาด	2006
บราซิล	ต่ำหรือกลาง	35	% การขายบุหรี่ปัจุบันตามกฎหมาย	2007
ลาว	ต่ำหรือกลาง	35	ไม่ระบุ	2005
อิรัก	ต่ำหรือกลาง	35	% การขายบุหรี่ปัจุบันในท้องตลาด	2006
มาซิโดเนีย	ต่ำหรือกลาง	30-35	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
คาเมรูน	ต่ำหรือกลาง	26.0	% การขายบุหรี่ปัจุบันตามกฎหมายในท้องตลาด	2005
ซีเรีย	ต่ำหรือกลาง	25.5	% การขายบุหรี่ปัจุบันในท้องตลาด	2007
เอสโตเนีย	ต่ำหรือกลาง	19-32	% การขายบุหรี่ปัจุบันในท้องตลาด	2003
ซูดาน	ต่ำหรือกลาง	25.0	% การขายบุหรี่ปัจุบันตามกฎหมายในท้องตลาด	ไม่ระบุ
แซมเบีย	ต่ำหรือกลาง	25.0	ไม่ระบุ	2003
โครเอเชีย	ต่ำหรือกลาง	24.8	% การขายบุหรี่ปัจุบันตามกฎหมายในท้องตลาด	2005
มาเลเซีย	ต่ำหรือกลาง	24.0	% การขายบุหรี่ปัจุบันในท้องตลาด	2008
เวเนซุเอล่า	ต่ำหรือกลาง	23.2	% การขายบุหรี่ปัจุบันตามกฎหมายในท้องตลาด	2005
รัสเซีย	ต่ำหรือกลาง	23.0	% การขายบุหรี่ปัจุบันตามกฎหมายในท้องตลาด	2004
เปรู	ต่ำหรือกลาง	23.0	% ของการบริโภคบุหรี่ปัจุบันโดยรวม	2006
เลบานอน	ต่ำหรือกลาง	22.5	ไม่ระบุ	2000-2006
มอรอคโค	ต่ำหรือกลาง	22.5	% การขายบุหรี่ปัจุบันในท้องตลาด	2006
อัลจีเรีย	ต่ำหรือกลาง	20.0	% การขายบุหรี่ปัจุบันในท้องตลาด	2007
ฟิลิปปินส์	ต่ำหรือกลาง	19.4	% การขายบุหรี่ปัจุบันตามกฎหมายในท้องตลาด	2006

ตาราง 2.3 การประมาณการตลาดบุหรี่หนีภาษีรอบโลก (ต่อ)

ประเทศ	การจัดกลุ่มรายได้ของธนาคารโลก	% ของการตลาดบุหรี่หนีภาษี	ตัวชี้วัด	ปี ค.ศ.
ไนจีเรีย	ต่ำหรือกลาง	18.0	% ของการบริโภคบุหรี่โดยรวม	2006
กานา	ต่ำหรือกลาง	17.5	% การขายบุหรี่ที่ถูกกฎหมายในท้องตลาด	2005
ปากีสถาน	ต่ำหรือกลาง	17.0	% การขายบุหรี่ที่ถูกกฎหมายในท้องตลาด	2005
อามิเนีย	ต่ำหรือกลาง	15.6	% ของการบริโภคบุหรี่โดยรวม	2004
ไอวอรีโคสต์	ต่ำหรือกลาง	15.0	% การขายบุหรี่ที่ถูกกฎหมายในท้องตลาด	2005
อินเดีย	ต่ำหรือกลาง	14.0	% ของการบริโภคบุหรี่โดยรวม	2004
โคลัมเบีย	ต่ำหรือกลาง	14.0	% ของการบริโภคบุหรี่โดยรวม	2004
อิหร่าน	ต่ำหรือกลาง	14.0	% การขายบุหรี่ยรวมในท้องตลาด	2007
เอกวาดอร์	ต่ำหรือกลาง	12.0	% ของการบริโภคบุหรี่โดยรวม	2006
อูรุกวัย	ต่ำหรือกลาง	12.0	% การขายบุหรี่ยรวมในท้องตลาด	2007
กัวเตมาลา	ต่ำหรือกลาง	12.0	% การขายบุหรี่ยรวมในท้องตลาด	2006
จอร์แดน	ต่ำหรือกลาง	10-12	% การขายบุหรี่ยรวมในท้องตลาด	2007
โปแลนด์	ต่ำหรือกลาง	11.0	% การขายบุหรี่ยรวมในท้องตลาด	2007
ประเทศไทย	ต่ำหรือกลาง	11.0	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
เยเมน	ต่ำหรือกลาง	11.0	% การขายบุหรี่ที่ถูกกฎหมายในท้องตลาด	ไม่ระบุ
เตอร์กี	ต่ำหรือกลาง	10.5	% การขายบุหรี่ยรวมในท้องตลาด	2006-2007
นิคารากัว	ต่ำหรือกลาง	10.0	ไม่ระบุ	2001-2002
ปานามา	ต่ำหรือกลาง	10.0	% การขายบุหรี่ที่ถูกกฎหมายในท้องตลาด	2000
ตูนิเซีย	ต่ำหรือกลาง	10.0	% ของการบริโภคบุหรี่โดยรวม	2007
เอลซัลวาดอร์	ต่ำหรือกลาง	10.0	ไม่ระบุ	2007
เวียดนาม	ต่ำหรือกลาง	10.0	การลักลอบต่อ % ของตลาดบุหรี่โดยรวม	2004
จีน	ต่ำหรือกลาง	8-10	% ของตลาดบุหรี่โดยรวม: แหล่งข้อมูลจากหลายแหล่ง	หลายปี
คาซัคสถาน	ต่ำหรือกลาง	9.0	การลักลอบต่อ % ของตลาดบุหรี่โดยรวม	ต้นปี 2000
แอฟริกาใต้	ต่ำหรือกลาง	9.0	% ของการบริโภคบุหรี่โดยรวม	2007

ตาราง 2.3 การประมาณการตลาดบุหรี่หนีภาษีรอบโลก (ต่อ)

ประเทศ	การจัดกลุ่มรายได้ของธนาคารโลก	% ของการตลาดบุหรี่หนีภาษี	ตัวชี้วัด	ปี ค.ศ.
ยูเครน	ต่ำหรือกลาง	9.0	% ของตลาดบุหรี่โดยรวม: แหล่งข้อมูลจากหลายแหล่ง	หลายปี
คอสตาริกา	ต่ำหรือกลาง	8.5	% การขายบุหรี่ที่ถูกกฎหมายในท้องตลาด	2006
อินโดนีเซีย	ต่ำหรือกลาง	5-6	% ของการขายบุหรี่โดยรวมในท้องตลาด	2005
เม็กซิโก	ต่ำหรือกลาง	3.3	% ของการขายบุหรี่โดยรวมในท้องตลาด	2006
ชิลี	ต่ำหรือกลาง	3.0	% การขายบุหรี่ที่ถูกกฎหมายในท้องตลาด	2006

ในการจัดลำดับประเทศที่มีการค้าบุหรี่หนีภาษีสูงที่สุดในปี พ.ศ.2550 พบว่า ประเทศที่สูงที่สุดเป็นอันดับแรกคือ จีน (214 พันล้านมวน) รองลงมาคือ รัสเซีย สหรัฐอเมริกา เครือสหภาพยุโรป และ บราซิล ดังตาราง 2.4

ตาราง 2.4 ประเทศที่มีการค้าบุหรี่หนีภาษีสูงที่สุดในปี พ.ศ.2550

อันดับ	ประเทศ	การค้าบุหรี่หนีภาษี (พันล้านมวน)
1	จีน	214
2	รัสเซีย	76
3	สหรัฐอเมริกา	62
4	เครือสหภาพยุโรป	58
5	บราซิล	38
6	ฟิลิปปินส์	19
7	อินเดีย	18
8	อินโดนีเซีย	14
9	ปากีสถาน	13
10	ตุรกี	12

และจากการจัดกลุ่มรายได้ประเทศเปรียบเทียบราคาบุหรี่กับร้อยละเฉลี่ยของการบริโภคบุหรี่ผิดกฎหมายพบว่า ประเทศที่มีรายได้ต่ำ ขณะเดียวกันราคาบุหรี่ยิ่งต่ำเช่นกัน หากแต่ร้อยละเฉลี่ยของการบริโภคบุหรี่ผิดกฎหมายกลับสูง ขณะที่ ประเทศที่มีรายได้สูง และราคาบุหรี่ยิ่งสูงเช่นกัน หากแต่พบว่า ร้อยละเฉลี่ยของการบริโภค

บุหรืผิดกฎหมายกลับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูงกว่า (ดังตารางที่ 2.5) อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมพบว่า ในประเทศที่มีความแตกต่างของราคาบุหรืที่ต่างกันระหว่างบุหรืผิดกฎหมายกับบุหรืไม่ผิดกฎหมายหรือบุหรืถูกกฎหมายในประเทศต่าง ๆ (ดังตารางที่ 2.6) ย่อมมีผลต่อการบริโภคบุหรืหนีภาษี

ตาราง 2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างราคาบุหรืที่ถูกกฎหมายกับการค้าผิดกฎหมายในปี พ.ศ. 2550

กลุ่มรายได้ตามการจัดของ ธนาคารโลก	ราคาบุหรืที่ถูกกฎหมาย (เหรียญสหรัฐ)	ร้อยละเฉลี่ยของการบริโภค บุหรืที่ผิดกฎหมาย (%)
รายได้ต่ำ	1.13	16.8
รายได้ปานกลาง	1.89	11.8
รายได้สูง	4.91	9.8

ตาราง 2.6 แสดงความแตกต่างของราคาระหว่างบุหรืผิดกฎหมายและบุหรืที่ถูกกฎหมายในประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	ผลิตภัณฑ์	ร้อยละที่ถูกกว่า (%)
แคนาดา	บุหรืแยกมวนของต่อ 200 มวน	90
แคนาดา	บุหรืพื้นเมืองผิดกฎหมาย	65
ออสเตรเลีย	การปลูกยาสูบไม่เสียภาษี	65
โปแลนด์	บุหรืลักลอบ	65
เยอรมันนี	บุหรื Jing Ling	60
UK	บุหรืลักลอบโดยเฉลี่ย	50
บราซิล	บุหรืลักลอบโดยเฉลี่ย	50
อาร์เจนตินา	บุหรืลักลอบโดยเฉลี่ย	50
อูรุกวัย	บุหรืลักลอบโดยเฉลี่ย	40
ไนเจอร์	บุหรืมาร์ลโบโร้ลักลอบ	40
โรมาเนีย	บุหรืมาร์ลโบโร้ลักลอบ	40
จีน	บุหรืลักลอบโดยเฉลี่ย	25

จากข้อมูลระดับโลกแสดงให้เห็นปัญหาของบุหรืลักลอบที่เกิดขึ้นและเป็นปัญหามากในประเทศที่มีรายได้น้อย ที่ผู้สูบบุหรืต้องการบุหรืราคาถูก ขณะที่แนวโน้มการควบคุมการบริโภคยาสูบโดยใช้มาตรการทางภาษีมักขึ้นในเกือบทุกประเทศที่ลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบ ซึ่งเป็นที่วิตกกังวลถึงแนวโน้มของการเพิ่มมากขึ้นของบุหรืที่หลีกเลี่ยงภาษี และกลยุทธ์ของอุตสาหกรรมยาสูบในหลากหลายวิธีที่จะรักษาการตลาดของตน อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์ของบุหรืหนีภาษีถือเป็นปัญหาร่วมกันของประชาคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการสื่อสาร

และการเคลื่อนย้ายสินค้ากันอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการศึกษาเพื่อเข้าใจสถานการณ์ของประเทศหนึ่ง ๆ ซึ่งในที่นี้จะมุ่งเน้นที่จังหวัดในชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งอยู่ติดกับประเทศมาเลเซีย ซึ่งถือเป็นประเทศที่มีปัญหาเรื่องบุหรืหนีภาษีเป็นอย่างมาก จากข่าว TheStar ของประเทศมาเลเซียระบุว่า แต่ละปีประชาชนมาเลเซียสูบบุหรืหนีภาษีประมาณ 9 พันล้านมวน ซึ่งเทียบเท่ากับ 4 ใน 10 ของปริมาณบุหรืที่บริโภคทั้งหมด ซึ่งเป็นประเด็นที่เกรงกันว่า มาเลเซียจะเป็นประเทศอันดับ 1 ของโลกที่มีการค้าบุหรืหนีภาษีสูงสุด อีกทั้งเป็นผลให้รัฐบาลต้องสูญเสียรายได้จากภาษีสรรพสามิตไม่ต่ำกว่า 2 พันล้านเหรียญมาเลเซีย⁽³²⁾ สถานการณ์ดังกล่าวเป็นที่เข้าใจกันดีว่า มีผลต่อการสูบบุหรืของคนไทยในภาคใต้ ซึ่งการศึกษานี้จะตอบคำถามและให้ภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 กรอบอนุสัญญาขององค์การอนามัยโลกว่าด้วยการควบคุมยาสูบ (WHO-Framework Convention on Tobacco Control : WHO-FCTC) : มาตรา 15 การค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย^(33, 34)

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกขององค์การอนามัยโลก และได้ลงนามในการปฏิบัติตาม FCTC ที่มีแนวคิดและแนวทางปฏิบัติให้แก่ประเทศสมาชิก เนื้อหาส่วนนี้จะแสดงถึงที่มาและแนวคิดขององค์การอนามัยโลกต่อการควบคุมยาสูบ ซึ่งได้มีคณะทำงานจากประเทศภาคีสมาชิกร่วมกันในการกำหนดกรอบและแนวทางปฏิบัติซึ่งปรากฏในมาตราต่าง ๆ การนำเสนอในส่วนนี้จะเสนอในภาพรวมเพื่อให้เห็นโครงสร้างของ WHO-FCTC และจะให้ความสำคัญในส่วนของมาตรา 15 ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย

แนวความคิดในการควบคุมยาสูบ

WHO มุ่งมั่นที่จะให้ความสำคัญแก่สิทธิในการคุ้มครองสุขภาพของประชาชน โดยตระหนักดีว่า การแพร่ขยายของโรคระบาดที่เกี่ยวข้องกับยาสูบเป็นปัญหาระดับโลกที่มีผลร้ายต่อสุขภาพของประชาชนซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากนานาชาติในวงกว้างที่สุด ตลอดจนการมีส่วนร่วมของทุกประเทศในอันที่จะแสวงหาแนวทางแก้ไขสากลที่ครอบคลุม เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยได้แสดงความห่วงใยของชุมชนโลกถึงผลเสียของการบริโภคยาสูบและการสูดดมควันยาสูบที่มีต่อสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมทั่วโลก กังวลอย่างยิ่งต่อการเพิ่มขึ้นของการบริโภคการผลิตบุหรืและผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่น ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา ตลอดจนความกังวลเกี่ยวกับภาระที่ครอบครัวคนยากจนและระบบสุขภาพของประเทศต้องแบกรับในเรื่องนี้

นอกจากนั้น ความตระหนักต่อหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ได้ชี้ชัดว่าการบริโภคยาสูบและการสูดดมควันยาสูบเป็นสาเหตุของการเสียชีวิต โรค และความพิการ และมีระยะเวลาทิ้งช่วงห่างระหว่างการสูบบุหรืและการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่น ๆ จนถึงการเกิดโรคที่เกี่ยวข้องกับยาสูบ และตระหนักด้วยว่า บุหรืและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ บางชนิดที่มีส่วนผสมของยาสูบจะมีการปรุงแต่งเป็นอย่างดี เพื่อให้ผู้สูดดมยาสูบและผลิตภัณฑ์ดังกล่าว และสารประกอบหลายอย่างที่มีอยู่ตลอดจนควันที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ยาสูบเหล่านั้นสามารถออกฤทธิ์เป็นพิษ และก่อมะเร็ง นอกจากนี้การสูดดมยาสูบยังจัดเป็นโรคชนิดหนึ่ง ดังที่ได้มีการจัดแบ่งประเภทหลักของโรคต่าง ๆ ในระดับนานาชาติด้วยทราบดีว่ามีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจนว่าการได้รับควันยาสูบก่อนคลอดทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและพัฒนาการของเด็ก

ด้วยสถานการณ์ส่งผลต่อความกังวลอย่างยิ่งต่อการสอบผู้พิพากษาและการบริโภคนยาสูบในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในหมู่เด็กและเยาวชนทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสูบบุหรี่ของบุคคลในวัยที่ลดลงเรื่อย ๆ และตระหนักถึงการสูบบุหรี่และการบริโภคนยาสูบในรูปแบบอื่นในหมู่สตรีและหญิงสาววัยรุ่นทั่วโลกที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการตระหนักถึงความจำเป็นในการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของสตรีในการกำหนดและดำเนินนโยบายทุกระดับ ตลอดจนความจำเป็นที่จะต้องมีการกลยุทธิ์ในการควบคุมยาสูบที่ใช้เฉพาะเพศ อีกทั้งยังมีความกังวลอย่างยิ่งเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และการบริโภคนยาสูบในรูปแบบอื่นซึ่งอยู่ในระดับที่สูงในชุมชนเผ่าพื้นเมือง

อีกทั้งความกังวลอย่างยิ่งในเรื่องผลกระทบของการโฆษณา การส่งเสริมการขาย และการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เป็นการส่งเสริมให้มีการใช้ผลิตภัณฑ์บุหรี่ ตระหนักว่ามีความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันในการกำจัดการค้าบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่นที่ผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด ตลอดจนการลักลอบขนส่งบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่น การผลิตบุหรี่และผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่นใดผิดกฎหมาย และการทำบุหรี่ปลอมและการทำผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่นปลอม

ซึ่งเป็นทราบดีว่าการควบคุมยาสูบในทุกๆระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาและในประเทศซึ่งเศรษฐกิจอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ต้องอาศัยแหล่งเงินทุนและทรัพยากรทางเทคนิคที่เพียงพอกับความต้องการในปัจจุบันและอนาคตที่จะให้มีกิจกรรมในการควบคุมยาสูบ จึงตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนากลไกที่เหมาะสมเพื่อที่จะรองรับทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาวของการปรับใช้กลยุทธิ์ในการลดความต้องการยาสูบที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งทราบดีถึงความยุ่งยากทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งโครงการควบคุมยาสูบอาจทำให้เกิดขึ้นในระยะกลางและระยะยาวในบางประเทศซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาและเป็นประเทศที่เศรษฐกิจกำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ นอกจากนี้ ได้ตระหนักถึงความต้องการของประเทศต่างๆ ดังกล่าวในเรื่องความช่วยเหลือทั้งในด้านการเงินและในด้านเทคนิคในบริบทของกลยุทธิ์การพัฒนาระดับประเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ ยังตระหนักถึงผลงานอันทรงคุณค่าในเรื่องการควบคุมยาสูบที่รัฐทั้งหลายกำลังดำเนินการอยู่ และยังชื่นชมบทบาทความเป็นผู้นำขององค์การอนามัยโลก ตลอดจนความพยายามขององค์กรคณะทำงานในองค์การสหประชาชาติและองค์การระหว่างรัฐบาลในระดับภูมิภาคและระดับสากลอื่น ๆ ในอันที่จะพัฒนามาตรการในการควบคุมยาสูบ และมีการเน้นย้ำถึงความช่วยเหลือพิเศษขององค์กรพัฒนาเอกชน และสมาชิกอื่นของกลุ่มประชาสังคมที่ไม่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมยาสูบ อันได้แก่ องค์กรวิชาชีพด้านสุขภาพ กลุ่มผู้บริโภค กลุ่มสิ่งแวดล้อม กลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มสตรี รวมทั้งสถาบันการดูแลสุขภาพ และสถาบันการศึกษาต่างๆ ซึ่งในการพยายามควบคุมยาสูบทั้งในระดับประเทศและในระดับระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ยังเน้นถึงความสำคัญอย่างยิ่งของการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ในการพยายามควบคุมยาสูบในระดับประเทศและในระดับระหว่างประเทศด้วย

นอกจากนี้ มีตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องพร้อมรับมือกับความพยายามใดๆ ของอุตสาหกรรมยาสูบในอันที่จะบ่อนทำลายหรือลดล้างความพยายามในการควบคุมยาสูบ ตลอดจนความจำเป็นที่จะต้องรู้ถึงกิจกรรมของอุตสาหกรรมยาสูบที่จะส่งผลกระทบต่อความพยายามในการควบคุมยาสูบ ตามความในมาตรา 12 ของกติกาสากลว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมซึ่งสมาชิกใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ ได้มีมติ

รับรองไว้เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พุทธศักราช 2509 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะถือเอาประโยชน์จากมาตรฐานทางด้านสุขภาพกาย และด้านสุขภาพจิตเท่าที่พึงแสวงหาได้สูงสุด” อีกทั้งตามความในคำปรารภของธรรมนูญขององค์การอนามัยโลกที่ว่า “การถือเอาประโยชน์จากมาตรฐานสูงสุดด้านสุขภาพเท่าที่พึงแสวงหาได้นั้นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประการหนึ่งของมนุษย์ทุกคน ซึ่งมีอยู่โดยปราศจากความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อทางการเมืองตลอดจนสถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม”

นอกจากนี้ยังมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมมาตรการในการควบคุมยาสูบซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อพิจารณาทางวิทยาศาสตร์ ข้อพิจารณาเทคนิค และข้อพิจารณาเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง ณ ปัจจุบัน ตามความในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบซึ่งสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ ได้มีมติรับรองไว้เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พุทธศักราช 2522 ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า “ให้รัฐภาคของอนุสัญญาดังกล่าวดำเนินมาตรการต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อที่จะจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในส่วนที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพ”

พร้อมกันนั้น ยังตระหนักถึงความในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติได้มีมติรับรองไว้เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2532 ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า “รัฐภาคของอนุสัญญาดังกล่าวต้องตระหนักถึงสิทธิของเด็กในอันที่จะถือเอาประโยชน์จากมาตรฐานด้านสุขภาพเท่าที่พึงจะแสวงหาได้สูงสุด”

จึงได้มีข้อตกลงกันไว้ ดังความต่อไปนี้

หมวด 1

มาตรา 1

บทนิยาม

- (1) “การค้าที่ผิดกฎหมาย” หมายถึง การปฏิบัติ หรือการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามกฎหมาย และซึ่งเกี่ยวข้องกับการผลิต การขนส่ง การรับ การมีไว้ในครอบครอง การกระจาย การขาย หรือการซื้อตลอดจน การปฏิบัติ หรือการกระทำใด ๆ ซึ่งมุ่งหมายที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่กิจกรรมต่างๆ ดังกล่าว
- (2) “องค์การการรวมตัวทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค” หมายถึง องค์การซึ่งประกอบไปด้วย รัฐอธิปไตยต่างๆ และซึ่งรัฐสมาชิกขององค์การดังกล่าวได้มอบอำนาจอธิปไตยที่มีอยู่เหนือเรื่องต่างๆ รวมถึงอำนาจในการตัดสินใจที่มีผลผูกพันรัฐสมาชิกเหล่านั้นในเรื่องต่างๆ ดังกล่าวด้วย
- (3) “การโฆษณา และการส่งเสริมการจำหน่ายยาสูบ” หมายถึง การสื่อสารเชิงพาณิชย์ ไม่ว่าในรูปแบบใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผล หรือน่าจะก่อให้เกิดผลในการส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือการใช้จ่าย ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ทั้งนี้ ให้รวมถึงการให้คำแนะนำ หรือการกระทำอื่นที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการดังกล่าวด้วย
- (4) “การควบคุมยาสูบ” หมายถึง กลยุทธ์ต่างๆ ในการลดอุปทาน อุปสงค์ และภัยอันตราย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการยกระดับสุขภาพของประชากรให้ดีขึ้น โดยการขจัดหรือการทำให้การบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ และการสูดดมควันจากยาสูบลดลง
- (5) “อุตสาหกรรมยาสูบ” หมายถึง ผู้ผลิตยาสูบ ผู้ขายส่ง และผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ

(6) “ผลิตภัณฑ์ยาสูบ” หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ใบยาสูบเป็นวัตถุดิบ ไม่ว่าทั้งหมดหรือเพียงแต่บางส่วน ซึ่งผลิตขึ้นเพื่อใช้สูด ดูด เคี้ยว หรือ สูดดม

(7) “การให้การสนับสนุนยาสูบ” หมายถึง การให้การสนับสนุนไม่ว่าในรูปแบบใดๆ ได้แก่ เหตุการณ์ กิจกรรม หรือบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์ หรือก่อให้เกิดผล หรือน่าจะก่อให้เกิดผลในการส่งเสริมการใช้ยาสูบหรือผลิตภัณฑ์ยาสูบ ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม

มาตรา 2

ความสัมพันธ์ระหว่างอนุสัญญานี้กับความตกลงและเอกสารทางกฎหมายอื่น

1. เพื่อคุ้มครองสุขภาพของมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น ภาคีอาจใช้มาตรการอื่นๆ นอกเหนือจากมาตรการต่างๆ ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ ตลอดจนพิธีสารฉบับต่างๆ ตามอนุสัญญานี้ นอกจากนั้น ไม่มีข้อความใดๆ ในอนุสัญญานี้ หรือในพิธีสารฉบับต่างๆ ดังกล่าวนั้นที่ห้ามมิให้ภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดออกข้อกำหนดที่เข้มงวดมากขึ้น แต่ทั้งนี้ ข้อกำหนดดังกล่าวต้องสอดคล้องกับบทบัญญัติต่างๆ ในอนุสัญญานี้ หรือพิธีสารฉบับต่างๆ ดังกล่าวและต้องเป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศด้วย

2. บทบัญญัติต่างๆ ในอนุสัญญานี้ และในพิธีสารฉบับต่างๆ ตามอนุสัญญานี้จะไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของภาคีในอันที่จะทำความตกลงในระดับทวีภาคี หรือในระดับพหุภาคี ตลอดจนความตกลงในระดับภูมิภาค และในระดับอนุภูมิภาค ในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือเพิ่มเติมความในอนุสัญญานี้และในพิธีสารฉบับต่างๆ ตามอนุสัญญานี้ หากว่าความตกลงต่างๆ ดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้อนุสัญญานี้และพิธีสารฉบับต่างๆ ตามอนุสัญญานี้ ทั้งนี้ ให้ภาคีที่เกี่ยวข้องแจ้งให้ที่ประชุมทราบร่วมกันของภาคีทราบถึงความตกลงต่างๆ ดังกล่าวโดยผ่านทางสำนักเลขาธิการ

หมวด 2

วัตถุประสงค์ หลักการใช้เป็นแนวทาง และพันธกรณีทั่วไป

มาตรา 3

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้และพิธีสารฉบับต่างๆ ตามอนุสัญญานี้คือ เพื่อที่จะคุ้มครองมนุษย์ในยุคปัจจุบันและในอนาคตให้ปลอดภัยจากผลร้ายของการบริโภคยาสูบและการสูดดมควัน ยาสูบไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อสุขภาพ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ โดยจัดให้มีกรอบมาตรการในการควบคุมยาสูบ ซึ่งภาคีจะบังคับใช้มาตรการต่างๆ ดังกล่าว ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ เพื่อที่จะลดการแพร่ขยายของการใช้ยาสูบและการสูดดมควันยาสูบให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและอยู่ในระดับที่สูง

มาตรา 4

หลักการที่ใช้เป็นแนวทาง

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้และพิธีสารฉบับต่าง ๆ ตามอนุสัญญานี้ และเพื่อที่จะบังคับใช้ บทบัญญัติต่าง ๆ ดังกล่าว ให้ภาคีดำเนินการตามหลักการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ข้างท้ายนี้ (แต่ทั้งนี้ อาจดำเนินการ ตามหลักการอื่น ๆ ที่มีอีกก็ได้)

1. บุคคลทุกคนพึงได้รับทราบข้อมูลที่มีผลต่อสุขภาพ ธรรมชาติของการเสพติด และอันตรายซึ่งคุกคาม ชีวิตอันเกิดจากการบริโภคยาสูบและการสูดดมควันยาสูบ นอกจากนี้รัฐบาลในระดับต่าง ๆ ที่เหมาะสมควร พิจารณาใช้มาตรการทางนิติบัญญัติ มาตรการทางบริหารมาตรการทางปกครอง หรือมาตรการอื่น ๆ เพื่อคุ้มครอง บุคคลทุกคนจากการสูดดมควันบุหรี่
2. จำเป็นจะต้องมีความร่วมมือทางการเมืองที่เหนียวแน่นในอันที่จะพัฒนาและสนับสนุนมาตรการหลาย ฝ่ายที่ครอบคลุม และตอบสนองร่วมกัน ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติโดยคำนึงถึง
 - (1) ความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อปกป้องบุคคลทุกคนจากการสูดดมควันยาสูบ
 - (2) ความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันมิให้มีการริเริ่มบริโภคยาสูบ เพื่อส่งเสริมและ สนับสนุนให้มีการเลิกบริโภคยาสูบ และเพื่อลดการบริโภคยาสูบในทุกรูปแบบ
 - (3) ความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลและชุมชนพื้นเมือง ใน การพัฒนา ดำเนินการและประเมินผลโครงการควบคุมยาสูบ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการและทัศนคติของพวก เขาทั้งในทางสังคมและในทางวัฒนธรรม และ
 - (4) ความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อรับมือกับความเสียหายเฉพาะเพศ เมื่อมีการพัฒนากลยุทธ์ ในการควบคุมยาสูบ
3. ความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การถ่ายทอดเทคโนโลยี ความรู้ และความช่วยเหลือ ทางด้านการเงิน และความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดตั้งและดำเนินโครงการควบคุมยาสูบที่มี ประสิทธิภาพคือ หัวใจสำคัญของอนุสัญญานี้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงวัฒนธรรมในท้องถิ่น ตลอดจน ปัจจัยทางด้าน กฎหมาย การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมด้วย
4. มาตรการหลายฝ่ายที่ครอบคลุมและการตอบสนองต่อการลดปริมาณการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ ทั้งหมดทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ล้วนมีส่วนสำคัญตามหลักสาธารณสุขเพื่อที่จะป้องกัน การเกิดโรค ความพิการก่อนวัยอันควรและการเสียชีวิตเนื่องจากการบริโภคยาสูบและการสูดดมควันยาสูบ
5. ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับควมรับผิดชอบที่ภาคีแต่ละฝ่ายได้กำหนดขึ้นหรือได้วินิจฉัยตัดสินไว้แล้ว ภายในเขตอำนาจของตนนั้น เป็นส่วนสำคัญของการควบคุมยาสูบอย่างครอบคลุม
6. ควรตระหนักและกล่าวถึงความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคและความช่วยเหลือทาง การเงินเพื่อช่วยในการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งให้แก่ผู้ปลูกยาสูบและคนงานที่เกี่ยวข้องซึ่งวิถีและความเป็นอยู่ของ

พวกเขาเหล่านั้นได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากโครงการควบคุมยาสูบในภาคีซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา และในภาคีซึ่งเศรษฐกิจกำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ทั้งนี้ในบริบทของกลยุทธ์ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นในระดับชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

7. การมีส่วนร่วมของประชาสังคมนั้นเป็นสิ่งจำเป็นในอันที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้ ตลอดจนพิธีสารฉบับต่าง ๆ ตามอนุสัญญานี้

มาตรา 5

พันธกรณีทั่วไป

1. ให้ภาคีแต่ละฝ่าย พัฒนา บังคับใช้ ปรับปรุงให้ทันสมัยเป็นระยะ ๆ และทบทวน กลยุทธ์แผนงาน ตลอดจนโครงการในการควบคุมยาสูบในระดับชาติหลายฝ่ายที่ครอบคลุม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความในอนุสัญญานี้ ตลอดจนความในพิธีสารฉบับต่าง ๆ ตามอนุสัญญานี้ ซึ่งภาคีดังกล่าวได้เข้าเป็นภาคีในพิธีสารฉบับนั้น ๆ ด้วย

2. เพื่อการนี้ โดยเป็นไปตามความสามารถของภาคีนั้น ๆ ให้ภาคีแต่ละฝ่ายจัดตั้ง หรือสนับสนุนและให้เงินแก่กลไกอื่นหนึ่งในการประสานงานระดับประเทศหรือจุดปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อการควบคุมยาสูบ และ

(2) นำมาตรการทางนิติบัญญัติ มาตรการทางบริหาร มาตรการทางปกครองและมาตรการอื่น ๆ ที่มีประสิทธิภาพมาใช้ และร่วมมือกับภาคีอื่นในการพัฒนานโยบายที่เหมาะสมเพื่อการป้องกันและลดปริมาณการบริโภคยาสูบ การติดสารนิโคติน และการสูดดมควันยาสูบ

3. ในการจัดทำและดำเนินนโยบายด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมยาสูบของภาคีนั้น ให้ภาคีกระทำการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองนโยบายเหล่านี้จากผลประโยชน์ทางการค้าและผลประโยชน์อื่น ๆ ที่มีของอุตสาหกรรมยาสูบซึ่งเป็นไปตามกฎหมายภายในของภาคี

4. ให้ภาคีร่วมมือกันในการจัดทำร่างมาตรการ กระบวนการและแนวทางในการอนุวัติการตามอนุสัญญานี้ ตลอดจนการอนุวัติการตามพิธีสารฉบับต่าง ๆ ตามอนุสัญญานี้ ซึ่งภาคีดังกล่าวได้เข้าเป็นภาคีในพิธีสารฉบับนั้น ด้วย

5. ให้ภาคีร่วมมือกับองค์การระหว่างรัฐบาลทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติและหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องดังกล่าว ตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้และพิธีสารฉบับต่าง ๆ ตามอนุสัญญานี้ซึ่งภาคีดังกล่าวได้เข้าเป็นภาคีในพิธีสารฉบับนั้นด้วย

6. ให้ภาคีต่าง ๆ ร่วมมือกันในการระดมแหล่งเงินทุนเพื่อการอนุวัติการตามอนุสัญญานี้อย่างมีประสิทธิภาพโดยผ่านกลไกของกองทุนระดับทวีภาคีและระดับพหุภาคี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามวิธีการและทรัพยากรที่ภาคีดังกล่าวมี

หมวด 3

มาตรการเกี่ยวกับการลดอุปสงค์ของยาสูบ

ในหมวด 3 ว่าด้วยมาตรการเกี่ยวกับการลดอุปสงค์ของยาสูบ ประกอบด้วย 9 มาตรา คือ มาตรา 6 ถึง มาตรา 14 ดังนี้ (ในที่นี้ไม่ได้ลงรายละเอียดในเนื้อหา สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้เอกสาร WHO-FCTC ทั้งภาคภาษาอังกฤษ ในเว็บไซต์ขององค์การอนามัยโลก และภาคภาษาไทย ฉบับแปล ในเว็บไซต์ของกระทรวงสาธารณสุข)

- มาตรา 6 มาตรการด้านราคาและมาตรการทางภาษีเพื่อลดอุปสงค์ของยาสูบ
- มาตรา 7 มาตรการอื่นซึ่งมิใช่มาตรการด้านราคาในการลดอุปสงค์ของยาสูบ
- มาตรา 8 การปกป้องบุคคลจากการสูดดมควันยาสูบ
- มาตรา 9 การควบคุมสารต่างๆ ที่อยู่ในผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- มาตรา 10 เกณฑ์ในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- มาตรา 11 การบรรจุหีบห่อและติดป้ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- มาตรา 12 การให้การศึกษา การสื่อสาร การฝึกอบรม และการสร้างจิตสำนึกของสาธารณชน
- มาตรา 13 การโฆษณา ยาสูบ การส่งเสริมการขายยาสูบ และการให้การสนับสนุนโดยยาสูบ
- มาตรา 14 มาตรการลดอุปสงค์เกี่ยวกับการติดยาสูบ และการเลิกยาสูบ

หมวด 4

มาตรการเกี่ยวกับการลดปริมาณอุปทานของยาสูบ

- มาตรา 15 การค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย
- มาตรา 16 การขายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้แก่ผู้เยาว์ และการขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยผู้เยาว์
- มาตรา 17 บทบัญญัติเกี่ยวกับการสนับสนุนกิจกรรมทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ในทางเศรษฐกิจ

หมวด 5

การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

- มาตรา 18 การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของบุคคล

หมวด 6

ปัญหาอันเกี่ยวเนื่องกับความรับผิดชอบ

- มาตรา 19 ความรับผิดชอบ

มาตรการเกี่ยวกับการลดปริมาณอุปทานของยาสูบ

- มาตรา 15 การค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย

ในการศึกษานี้มุ่งเน้นเรื่องการสูบบุหรี่ที่ผิดกฎหมาย ดังนั้น ความเข้าใจในมาตรา 15 ของ FCTC จะทำให้เข้าใจถึงขอบเขต กรอบคิดในระดับโลกเกี่ยวกับการควบคุมยาสูบผิดกฎหมาย และแนวทางที่พึงปฏิบัติ ดังนี้

1. ภาคีทุกฝ่ายพึงตระหนักว่า การจัดการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ รวมทั้งการลักลอบขนส่งผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่น การผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยผิดกฎหมาย และการทำผลิตภัณฑ์ยาสูบปลอม ตลอดจนการพัฒนาและการบังคับใช้กฎหมายภายในของภาคี เพิ่มเติมไปจากความตกลงในระดับอนุภูมิภาค ระดับภูมิภาค และระดับโลกนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญในการควบคุมยาสูบ

2. ให้ภาคีแต่ละฝ่ายกำหนดและบังคับใช้มาตรการทางนิติบัญญัติ มาตรการทางบริหาร มาตรการทางปกครอง หรือมาตรการอื่นๆ ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อทำให้มั่นใจได้ว่า ชองและหีบห่อของผลิตภัณฑ์ยาสูบทั้งหมด และบรรจุภัณฑ์ภายนอกของผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมีเครื่องหมายซึ่งช่วยให้ภาคีทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ ตลอดจนช่วยให้ภาคีสามารถกำหนดจุดของการเปลี่ยนแปลง ติดตาม บันทึก และควบคุม การเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ และสถานะทางกฎหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ทั้งนี้ เป็นไปตามกฎหมายภายในของภาคี และความตกลงระดับทวิภาคีหรือระดับพหุภาคีที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้น ให้ภาคีแต่ละฝ่าย

(1) บังคับให้ชองและหีบห่อซึ่งบรรจุผลิตภัณฑ์ยาสูบเพื่อการขายปลีกและการขายส่งในตลาดภายในประเทศระบุข้อความว่า “ขายได้ภายใน (เติมชื่อประเทศ ชื่อภาค ชื่อจังหวัด หรือชื่อเขตการปกครองอื่น) เท่านั้น” หรือมีเครื่องหมายอื่นที่มีประสิทธิภาพซึ่งระบุถึงจุดหมายปลายทางสุดท้าย หรือสิ่งใด ๆ ที่จะช่วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวินิจฉัยว่า ได้มีการขายผลิตภัณฑ์ดังกล่าวในตลาดภายในประเทศโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และ

(2) พิจารณาตามที่เห็นสมควรในการที่จะพัฒนาระบบการติดตามและสืบหาที่ใช้ได้ผล เพื่อให้ระบบการกระจายผลิตภัณฑ์ยาสูบมั่นคงมากขึ้น และช่วยในการสืบสวนเกี่ยวกับการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย

3. ให้ภาคีแต่ละฝ่ายบังคับไว้ว่า ข้อมูลบนหีบห่อ หรือเครื่องหมายดังที่ระบุไว้ในวรรค 2 ของมาตรานี้จำเป็นต้องปรากฏอยู่ในรูปแบบที่อ่านได้ และ / หรือในภาษาหลักของประเทศภาคีนั้น

4. เพื่อที่จะจัดการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย ให้ภาคีแต่ละภาคี

(1) ติดตามและรวบรวมข้อมูลของการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบข้ามพรมแดน รวมทั้งการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย และให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ ระหว่างเจ้าหน้าที่ศุลกากร เจ้าหน้าที่สรรพากร และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ทั้งนี้ ตามความเหมาะสม และเป็นไปตามกฎหมายภายในภาคี ตลอดจนความตกลงในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคีที่เกี่ยวข้องและสามารถใช้บังคับได้

(2) ตรากฎหมายขึ้นใหม่ หรือปรับปรุงกฎหมายเดิมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการกำหนดให้มีบทลงโทษและวิธีการเยียวยาความเสียหายที่เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อต่อต้านการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย ตลอดจนบุหรี่ปลอมและบุหรืหนีภาษี

(3) ดำเนินการตามขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อที่จะทำให้มั่นใจได้ว่า เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตซึ่งมาได้จากบุหรี่ปลอมและบุหรี่หนีภาษี ตลอดจนผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่น ๆ ได้ถูกทำลายด้วยวิธีการที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม หากเห็นไปได้หรือถูกจำหน่ายออกไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายภายในของภาคนี้

(4) กำหนดและปรับใช้มาตรการในการติดตาม บันทึกและควบคุมการจัดเก็บและการกระจายผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ถูกยึดไว้ หรือได้เคลื่อนย้ายภายใต้การผ่อนปรนภาษีสรรพากร หรือภาษีศุลกากรภายในเขตอำนาจรัฐของภาคนี้ดังกล่าว และ

(5) กำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถริบหรือยึดทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ได้มาจากการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมายได้

5. ให้ภาคีจัดให้มีข้อมูลที่ถูกรวบรวมตามความในวรรค 4 (ก) และ 4 (ง) ของมาตรานี้ในแบบฉบับที่สมบูรณ์ในรายงานที่เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของภาคีเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความในมาตรา 21

6. ให้ภาคีส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ระดับชาติ รวมทั้งองค์การระหว่างรัฐบาลในระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน การดำเนินคดีอาญาและการดำเนินคดีแพ่ง เพื่อที่จะจัดการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย ทั้งนี้ ตามความเหมาะสม และเป็นไปตามกฎหมายภายในของภาคีนั้น นอกจากนี้ ให้เน้นย้ำเป็นพิเศษในเรื่องความร่วมมือในระดับภูมิภาค และในระดับอนุภูมิภาค เพื่อต่อสู้กับการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย

7. ให้ภาคีแต่ละฝ่ายภาคีพยายามที่จะกำหนดและใช้มาตรการเพิ่มเติมอื่น ๆ ตามที่เหมาะสม เช่น การออกใบอนุญาตเพื่อควบคุมหรือกำกับดูแลการผลิต และการกระจายผลิตภัณฑ์ยาสูบ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย

พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2535 เป็นปีที่ 47 ในรัชกาลปัจจุบัน ⁽³⁵⁾

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

"ผลิตภัณฑ์ยาสูบ" หมายความว่า ยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบและผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มีส่วนประกอบของใบยาสูบหรือพืชนิโคติเยนาทาแบกุ่ม (NICOTIANATABACUM) ไม่ว่าจะใช้เสพโดยวิธีสูบ ดูด ดม อม เคี้ยว กิน เป่าหรือพ่นเข้าไปในปากหรือจมูก หรือโดยวิธีอื่นใดเพื่อให้ได้ผล เป็นเช่นเดียวกัน

"หีบห่อ" หมายความว่า ซอง ห่อ หรือสิ่งบรรจุอื่นซึ่งใช้ในการหุ้มห่อบรรจุผลิตภัณฑ์ยาสูบ

"โฆษณา" หมายความว่า การกระทำไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ ให้ประชาชนเห็น ได้ยินหรือทราบข้อความเพื่อประโยชน์ในทางการค้า

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
 “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 10 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้าเพื่อขาย หรือเพื่อแจกจ่ายเป็นการทั่วไป หรือโฆษณา สินค้าอื่นใดที่มีรูปลักษณะทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นสิ่งเลียนแบบผลิตภัณฑ์ยาสูบ ประเภทบุหรี่ซิการ์เรต หรือบุหรี่ยี่ห้อตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ หรือหีบห่อผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

มาตรา 11 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้าเพื่อขาย หรือเพื่อแจกจ่ายเป็นการทั่วไป หรือโฆษณา สินค้าอื่นใดที่มีรูปลักษณะทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นสิ่งเลียนแบบผลิตภัณฑ์ยาสูบ ประเภทบุหรี่ซิการ์เรต หรือบุหรี่ยี่ห้อตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ หรือหีบห่อผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบมีหน้าที่ต้องแจ้งรายการส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ให้กระทรวงสาธารณสุขทราบตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีที่ผลิตภัณฑ์ยาสูบใดมีส่วนประกอบไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งห้ามมิให้มีการขายหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบนั้น

มาตรา 12 ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบต้องแสดงฉลากที่หีบห่อผลิตภัณฑ์ยาสูบก่อนที่จะนำออกจากแหล่งผลิตหรือก่อนที่จะนำเข้ามาในราชอาณาจักร แล้วแต่กรณี

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการแสดงฉลากและข้อความในฉลากให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 13 ห้ามมิให้ผู้ใดขายผลิตภัณฑ์ยาสูบที่มีได้แสดงฉลากตามที่กำหนดใน มาตรา 12 บนหีบห่อผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มาตรา 20 ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผู้ใดไม่แจ้งรายการหรือแจ้งรายการไม่ครบถ้วน หรือแจ้งรายการ อันเป็นเท็จ หรือขายหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยฝ่าฝืน มาตรา 11 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 21 ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 12 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา 22 ผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 13 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ปัจจุบันประเทศไทยมีการควบคุมการผลิต และการจำหน่ายสินค้ายาสูบโดยพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 มีกฎหมายสำคัญสองฉบับเพื่อควบคุมการบริโภคยาสูบคือพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ และพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 ส่วนที่ยังขาดอยู่คือการให้ความสำคัญ ในเรื่องนโยบายราคา เนื่องจากราคาเป็นตัวกำหนดที่สำคัญ ของการบริโภค และจากการศึกษาพบว่า ราคาที่แท้จริงของบุหรี่ยี่ห้อลดลง ดังนั้นจึงควรปรับราคาให้สอดคล้อง กับการเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อด้วย ภาชีสรรพสามิตบุหรี่ยี่ห้อเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ในการช่วยลดการบริโภคยาสูบ ผลการจำลองแบบ (simulation results) จากแบบทดลองที่สร้างขึ้น พบว่ามีความเป็นไปได้มากที่รัฐบาล จะได้รับประโยชน์จากการขึ้นภาษีบุหรี่ยี่ห้อถึงสองทาง กล่าวคือ กระทรวงการคลังสามารถจัดเก็บรายได้เข้ารัฐเพิ่มขึ้น ขณะที่กระทรวงสาธารณสุข ก็ดำเนินงานบรรลุ

เป้าหมายในแง่ที่สามารถลดการบริโภคยาสูบในหมู่ประชาชนลงได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางข้อมูลทำให้ ไม่สามารถประมาณค่าความยืดหยุ่น ของอุปสงค์ต่อราคาของบุหรี่ต่างประเทศ และความยืดหยุ่นไขว้ของอุปสงค์ระหว่างบุหรี่ที่ ผลิตภายในประเทศและที่ผลิตจากต่างประเทศได้ งานวิจัยนี้จึงเพียงแต่ให้ค่า โดยประมาณจากผลการจำลองแบบ

การสูบบุหรี่ไม่เพียงแต่เป็นปัญหาสุขภาพ เฉพาะตัวผู้สูบบุหรี่เท่านั้น ยังเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอีกด้วย การที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ดำเนินนโยบายการค้าบีบบังคับ ให้หลายประเทศในเอเชีย รวมทั้งประเทศไทยต้องเปิดตลาดให้มีการนำเข้าบุหรี่โดยเสรีส่งผลให้มีการบริโภคบุหรี่เพิ่มขึ้น ในประเทศเหล่านี้ การมีสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาวางจำหน่ายอย่างแพร่หลายในปัจจุบันทำให้การดำเนินการ ควบคุมการบริโภค ยาสูบ ของกระทรวงสาธารณสุขและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นไปด้วยความยากลำบากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าการผลิต และจำหน่ายบุหรี่ จะถือว่าเป็นความไม่รับผิดชอบในแง่ของ ผลเสียหายที่เกิดต่อสุขภาพ ทั้งส่วนตัวผู้สูบเองและต่อ สังคม จากข้อเท็จจริงที่ว่าบรรษัทบุหรี่ข้ามชาติ พยายามบุกเบิกขยายตลาดสินค้าออกไปทั่วโลก ทางออกที่น่าจะ สมเหตุสมผลสำหรับ ประเทศไทยในกรณีนี้ก็คือควรเก็บรักษาโรงงานยาสูบให้เป็นกิจการของรัฐอยู่ต่อไป ไม่ควร ปลดปล่อยให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ อย่างไรก็ตาม ควรทำความเข้าใจให้ชัดเจน ในที่นี้ด้วยว่าวัตถุประสงค์ของการที่ รัฐ เข้าดำเนินการผูกขาดการผลิต มีใช่เพื่อแสวงหาผลกำไรเป็นหลัก แต่เพื่อให้รัฐได้มีโอกาสเข้าควบคุมการผลิต การจำหน่าย ตลอดจนการบริโภคสินค้าที่มีความเสี่ยงสูง ที่จะก่ออันตรายแก่สุขภาพของประชาชนได้อย่างเต็มที่

2.3 งานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาของ Cantrell และคณะ⁽¹⁾ มุ่งศึกษาแบบแผนการซื้อบุหรี่และพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ หลังการขึ้นภาษีสูงมากในคนอเมริกันเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ที่เมืองนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา โดยได้ดำเนินการ ศึกษาในผู้สูบบุหรี่ชาย ทำการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ โดยทำการสำรวจครัวเรือนที่มีผู้ใหญ่อายุ 18-74 ปี จำนวน 2,537 ครัวเรือน ได้ตัวอย่างจำนวน 614 คน จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 54.7 ที่ให้ความเห็นว่า การขึ้น ภาษีมีผลให้มีการพยายามหาซื้อบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษีจากผู้จำหน่าย/ผู้นำเข้าส่วนบุคคล ร้านปลอดภาษี ปริมาณ การบริโภคที่สูงกว่า อายุต่ำและจำนวนปีที่สูบมีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่หลีกเลี่ยงภาษี และพบว่าผู้ที่สูบหนัก และในกลุ่มอายุน้อยไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงหรือตอบสนองน้อยต่อการขึ้นภาษี อย่างไรก็ตามประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ สูบที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางบวกหลังจากที่มีการขึ้นภาษี ซึ่งผลการศึกษานำไปสู่การเสนอแนะให้บังคับใช้ กฎหมายอย่างเคร่งครัดในการเข้าถึงบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษี และให้สุศึกษาแก่ประชาชน รวมทั้งการให้บริการช่วยเหลือ บุหรี่หรืออย่างทั่วถึง ทั้งนี้เพื่อให้มาตรการขึ้นภาษีมีประสิทธิภาพสูงสุด

Joossen⁽²⁾ รายงานว่า บุหรี่เถื่อนหรือบุหรี่หนีภาษีที่กระจายอยู่ในตลาดบุหรี่โลกเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 110 ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2533 ผลกระทบเชิงลบของบุหรี่หนีภาษีเช่นนี้ไม่ได้ส่งผลต่อสถานการณ์ทางการเงิน การคลังของประเทศต่าง ๆ เท่านั้น หากแต่มีผลต่อการสาธารณสุขของแต่ละประเทศอีกด้วย เนื่องจากประเทศที่ ต้องการควบคุมอัตราการบริโภคยาสูบให้ลดลง มักใช้นโยบายและมาตรการทางภาษีเพื่อทำให้บุหรี่มีราคาสูงขึ้น จะ ทำให้ผู้สูบลดปริมาณการสูบลงหรือเลิกสูบบุหรี่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเด็กและเยาวชน Chalupka และ Jha⁽³⁾

ประมาณการณัว่า บุหรืที่บริโภคกันอยู่ทั่วโลกประมาณร้อยละ 6-8 เป็นบุหรืเถื่อน ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของบุหรืที่นำออกนอกประเทศโดยที่ไม่เสียภาษี และส่งกลับเข้าประเทศใหม่ในลักษณะของบุหรืลักลอบนำเข้า

จากการวิจัยของ Tao ⁽⁴⁾ ในปี พ.ศ.2547 เกี่ยวกับอุตสาหกรรมยาสูบภายใต้ระบบผูกขาดรายงานข้อมูลในประเทศจีน ปี พ.ศ.2546 ชี้ให้เห็นว่าบุหรืหนีภาษีภายในประเทศมีปริมาณมากกว่าบุหรืภายในประเทศ กล่าวคือ การบริโภคบุหรืที่ผลิตโดยประเทศจีนมีร้อยละ 46 แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนของบุหรืหนีภาษีที่สูงกว่า ซึ่งปรากฏการณ์เช่นนี้แสดงให้เห็นถึงปัญหาของระบบจัดเก็บภาษีบุหรืของประเทศจีนที่มีการยกเว้นภาษีส่งออกบุหรืทำให้เกิดการส่งออกอย่างถูกต้อง หากแต่มีการลักลอบกลับเข้าประเทศ ซึ่งราคาบุหรืที่ย้อนกลับเข้าประเทศเหล่านั้น ก็ยังคงมีราคาถูกกว่าบุหรืที่จำหน่ายในประเทศ

การศึกษาของ Merriman, Yuriki และ Chaloupka ⁽⁵⁾ แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างภายในประเทศกับประเทศเพื่อนบ้านในเรื่องของอัตราภาษี ซึ่งประเทศที่มีการเก็บภาษีในอัตราที่สูงทำให้ราคาบุหรืสูงกว่าประเทศเพื่อน และอาจเป็นเหตุผลสำคัญในการเพิ่มขึ้นของบุหรืเถื่อนจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีบุหรืราคาถูกกว่า ⁽⁶⁾ จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิและการสัมภาษณ์องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ประมาณการค่าปริมาณของการจำหน่ายบุหรืผิดกฎหมายและบุหรืผิดกฎหมายระหว่างปี พ.ศ. 2546 - 2551 พบว่า การขายบุหรืที่ถูกกฎหมายเพิ่มขึ้นจาก 35, 656.6 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2549 เป็น 37,224.1 ล้านบาทในปี พ.ศ.2551 ขณะที่ปริมาณการขายบุหรืผิดกฎหมายจาก 935 ล้านบาท ลดลงเป็น 715.4 ล้านบาท หากแต่ร้อยละของการจับกุมมีเพียงเล็กน้อยคือ ร้อยละ 1.8ในช่วงปี พ.ศ. 2549-2551 ⁽⁷⁾ อย่างไรก็ตามรายงานการศึกษาของ Joosen ประมาณการว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2533-2540 ส่วนแบ่งการตลาดของบุหรืผิดกฎหมายในประเทศไทยมีประมาณร้อยละ 10 ของยอดจำหน่าย ⁽⁸⁾

สังคิต พิริยรังสรรค์ ⁽⁶⁾ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบุหรืผิดกฎหมายในลักษณะของบุหรืลักลอบของประเทศ ได้มีการจำแนกบุหรืผิดกฎหมายออกเป็นหลายประเภทด้วยกัน มีทั้งที่เป็นบุหรืยี่ห้อต่างประเทศที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยโดยไม่มีการจ่ายภาษี บุหรืปลอมที่มีการเลียนแบบบุหรืต่างประเทศและผลิตปลอมในต่างประเทศและลักลอบนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย บุหรืปลอมบุหรืไทยที่เป็นที่นิยม (ยี่ห้อกรองทิพย์ สายฝน) ทั้งที่ผลิตในประเทศและต่างประเทศ จากการศึกษาวิจัยวิเคราะห์ถึงปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้มีการลักลอบบุหรืหนีภาษีว่ามีด้วยกันหลายปัจจัยคือ 1) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค อาทิ ข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคี 2) โอกาสในการสร้างรายได้และกำไรจากการค้าสิ่งผิดกฎหมาย 3) ความง่ายในกระบวนการผลิตอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้การผลิตเสมือนจริงทำได้ง่ายขึ้น รวมถึงความก้าวหน้าในการขนส่งและการติดต่อสื่อสาร 4) ช่องทางที่ง่าย สะดวกและรวดเร็วมากขึ้นในการกระจายสินค้า เช่น ทางอินเทอร์เน็ต สังคมออนไลน์ 5) การบังคับใช้กฎหมายและนโยบายควบคุมยาสูบยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร 6) การบังคับใช้กฎหมายตามที่เป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพการณ์จริงของการค้าสิ่งผิดกฎหมาย จากความจริงจากการศึกษานี้ และจากการสถานการณ์ที่เป็นจริง จะเห็นได้ว่า การจับกุมการค้าบุหรืเถื่อนมักมีเส้นทางการค้าบุหรืเถื่อนจากประเทศเพื่อนบ้านที่ติดต่อกับชายแดนของภูมิภาคต่างๆ ของไทย เช่น จากพม่าเข้าสู่ภาคเหนือและภาคใต้ฝั่งตะวันตก จากลาวเข้าสู่ประเทศไทยทางภาคเหนือและภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ จากเขมรเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและภาคตะวันออก จากสิงคโปร์และมาเลเซียเข้าสู่ภาคใต้ ซึ่งการลักลอบบุหรี่ปิดกฎหมายเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่านทางด่านชายแดนของจังหวัดต่าง ๆ อาทิ ปัตตานี สตูล สงขลาเข้าสู่หาดใหญ่ และจังหวัดต่าง ๆ ที่เป็นศูนย์กลางทางการค้า การลักลอบบุหรี่ปิดกฎหมายมีให้เห็นมากขึ้นในช่วงปี 2550-2552 ดังเห็นได้จากข่าวการจับกุมที่ปรากฏเป็นข่าว⁽⁹⁻¹³⁾ การศึกษาเรื่องอุปสงค์บุหรี่ปิดกฎหมายส่วนบุคคล จากข้อมูลภาคตัดขวางกรณีศึกษากรุงเทพมหานครและปริมณฑลของก้องเกียรติ พรหมวัต ในปี 2538⁽³⁶⁾ ได้ให้ข้อเสนอในผลการศึกษาว่า หากรัฐจะควบคุมปริมาณการสอบบุหรี่ปิดกฎหมายให้ได้มากนั้น ไม่สามารถใช้เพียงมาตรการทางภาษีเท่านั้น หากแต่ต้องใช้การณรงค์เพื่อการเลิกสอบบุหรี่ปิดกฎหมาย โดยเน้นไปยังกลุ่มเยาวชนอายุไม่เกิน 25 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่จะเริ่มสอบบุหรี่ปิดกฎหมายในวัยดังกล่าว อีกทั้งผู้สอบบุหรี่ปิดกฎหมายเชื่อว่า บุหรี่ปิดกฎหมายลักลอบนำเข้าจากต่างประเทศนั้น มีรสชาติที่แตกต่างไปจากบุหรี่ปิดกฎหมายต่างประเทศที่นำเข้าอย่างถูกกฎหมาย (ติดอากรแสตมป์ไทย) รวมทั้งราคาที่ต่ำกว่า ซึ่งหากรัฐไม่สามารถป้องกันการลักลอบนำเข้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะสูญเสียรายได้จากการลักลอบนำเข้าจากต่างประเทศ และจะไม่สามารถควบคุมปริมาณการบริโภคให้น้อยลงได้ ดังนั้น หากไม่สามารถป้องกันการลักลอบนำเข้าบุหรี่ปิดกฎหมายจากต่างประเทศได้ การปรับลดภาษีบุหรี่ปิดกฎหมายไม่ว่าจะเป็นภาษีนำเข้าหรือภาษีสรรพสามิตเพื่อลดส่วนต่างของราคาบุหรี่ปิดกฎหมายต่างประเทศที่นำเข้าอย่างถูกกฎหมายกับบุหรี่ปิดกฎหมายลักลอบนำเข้า อาจนำมาซึ่งรายได้ของรัฐที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการที่ผู้สอบบุหรี่ปิดกฎหมายลักลอบนำเข้าบางส่วนกลับมาเลือกสอบบุหรี่ปิดกฎหมายต่างประเทศที่ถูกกฎหมายแทน และรัฐสามารถนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นมานั้นการณรงค์เพื่อการเลิกสอบบุหรี่ปิดกฎหมายที่จะเป็นผลดีต่อส่วนร่วมอย่างไรก็ตามมาตรการภาษียังเป็นสิ่งจำเป็นที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแทรกแซงราคาบุหรี่ปิดกฎหมาย เพราะยังสามารถลดปริมาณการสอบบุหรี่ปิดกฎหมายได้บ้าง

การศึกษาของมณฑล เก่งการพานิชและคณะ⁽¹⁸⁾ เรื่องผลกระทบของการขึ้นภาษีบุหรี่ปิดกฎหมายเรตต่อพฤติกรรมกรรมการสอบบุหรี่ปิดกฎหมายของประชากรไทย ภายหลังจากรัฐบาลไทยได้ประกาศขึ้นภาษีจากร้อยละ 80 เป็น 85 ของราคาบุหรี่ปิดกฎหมายหน้าโรงงานเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2552 โดยทำการสัมภาษณ์ผู้สอบบุหรี่ปิดกฎหมายปัจจุบันที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และศึกษาความคิดเห็นของผู้สอบบุหรี่ปิดกฎหมายเป็นประจำต่อการขึ้นภาษีบุหรี่ปิดกฎหมาย โดยเลือกตัวอย่างจากระเบียนข้อมูลผู้สอบบุหรี่ปิดกฎหมายเป็นประจำจากโครงการสำรวจการบริโภคยาสูบในผู้ใหญ่ ระดับโลก สุ่มเลือกตามภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ใต้ ตะวันออกเฉียงเหนือ กลางและกรุงเทพมหานคร ภาคละ 100 คน รวมตัวอย่าง 500 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ในสัปดาห์ที่ 1-2 ของเดือนกรกฎาคม 2552 วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาได้ตัวอย่างทั้งสิ้น 504 คน พบว่า หลังขึ้นภาษีสรรพสามิตบุหรี่ปิดกฎหมาย ผู้สอบบุหรี่ปิดกฎหมายเป็นประจำเลิกบุหรี่ปิดกฎหมายได้ร้อยละ 9.7 ลดปริมาณสอบบุหรี่ปิดกฎหมายร่วมกับเปลี่ยนยี่ห้อ/ประเภทบุหรี่ปิดกฎหมาย ร้อยละ 48.0 เปลี่ยนประเภทบุหรี่ปิดกฎหมายไปสอบบุหรี่ปิดกฎหมายเองเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 7.5 เปลี่ยนยี่ห้อบุหรี่ปิดกฎหมาย ร้อยละ 5.0 และที่ไม่เปลี่ยนแปลงคือ สอบปริมาณเท่าเดิม ยี่ห้อเดิม ร้อยละ 26.0 โดยร้อยละ 65.8 ระบุว่า การขึ้นภาษีส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ การเลิกบุหรี่ปิดกฎหมายพบว่ากลุ่มอายุน้อย (16-24 ปี) และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปเลิกสอบบุหรี่ปิดกฎหมายสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น และกลุ่มรายได้น้อยปานกลางมีการเลิกสอบสูงที่สุด สำหรับการเปลี่ยนยี่ห้อและการเปลี่ยนประเภทจากบุหรี่ปิดกฎหมายโรงงานเป็นบุหรี่ปิดกฎหมายเองพบสูงในกลุ่มอายุสูงและกลุ่มรายได้น้อย ผู้สอบบุหรี่ปิดกฎหมายเป็นประจำ 1 ใน 2 เห็นด้วยกับการขึ้นภาษี และประมาณ 1 ใน 2 เช่นกันที่มีความคิดเห็นว่าการขึ้นภาษีบุหรี่ปิดกฎหมายจะมีผลต่อบุหรี่ปิดกฎหมาย ได้แก่ การลักลอบนำเข้าบุหรี่ปิดกฎหมาย/บุหรี่ปิดกฎหมายเถื่อน การผลิตบุหรี่ปิดกฎหมายปลอม/ลักลอบขายบุหรี่ปิดกฎหมายปลอม และการซื้อบุหรี่ปิดกฎหมายจากร้านค้าปลอดภาษี/การซื้อบุหรี่ปิดกฎหมายจากประเทศ

เพื่อนบ้านตามแนวชายแดนมากขึ้น จากผลการศึกษาควรอย่างยิ่งที่จะมีการปรับอัตราภาษีบุหรี่ให้สูงขึ้นและใช้วิธีการคำนวณตามที่องค์การอนามัยโลกเสนอแนะ ควรปรับภาษีบุหรี่ย้อนเข้าและบุหรี่มวนเองเพื่อไม่ให้มีช่องว่างระหว่างอัตราภาษี อีกทั้งควรจัดบริการเลิกบุหรี่ทั้งในคลินิกและสายด่วนปลอดบุหรี่ให้เพียงพอต่อความต้องการ

การศึกษาในปี 2540 เรื่อง เศรษฐศาสตร์เรื่องบุหรี่และอัตราภาษีบุหรี่ ของสุชาติ ตังทางธรรม สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข⁽³⁷⁾ โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ทั่วประเทศ พบว่าอัตราส่วนของการเป็นผู้สูบบุหรี่ของคนไทยลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2519 ถึง 2531 แต่กลับเพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2534 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้มีอายุยังน้อย ผลการสำรวจล่าสุดในปี พ.ศ. 2536 พบว่า จำนวนผู้สูบบุหรี่และอัตราการสูบบุหรี่ลดลงทั่วประเทศ งานศึกษานี้พบว่ายอดขายจำหน่ายบุหรี่ของโรงงานยาสูบ และจำนวนการบริโภคต่อหัวของประชากรในปี 2536 และ 2537 มิได้ลดลงด้วย ขณะที่สถิติยอดนำเข้าบุหรี่ จากต่างประเทศยังคงเพิ่มสูงขึ้นทุกปี อุตสาหกรรมยาสูบเป็นอุตสาหกรรมสำคัญ ที่ทำรายได้ให้กับรัฐบาลมานาน ขณะเดียวกันประเทศไทยก็ต้องสูญเสียทรัพยากรจำนวนไม่น้อย ในการผลิตสินค้านี้ รวมทั้งค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ในการรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วยด้วยโรคอันเนื่องมาจากการสูบบุหรี่ ตามมาอีก อาทิ เช่น การสูญเสียเงินตราต่างประเทศ ในการนำเข้าสินค้ายาสูบทั้งในรูปวัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป และต้นทุนของสิ่งแวดล้อมที่สูญเสียไป เป็นต้น และจากผลการศึกษาทางเศรษฐมิติพบว่า ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาบุหรี่ของไทย มีค่าประมาณ -0.65 ในแบบจำลอง myopic addiction และ -0.73 ในแบบจำลอง rational addiction การลดลงของราคาที่แท้จริงของบุหรี่ มีผลโดยตรงต่อการเพิ่มการสูบบุหรี่ในประเทศไทย การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติ มีผลน้อยกว่าและมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่ต่ำกว่า การเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่ โดยเสรีไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ ต่อจำนวนบริโภคบุหรี่ที่ผลิตในประเทศโดยตรง แต่ก็มีผลกระทบโดยอ้อม ทั้งนี้เนื่องจากการเพิ่มขึ้น ของจำนวนผู้สูบบุหรี่นำเข้าจากต่างประเทศ มีสหสัมพันธ์กับการเพิ่มจำนวนบริโภคบุหรี่ ที่ผลิตในประเทศด้วย

พชร สิทธิชัย⁽²⁶⁾ ศึกษาผลกระทบของการขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ต่ออุปสงค์บุหรี่ผิดกฎหมาย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การขึ้นภาษีสรรพสามิตจะส่งผลให้ผู้บริโภคบริโภคบุหรี่ของผิดกฎหมายทดแทนลดลง เนื่องจากการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตจะส่งผลให้ราคาบุหรี่ของผิดกฎหมายปรับตัวมากกว่าราคาบุหรี่ของถูกกฎหมาย (บุหรี่ของผิดกฎหมายมีราคาเปรียบเทียบสูงกว่า) การที่อุปสงค์บุหรี่ของผิดกฎหมายมีแนวโน้มลดลง ไม่ได้หมายความว่า อุปสงค์บุหรี่ของผิดกฎหมายจะหมดไป ดังนั้นเพื่อให้การควบคุมการบริโภคบุหรี่ของมีประสิทธิภาพมากขึ้น รัฐจึงควรดำเนินมาตรการอื่น ๆ ควบคู่กับมาตรการทางภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการป้องกันและปราบปราม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการควบคุม

จากการทบทวนเอกสารวิชาการและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่หนีภาษี จะพบว่า การศึกษาส่วนใหญ่ยืนยันให้เห็นว่า สถานการณ์การสูบบุหรี่หนีภาษีมีอยู่จริงในประเทศต่าง ๆ มากน้อยแตกต่างกันตามเงื่อนไข ซึ่งรวมถึงประเทศไทยซึ่งมีรายงานข้อมูลในอัตราประมาณร้อยละ 10 ของการสูบบุหรี่เดือน/บุหรี่หนีภาษี และปัจจัยเกี่ยวข้องที่สำคัญคือ อัตราการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบุหรี่ชิกาแรตของแต่ละประเทศซึ่งมีผลต่อราคาจำหน่ายบุหรี่ภายในประเทศและต่างประเทศ อีกทั้งสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันที่เอื้อต่อการกระจายบุหรี่หนีภาษี

การแพร่กระจายบุหรี่หนีภาษีไปยังประเทศต่าง ๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาเรื่องบุหรี่หนีภาษีเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนในการศึกษาทั้งต่อกลุ่มตัวอย่าง และต่อระบบของสังคมที่อาจได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากการสะท้อนภาพข้อเท็จจริงของข้อมูลที่กระทบกับระบบและการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีช่องว่างบางประการที่ส่งผลให้มีบุหรี่หนีภาษีในสังคม ดังนั้นการศึกษาศาสนาการสูบบุหรี่ผิดกฎหมายเหล่านี้จึงเป็นประเด็นท้าทาย เพื่อยืนยันยังสถานการณ์อื่นจะนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและมาตรการในการควบคุมบุหรี่เหล่านี้ ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมบริโภคยาสูบของประชาชน และต่อประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมยาสูบ โดยเฉพาะมาตรการทางภาษีและราคา

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

เป็นการสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional survey) โดยใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลและเก็บข้อมูลของบุหรี่เพื่อทำการตรวจยืนยัน

ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร : ผู้สูบบุหรี่ซิกาแรตเป็นประจำที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป (กำหนด 18 ปีขึ้นไป เนื่องจากเหตุผล 2 ประการคือ (สิทธิในการให้ข้อมูลของผู้ที่อายุ 18 ปีขึ้นไปโดยไม่ต้องขออนุญาตจากผู้ปกครองและเนื่องจากกฎหมายควบคุมยาสูบของไทยที่ห้ามจำหน่ายบุหรี่ให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ดังนั้นเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนตามสิทธิเด็กและความปลอดภัยในการให้ข้อมูล จึงกำหนดประชากรที่อายุ 18 ปีขึ้นไป) โดยกำหนดพื้นที่เฉพาะในจังหวัดภาคใต้ จำนวน จังหวัด ได้แก่ นครศรีธรรมราช ชุมพร สงขลา กระบี่ ปัตตานี สตูล สงขลา พัทลุง พังงา ระนอง ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี ตรัง ยะลา และนราธิวาส

นอกจากนั้นประชากรศึกษาในจังหวัดดังกล่าว มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะในเขตเทศบาล/เมือง ทั้งนี้เพราะการสำรวจเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ที่ผ่านมา รวมถึงการสำรวจการบริโภคยาสูบในผู้ใหญ่ระดับโลกของไทยในปี 2552 แสดงให้เห็นชัดเจนว่า การสูบบุหรี่ซิกาแรตอยู่ในเขตเมือง/ในเขตเทศบาลมากกว่าชนบท/นอกเขตเทศบาล ดังนั้นในการสำรวจครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาในผู้สูบบุหรี่ซิกาแรต จึงทำการเลือกในพื้นที่เขตเมืองเพื่อให้เข้าถึงประชากรกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย

ตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์อัตราการสูบบุหรี่จากข้อมูลปี 2550 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่มีข้อมูลอัตราการสูบบุหรี่ที่สามารถจำแนกรายจังหวัด โดยเลือกได้ 8 จังหวัด ได้แก่ ปัตตานี สตูล สงขลา พัทลุง พังงา ระนอง ภูเก็ตและสุราษฎร์ธานี สำหรับขนาดตัวอย่างถูกกำหนดโดยโครงการ ได้กำหนดตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูลตัวอย่างอย่างน้อย 2,000 คน จากข้อมูลดังกล่าวได้ให้ฝ่ายระเบียบวิธีของสำนักงานสถิติแห่งชาติทำการกำหนดกรอบตัวอย่าง กรอบการสุ่มและสุ่มเลือก PSU (Primary sampling units) และบล็อกที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและสุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบขั้นเดียว (one-stage sampling) ในเขตเทศบาล/เขตเมืองของจังหวัดพื้นที่เป้าหมาย 8 จังหวัด การเลือกบล็อกและขนาดตัวอย่างในแต่ละจังหวัดใช้การคำนวณสัดส่วนตามขนาด (Probability proportional to size) ได้กรอบและขนาดตัวอย่างในแต่ละจังหวัดดังนี้

จังหวัด	จำนวนบล็อก	จำนวนตัวอย่าง
พัทลุง	10	160
พังงา	5	55
ระนอง	9	144
ภูเก็ต	18	288
สงขลา	35	560
สุราษฎร์ธานี	33	528
ปัตตานี	9	144
สตูล	8	128
รวม	127	2,007

- การคำนวณจำนวนบล็อกใช้ข้อมูลอัตราการตอบแบบสอบถามของเขตเทศบาลในแต่ละบล็อกจากการสำรวจ GATS เป็นฐานของการคำนวณ
- การเลือกตัวอย่างในบล็อกที่ถูกสุ่มเลือก จะเก็บทุกตัวอย่างที่มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวอย่าง ดังนั้นในแต่ละบล็อกจะได้ขนาดตัวอย่างแตกต่างกันตามสภาพความเป็นจริง อย่างไรก็ตามขนาดตัวอย่างจะไม่น้อยกว่า 2,007 คน เนื่องจากกรณีที่ขนาดตัวอย่างได้ตามจำนวนแล้ว แต่หากยังเดินไม่หมดบล็อก ผู้เก็บข้อมูลจะต้องเดินให้ครอบคลุมทั้งบล็อก

หมายเหตุ จำนวนตัวอย่างที่กำหนดเป็นค่าอย่างน้อยที่สุด ซึ่งในการเก็บจริงจะเป็นตามสภาพของข้อมูล หากแต่จะต้องได้มากกว่าค่าต่ำสุดนี้

เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวอย่าง

1. ลักษณะกลุ่มตัวอย่างคือผู้สูบบุหรี่ชิกาเรตปัจจุบันชนิดของ (บุหรี่ยี่ห้อ) ที่มีอายุ 18ปีขึ้นไป
2. มีซองบุหรี่ที่สูบอยู่ ณ ขณะทำการสัมภาษณ์และยินดีให้เก็บรวบรวมซอง
3. อยู่ในครัวเรือนที่ตกอยู่ในพื้นที่ศึกษามาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 เดือน
4. สัมภาษณ์ให้ข้อมูลและสามารถพูดและสื่อสารข้อมูลได้

เกณฑ์ในการตัดตัวอย่างออก

1. ผู้สูบบุหรี่ที่เป็นตัวอย่างไม่มีหรือไม่สามารถหาซองบุหรี่ที่สูบให้ได้ในระหว่างที่ทำการสัมภาษณ์
2. ตัวอย่างไม่สามารถให้ข้อมูลได้ กรณีที่มีการติดตาม 2 ครั้งแต่ไม่สามารถติดต่อด้านสัมภาษณ์ได้ ให้ตัด

ออกจากการสัมภาษณ์ กลายเป็น non-response

เครื่องมือในการสำรวจ

รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์มีข้อคำถามหลัก (core questionnaire) ที่พัฒนาขึ้นโดยทีมนักวิชาการกลางของโครงการสำรวจจาก Duke University, National Institute for Health, USA, SEATCA และทีมนักวิจัย

จาก 4 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซียและไทย ซึ่งแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อมูลส่วนนำและส่วนข้อคำถามที่มีด้วยกัน 5 ส่วนคือ

ส่วนนำของแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยข้อมูลรหัสแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลการนัดสัมภาษณ์ ผลการสัมภาษณ์ ภาษาที่ใช้สัมภาษณ์และระยะเวลาในการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ส่วนคัดกรองการสอบบุหรี เป็นข้อถามตรวจสอบคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือกตัวอย่าง คือ พฤติกรรมสอบบุหรีในปัจจุบัน การมีซองบุหรี และการถามพฤติกรรมกรรมการสอบบุหรี ปริมาณการสอบ

ส่วนที่ 2 การซื้อบุหรีจะเป็นการถามเกี่ยวกับลักษณะการซื้อบุหรีครั้งล่าสุด ได้แก่ ปริมาณ ราคา ยี่ห้อ และแหล่งซื้อ

ส่วนที่ 3 การพิจารณาซอง เป็นการให้พนักงานสนามตรวจเช็คคุณลักษณะของซองบุหรีในภาคสนามเป็นเบื้องต้นก่อนเก็บซองจริงเพื่อทำการตรวจสอบในสำนักงาน โดยตรวจสอบลักษณะซองว่ามีอาการแสดมปีของประเทศไทย อาการแสดมปีต่างประเทศ ภาพคำเตือนบนซองบุหรีของไทยและของต่างประเทศ ฯลฯ แหล่งข้อมูลการรับรู้ถึงการเป็นบุหรีเสียภาษี/ไม่เสียภาษีของบุหรีที่ซื้อครั้งล่าสุด เหตุผลที่ทำให้คิดว่าบุหรีนั้นเสีย/ไม่เสียภาษี

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุหรีที่จำหน่ายในพื้นที่ เป็นคำถามถึงความคิดเห็นต่อบุหรีในบริเวณพื้นที่ที่อาศัยอยู่ว่าเป็นบุหรีไม่เสียภาษีหรือไม่ ความยากง่ายในการซื้อ ปัจจัยที่ทำให้คิดว่าบุหรีดังกล่าวไม่เสียภาษี และความคิดเห็นต่อบุหรีที่เคยซื้อที่เชื่อว่าไม่เสียภาษีในรอบ 1 ปี ความพยายามในการหาซื้อบุหรีที่ขายถูกกว่าท้องตลาด แหล่งจำหน่าย

ส่วนที่ 5 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ส่งโครงร่างเพื่อขอรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมของการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยมหิดล (เอกสารรับรองโครงการวิจัย เลขที่ MUPH 2011-111)
2. ทำหนังสือราชการจากมหาวิทยาลัยมหิดลเพื่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
 - 2.1 ผู้ว่าราชการจังหวัด จังหวัดที่ถูกกำหนดเป็นตัวอย่าง จะส่งหนังสือถึงผู้ว่าราชการเพื่อแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับโครงการวิจัย และขออนุญาตในการเข้าเก็บข้อมูลในพื้นที่
 - 2.2 สำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยมีการทำหนังสือถึง 3 หน่วยงานด้วยกันคือ
 - 1) สำนักงานสถิติแห่งชาติส่วนกลาง เพื่อแจ้งถึงโครงการสำรวจ และขอความร่วมมือในการทำกรอบสุ่มตัวอย่าง และแผนที่สำหรับการนับจุดและแจงนับ
 - 2) ฝ่ายระเบียบวิธีวิจัย สำนักงานสถิติแห่งชาติส่วนกลาง เพื่อขอความร่วมมือในการทำกรอบสุ่มตัวอย่าง และแผนที่สำหรับการนับจุดและแจงนับ และประสานงานกับทางสำนักงานสถิติจังหวัดในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3) สำนักงานสถิติจังหวัด เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะศึกษานำร่อง

2.3 สำนักวิจัยสังคม เอเชียโพลล์ เพื่อจัดจ้างในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบสัมตัวอย่างและ เครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่กำหนด

3. ทดสอบเครื่องมือและวิธีการจัดเก็บข้อมูล
4. อบรมพนักงานควบคุมสนามและพนักงานสนามเกี่ยวกับการนับจุด การเลือกตัวอย่าง รายละเอียดของ ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ ขั้นตอนการเก็บข้อมูล การพิจารณาของบุรี การบรรณาธิกรข้อมูล
5. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2554
6. ประมวลผลข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ การตรวจของบุรีโดยนักวิจัย และการส่งของบุรีตรวจโดย บุคลากรของกรมสรรพสามิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ผ่านมาการบรรณาธิกรในภาคสนามนำมาเข้าข้อมูลโดยโปรแกรม SPSS จากนั้นส่งให้ฝ่ายระเบียบวิธีของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ทำการถ่วงน้ำหนักประชากร และจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรม SPSS โดยใช้สถิติดังนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การพรรณนาข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าสถิติเชิงพรรณนาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 95% CI (Lower and Upper Confidence Interval) ซึ่งการพิจารณาความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ พิจารณาจากการซ้อนทับของค่า Lower and Upper Confidence Interval และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการณ์การสูบบุหรี่ด้วยสถิติ OR และ Cox & Snell R Square

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

การเคารพสิทธิ์และพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูลถือเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากประเด็นที่ศึกษามีข้อคำถามเกี่ยวกับบุรีหนีภาษีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมาย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความกังวลใจและความไม่สบายใจของผู้ตอบที่อาจเกรงกลัวว่าคำตอบอาจมีผลต่อการทำผิดกฎหมาย ซึ่งต่อประเด็นนี้ ผู้วิจัยคำนึงถึง และให้ความสำคัญที่จะป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวด้วยการฝึกอบรมพนักงานสัมภาษณ์ให้เข้าใจและให้ปฏิบัติตามขั้นตอนการสัมภาษณ์อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการสร้างความเข้าใจถึงการศึกษา การนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ และการรับรองถึงการรักษาข้อมูลเป็นความลับที่จะไม่กระทบต่อผู้ให้ข้อมูล และอธิบายถึงสิทธิ์ในการที่จะตอบหรือไม่ตอบในข้อใด ๆ รวมถึงการหยุดการให้ข้อมูล

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาพฤติกรรมการณ์การสูบบุหรี่ของประชาชนในภาคใต้ โดยมุ่งเน้นการเข้าใจถึงพฤติกรรมการณ์การสูบบุหรี่ โดยเฉพาะบุหรี่ผิดกฎหมาย (Illicit cigarette use) หรือบุหรี่หลีกเลี่ยงภาษี (avoidant cigarette) ซึ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ บุคคลที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ของไทยเฉพาะผู้สูบบุหรี่ซิการ์เรต และมีซองบุหรี่ จากการสำรวจข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ข้อมูลผู้สูบบุหรี่และเก็บรวบรวมซองบุหรี่ ผลการศึกษานำเสนอแบ่งออกเป็น 8 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการณ์การสูบบุหรี่

ส่วนที่ 3 การซื้อบุหรี่ครั้งล่าสุด

ส่วนที่ 4 การพิจารณาของบุหรี่ซิการ์เรต

ส่วนที่ 5 การสูบบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษี

ส่วนที่ 6 ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่หลีกเลี่ยงภาษี

ส่วนที่ 7 ประสบการณ์การเคยซื้อบุหรี่ที่เชื่อได้ว่าหลีกเลี่ยงภาษี

ส่วนที่ 8 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์การสูบบุหรี่หลีกเลี่ยงภาษี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

จากการกำหนดตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบใน 8 จังหวัดจาก 14 จังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ จ.พังงา ภูเก็ต สตูล ระนอง สุราษฎร์ธานี สงขลา พัทลุง และปัตตานี ซึ่งจากการนับจุดในระดับครัวเรือนที่มีบุคคลที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ได้อัตราการตอบ หรือการเก็บข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ (สามารถสัมภาษณ์ข้อมูลครัวเรือนและระบุจำนวนคนที่อายุ 18 ปีขึ้นไปได้) ร้อยละ 51.81 และในระดับบุคคล ในการแจกจ่ายได้จำนวนตัวอย่าง 2,048 คน อัตราการตอบหรือการเก็บข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ ร้อยละ 66.36 (สามารถสัมภาษณ์ข้อมูลและเก็บซองบุหรี่ได้) ดังตาราง 3.1

ตาราง 3.1 จำนวนครัวเรือนและบุคคลที่ถูกสัมภาษณ์และอัตราการตอบ จำแนกตามจังหวัด (unweighted)

จังหวัด	1	2	3	4	5	6	7	8	รวม
	พังงา	ภูเก็ต	สตูล	ระนอง	สุราษฎร์	สงขลา	พัทลุง	ปัตตานี	
ครัวเรือน	725	2,062	1,257	1123	3,355	3,237	1,137	811	13,707
รวม	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)
สัมภาษณ์ได้	622	798	704	705	1614	1,563	657	438	7,101
สมบูรณ์	(85.79)	(38.70)	(56.01)	(62.78)	(48.11)	(48.29)	(57.78)	(54.01)	(51.81)
สัมภาษณ์ได้	103	1,264	553	418	1,741	1,658	480	371	6,588
ไม่สมบูรณ์	(14.21)	(61.30)	(43.99)	(37.22)	(51.89)	(51.22)	(42.22)	(45.75)	(48.06)
จำนวน	66	400	238	270	902	801	213	196	3,086
บุคคล	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)
ตัวอย่าง									
สัมภาษณ์ได้	59	292	141	145	536	558	160	157	2,048
สมบูรณ์	(89.93)	(73.00)	(59.24)	(53.70)	(59.42)	(69.66)	(75.11)	(80.10)	(66.36)
สัมภาษณ์ได้	7	108	97	126	366	253	53	39	1,049
ไม่สมบูรณ์	(10.61)	(27.00)	(40.76)	(46.67)	(40.58)	(31.59)	(24.88)	(19.90)	(33.64)

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นผู้สูบบุหรี่ของในปัจจุบัน โดยมีสัดส่วนการสูบบุหรี่ของเพศชาย ร้อยละ 95.3 และเพศหญิง ร้อยละ 4.7 ซึ่งมีความแตกต่างกันในราว 20 เท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเกินครึ่งของผู้สูบบุหรี่อยู่ในกลุ่มอายุ 25-44 ปี คือ ร้อยละ 53.7 รองลงมาคือ อายุ 45-64 ปี ร้อยละ 31.2 และ 18-24 ปี ร้อยละ 11.9 ซึ่งสัดส่วนการสูบบุหรี่ของแต่ละกลุ่มอายุมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ระดับการศึกษานั้นสูงสุด พบว่า ผู้สูบบุหรี่ร้อยละ 44.7 จบการศึกษาระดับมัธยมปลายหรือเทียบเท่า รองลงมาคือ ระดับอุดมศึกษา ต่ำกว่าประถมศึกษา และประถมศึกษา ร้อยละ 20.1, 18.7 และ 16.5 ตามลำดับ ซึ่งพบว่ามี ความแตกต่างกันในการสูบบุหรี่ตามระดับการศึกษาโดยเฉพาะในกลุ่มที่จบระดับมัธยมปลายหรือเทียบเท่าซึ่งสูงกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ระดับการศึกษาอื่น ๆ ทั้งสามระดับไม่มีความแตกต่างกัน ด้านอาชีพ พบว่า ผู้สูบบุหรี่สูงสุดร้อยละ 39.1 มีอาชีพรับจ้าง/ใช้แรงงานทั่วไป ร้อยละ 21.9 ค้าขาย/อาชีพอิสระรายย่อย และร้อยละ 12.4 เป็นลูกจ้าง/พนักงานเอกชน ซึ่งการสูบบุหรี่ตามอาชีพมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่อาชีพอื่น ๆ ที่พบสถานะทางเศรษฐกิจ พบว่าร้อยละ 7.9 ไม่ระบุรายได้ของตน สำหรับผู้สูบบุหรี่ที่ระบุรายได้ พบว่าอยู่ในกลุ่มปานกลาง ร้อยละ 24.1 กลุ่มจน ร้อยละ 22.2 และกลุ่มจนที่สุด ร้อยละ 19.8 ซึ่งทั้งสามกลุ่มรายได้ไม่มีความแตกต่างกัน หากแต่พบความแตกต่างระหว่าง 3 กลุ่มรายได้นี้กับกลุ่มจนที่สุดและรวยที่สุด โดยรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 9,000-10,000 บาท

สำหรับภูมิสำเนา พบว่า 3 ใน 4 ของผู้สูบบุหรี่เหล่านี้คือ ร้อยละ 76.2 เป็นคนในพื้นที่เทศบาลที่ ทำการศึกษา อย่างไรก็ดี ร้อยละ 16.6 เป็นคนต่างจังหวัดที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ศึกษา ซึ่งพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างผู้สูบบุหรี่ในต่างพื้นที่ภูมิสำเนา

รายละเอียดดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 จำนวนและร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชีกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามลักษณะทางประชากร (weighted)

ลักษณะทางประชากร	Percentage (95% CI)	จำนวน
<i>เพศ</i>		
ชาย	95.3 (93.9, 96.4)	80,132.56
หญิง	4.7 (3.6, 6.1)	3,940.04
<i>อายุ (ปี)</i>		
18-24	11.9 (10.2, 13.9)	10,015.69
25-44	53.7 (50.9, 56.5)	45,138.95
45-64	31.2 (28.7, 33.9)	26,269.28
65+	3.2 (2.3, 4.2)	2,648.69
Mean, SD, Min-Max	39.47, 12.69, 18-86	
<i>ระดับการศึกษา</i>		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	18.7 (16.6, 21.0)	15,700.21
ประถมศึกษา	16.5 (14.6, 18.7)	13,911.36
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	44.7 (41.9, 47.5)	37,571.01
อุดมศึกษาหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	20.1 (17.9, 22.5)	16,890.03
<i>อาชีพ</i>		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4.5 (3.6, 5.7)	3,787.14
ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน	12.4 (10.6, 14.4)	10,405.94
ผู้ประกอบการธุรกิจ (มีลูกจ้าง)	4.5 (3.5, 5.6)	3,756.83
ผู้ประกอบการวิชาชีพอิสระ เช่น แพทย์ ทนาย	0.8 (0.3, 1.8)	657.62
ค้าขาย/อาชีพอิสระรายย่อย	21.9 (19.7, 24.2)	18,376.97
รับจ้าง/ใช้แรงงานทั่วไป	39.1 (36.3, 41.9)	32,839.15
เกษตรกร/ประมง	6.2 (4.9, 7.7)	5,211.16
นักเรียน/นักศึกษา	4.1 (3.1, 5.4)	3,456.71
แม่บ้าน/พ่อบ้าน/เกษียณอายุ	3.1 (2.3, 4.0)	2,568.00
ว่างงาน	2.8 (2.0, 4.0)	2,368.89
ทำงานโดยไม่มีค่าจ้าง/อยู่กับครอบครัว	0.8 (0.4, 1.3)	631.29

ตารางที่ 3.2 จำนวนและร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามลักษณะทางประชากร (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	Percentage (95% CI)	จำนวน
สถานะทางเศรษฐกิจ		
ไม่ระบุรายได้	7.9 (6.5, 9.5)	6,618.76
กลุ่มจนที่สุด (percentile 20%)	19.8 (17.7, 22.2)	16,678.60
กลุ่มจน (percentile 21-40%)	22.2 (19.8, 24.7)	18,640.71
กลุ่มปานกลาง (percentile 41-60%)	24.1 (21.7, 26.7)	20,278.42
กลุ่มเกือบรวย (percentile 61-80%)	17.4 (15.5, 19.5)	14,637.34
กลุ่มรวย (percentile 81-100%)	8.6 (7.1, 10.3)	7,218.78
Median, Mode, SD,	9,000, 10,000, 12243.7,	
Min-Max	200-500000	
ภูมิสำเนา		
เป็นคนในพื้นที่เทศบาล	76.2 (73.8, 78.5)	63312.94
เป็นคนนอกพื้นที่เทศบาล (แต่อยู่ในอำเภอเดียวกัน)	2.4 (1.7, 3.3)	1969.51
เป็นคนนอกพื้นที่อำเภอ (แต่อยู่ในจังหวัดเดียวกัน)	4.2 (3.3, 5.5)	3520.21
เป็นคนนอกพื้นที่อำเภอ (แต่อยู่ในจังหวัดเดียวกัน)	16.6 (14.7, 18.7)	13769.27
เป็นนอกพื้นที่จังหวัด	0.6 (0.2, 1.7)	518.26
อื่น ๆ ได้แก่ คนต่างชาติ		

95% Confidence Interval

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการณ์การสูบบุหรี่

ผู้สูบบุหรี่เป็นประจำในการศึกษานี้คือผู้สูบบุหรี่ทุกวันหรือผู้ที่มีการสูบบุหรี่ในสัปดาห์ที่ผ่านมาที่สามารถหาปริมาณการสูบบุหรี่ได้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่สูบบุหรี่ 10-20 มวนต่อวัน ร้อยละ 65.2 ซึ่งทั้งเพศชายและเพศหญิงที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่สูบในปริมาณ 10-20 มวนต่อวันไม่แตกต่างกัน หากแต่เมื่อเปรียบเทียบอายุพบว่า กลุ่มอายุน้อยคือ 18-24 ปีมีสัดส่วนการสูบบุหรี่น้อยกว่า 10 มวนต่อวันร้อยละ 50.6 รองลงมาคือ 10-20 มวนต่อวัน ร้อยละ 45.7 ในขณะที่กลุ่มอายุ 25 ปีขึ้นไปถึง 64 ปี ส่วนใหญ่สูบ 10-20 มวนต่อวัน ซึ่งพบว่า มีความแตกต่างกันในด้านปริมาณการสูบบุหรี่ <10 มวน และ 10-20 มวนต่อวัน ระหว่างกลุ่มอายุ 18-24 ปีและกลุ่มอายุ 65 ปีขึ้นไปกับกลุ่มอายุอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่สำหรับปริมาณการสูบบมากกว่า 20 มวนต่อวันนั้น ไม่พบความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มอายุ

เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงสอบบุหรืต่อวันในปริมาณที่ต่ำกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาต่ำ กล่าวคือ ผู้สอบบุหรืที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษา ร้อยละ 69.5 สอบบุหรื 10-20 มวน รองลงมาคือกลุ่มที่จบประถมศึกษา ร้อยละ 67.2 ขณะที่กลุ่มที่จบการศึกษาสูงกว่า สอบ 10-20 มวนอยู่ที่ร้อยละ 63 สำหรับกลุ่มที่สอบต่ำกว่า 10 มวน พบว่า กลุ่มที่จบการศึกษาสูงจะมีค่าสูงกว่าคือ ร้อยละ 31 ขณะที่กลุ่มการศึกษาต่ำกว่า มีร้อยละ 26-27 ที่สอบต่ำกว่า 10 มวน อย่างไรก็ตามในภาพรวม พบว่า ผู้สอบบุหรืที่มีระดับการศึกษาต่างกันไม่ได้สอบบุหรืต่อวันในปริมาณที่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาตามอาชีพ พบว่า กลุ่มที่ประกอบอาชีพอิสระ สอบปริมาณ 10-20 มวนต่อวันสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ คือร้อยละ 84.4 ในขณะที่กลุ่มอาชีพอื่น ๆ สอบในปริมาณดังกล่าวประมาณร้อยละ 60-70 หากแต่ในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาและกลุ่มที่ทำงานโดยไม่มีค่าจ้าง/อยู่ในครอบครัว ประมาณครึ่งหนึ่งที่สอบต่ำกว่า 10 มวน ซึ่งไม่พบความแตกต่างกันระหว่างอาชีพกับปริมาณการสอบบุหรืต่อวัน

และเมื่อพิจารณาตามสถานะทางเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มเกือบราย สอบ 10-20 มวนต่อวันสูงถึงร้อยละ 76.3 ในขณะที่กลุ่มจนที่สุดระบุว่าสอบ 10-20 มวนอยู่ที่ร้อยละ 57.8 และสอบต่ำกว่า 10 มวนประมาณร้อยละ 40 โดยภาพรวม พบว่า สถานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันมีการสอบบุหรืในปริมาณต่อวันที่ไม่แตกต่างกัน

รายละเอียดดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ร้อยละของผู้สอบบุหรืซิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามปริมาณบุหรืที่สูบต่อวัน และลักษณะทางประชากร (weighted data)

ลักษณะทางประชากร	ปริมาณบุหรืที่สูบต่อวัน (Percentage (95% CI))		
	< 10 มวน	10-20 มวน	>20 มวน
ภาพรวม	29.7 (27.2,32.3)	65.2 (62.4,67.8)	5.2 (3.9,6.8)
เพศ			
ชาย	29.4 (26.8,32.1)	65.2 (62.4,68.0)	5.3 (4.0,7.0)
หญิง	34.7 (23.5,47.9)	63.4 (50.2,74.8)	1.9 (0.4,8.3)
อายุ (ปี)			
18-24	50.6 (42.6,58.7)	45.7 (37.9,53.8)	3.6 (1.3,9.5)
25-44	28.8 (25.4-32.4)	67.6 (63.8-71.2)	3.7 (2.1-6.2)
45-64	22.4 (18.5-26.9)	69.1 (64.3-73.6)	8.5 (6.0-11.8)
65+	37.9 (23.9-54.2)	58.2 (42.4-72.4)	3.9 (1.1-12.7)

ตารางที่ 3.3 ร้อยละของผู้สูบบุหรืซิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามปริมาณบุหรืที่สูบต่อวัน และลักษณะทางประชากร (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	ปริมาณบุหรืที่สูบต่อวัน (Percentage (95% CI))		
	< 10 มวน	10-20 มวน	>20 มวน
ระดับการศึกษา			
ต่ำกว่าประถมศึกษา	26.2 (21.0-32.3)	69.5 (63.4-75.1)	4.2 (2.4-7.2)
ประถมศึกษา	27.2 (21.9-34.4)	67.2 (60.3-73.4)	5.1 (2.7-9.6)
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	31.1 (27.2-35.2)	63.3 (59.1-67.4)	5.6 (3.8-8.2)
อุดมศึกษาหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	31.4 (25.9-37.5)	63.5 (57.0-69.5)	5.1 (2.3-11.0)
อาชีพ			
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	30.0 (20.4-41.6)	63.7 (51.6-74.3)	6.3 (2.1-17.4)
ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน	35.8 (28.0-44.4)	63.1 (54.5-70.9)	1.2 (0.2-4.1)
ผู้ประกอบการธุรกิจ (มีลูกจ้าง)	24.3 (15.7-35.7)	66.2 (54.3-76.3)	9.5 (4.5-19.2)
ผู้ประกอบการวิชาชีพอิสระ เช่น แพทย์	7.8 (1.6-30.7)	84.4 (53.7-96.2)	7.8 (1.0-42.2)
ทนาย			
ค้าขาย/อาชีพอิสระรายย่อย	29.2 (24.3-34.6)	65.2 (59.5-70.5)	5.6 (3.3-9.5)
รับจ้าง/ใช้แรงงานทั่วไป	25.6 (21.8-29.9)	69.3 (64.7-73.5)	5.1 (3.0-8.3)
เกษตรกร/ประมง	31.7 (21.4-44.1)	60.9 (48.7-71.8)	7.4 (3.0-17.4)
นักเรียน/นักศึกษา	50.7 (36.8-64.4)	40.3 (27.8-54.2)	9.0 (3.0-24.2)
แม่บ้าน/พ่อบ้าน/เกษียณอายุ	24.8 (14.8-38.4)	69.5 (55.5-80.7)	5.7 (1.8-16.7)
ว่างงาน	39.7 (21.1-57.7)	58.9 (41.1-74.7)	1.4 (0.3-5.5)
ทำงานโดยไม่มีค่าจ้าง/อยู่กับครอบครัว	54.6 (27.3-79.4)	45.4 (20.6-72.7)	-
สถานะทางเศรษฐกิจ			
ไม่ระบุรายได้	27.7 (19.7-37.4)	63.5 (53.5-72.5)	8.8 (4.4-16.9)
กลุ่มจนที่สุด (percentile 20%)	38.9 (33.0-45.2)	57.8 (51.5-63.9)	3.3 (1.6-6.5)
กลุ่มจน (percentile 21-40%)	32.7 (27.0-38.9)	62.3 (55.8-68.4)	5.1 (2.3-10.7)
กลุ่มปานกลาง (percentile 41-60%)	27.1 (22.2-32.5)	67.0 (61.2-72.3)	5.9 (3.5-9.9)
กลุ่มเกือบรวย (percentile 61-80%)	20.6 (16.2-25.8)	76.3 (70.8-81.1)	3.1 (1.4-6.5)
กลุ่มรวย (percentile 81-100%)	28.3 (20.3-38.1)	63.0 (53.3-71.8)	8.6 (5.0-14.6)

ส่วนที่ 3 การซื้อบุหรี่ครั้งล่าสุด

การซื้อบุหรี่ซิการ์เรตมีการศึกษาถึงรูปแบบของการซื้อบุหรี่ครั้งล่าสุดในรูปแบบของ มวนและคาร์ตอน พบว่า ร้อยละ 71.2 ซื้อแบบเป็นซอง และร้อยละ 27.1 ซื้อแบบเป็นมวน (และมีซองบุหรี่ที่จะสามารถเก็บรวบรวมเพื่อพิจารณาของได้ว่าเป็นบุหรี่ประเภทใด) ขณะที่มียังมีส่วนน้อยคือ ร้อยละ 1.7 ที่ซื้อเป็นคาร์ตอน ซึ่งพบว่ามี ความแตกต่างในรูปแบบการซื้อบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 3.4)

เมื่อพิจารณารูปแบบการซื้อบุหรี่ครั้งล่าสุดจำแนกตามลักษณะทางประชากร พบว่า เพศหญิงซื้อเป็นซองสูงกว่าเพศชาย ร้อยละ 76.6 และ 70.9 ตามลำดับ ในทางกลับกันก็คือ เพศชายซื้อเป็นมวนสูงกว่าเพศหญิง ร้อยละ 27.5 และ 19.2 ตามลำดับ หากแต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเพศกับลักษณะการซื้อ บุหรี่ สำหรับลักษณะการซื้อบุหรี่ตามกลุ่มอายุ พบว่า ร้อยละ 70-80 ของทุกกลุ่มอายุที่ซื้อเป็นซอง ยกเว้นกลุ่ม อายุ 18-24 ปีที่มีการซื้อแบบเป็นซองและเป็นมวนพอ ๆ กันคือ ร้อยละ 51.3 และ 47.9 อย่างไรก็ตาม พบว่า กลุ่มอายุ 18-24 ปีมีการซื้อแบบเป็นมวนสูงที่สุด คือ ร้อยละ 47.9 ซึ่งมีความแตกต่างกับกลุ่มอายุอื่น ๆ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นกลุ่มอายุสูงกว่า 64 ปี เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า กว่าร้อยละ 70 ของทุก กลุ่มศึกษาที่ซื้อเป็นซอง ยกเว้นกลุ่มระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าที่มีการซื้อเป็นมวนสูงกว่ากลุ่มอื่น คือ ร้อยละ 31.6 หากแต่ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติของรูปแบบการซื้อบุหรี่ยุกับระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาตามสถานะทางเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มที่ฐานะทางเศรษฐกิจดีคือ กลุ่มปานกลาง เกือบรวยและ กลุ่มรวย มีการซื้อเป็นซองเกือบร้อยละ 80 ขณะที่กลุ่มจนและจนที่สุด ซื้อเป็นมวนกว่าร้อยละ 30 ซึ่งพบความ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการซื้อบุหรี่ยุกับรูปแบบการซื้อบุหรี่ยุตามสถานะทางเศรษฐกิจในกลุ่มจนที่สุดและกลุ่มจนกับ กลุ่มเกือบรวยกับรูปแบบการซื้อบุหรี่ยุ เช่นเดียวกันกลุ่มที่ซื้อแบบเป็นซองพบความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มจนที่สุด และกลุ่มจนกับกลุ่มเกือบรวย เช่นกัน ขณะที่การซื้อแบบคาร์ตอนไม่มีความแตกต่างกันระหว่างสถานะทาง เศรษฐกิจที่ต่างกัน

การซื้อบุหรี่ยุตามประเภทบุหรี่ยุที่สูบ พบว่า กลุ่มที่สูบบุหรี่ยุไม่เสียภาษีซื้อเป็นซองสูงกว่ากลุ่มที่สูบบุหรี่ยุเสีย ภาษีประมาณ ร้อยละ 14 หรือ คิดเป็นร้อยละ 82.5 และ 68.9 เช่นเดียวกับการซื้อเป็นคาร์ตอนซึ่งกลุ่มที่สูบบุหรี่ยุ ไม่เสียภาษีจะมีแนวโน้มซื้อสูงกว่า ซึ่งพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการสูบบุหรี่ยุ/ไม่เสีย ภาษียุกับรูปแบบการซื้อบุหรี่ยุ

เมื่อพิจารณาจำแนกรายจังหวัด พบว่า จังหวัดที่ซื้อเป็นซองสูงที่สุด คือปัตตานี (ร้อยละ 82.3) รองลงมา ได้แก่ พังงา (ร้อยละ 76.6) สุราษฎร์ธานี (ร้อยละ 73.1) และสงขลา (ร้อยละ 71.2) ตามลำดับ ขณะที่จังหวัดที่ซื้อแบบเป็นมวนสูง ได้แก่ พัทลุง (ร้อยละ 40.7) ภูเก็ต (ร้อยละ 38.8) สตูล (ร้อยละ 35.3) และระนอง (ร้อยละ 31.1) ตามลำดับ ซึ่งพบว่า มีความแตกต่างกันระหว่างจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาของผู้สูบบุหรี่ยุกับรูปแบบ การซื้อบุหรี่ยุ (มวนหรือซอง) โดยพบชัดเจนระหว่างจังหวัดพัทลุงและพังงา กับจังหวัดอื่น ๆ ในการซื้อบุหรี่ยุแบบ เป็นมวน ขณะที่การซื้อแบบซองไม่มีความแตกต่างกันระหว่างจังหวัด เช่นเดียวกับการซื้อแบบคาร์ตอนที่ไม่มีความ แตกต่างกันระหว่างจังหวัด

รายละเอียดดังตารางที่ 3.4 และ 3.5

ตารางที่ 3.4 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชีกาแรตที่อายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามรูปแบบของการซื้อบุหรี่ครั้งล่าสุด (weighted data)

รูปแบบของการซื้อบุหรี่ครั้งล่าสุด	Percentage (95% CI)
ซื้อเป็นมวน	27.1 (24.9,29.7)
ซื้อเป็นซอง	71.2 (68.5,73.7)
ซื้อเป็นคาร์ตอน	1.7 (1.2,2.5)

ตารางที่ 3.5 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชีกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามธรรมชาติของการซื้อบุหรี่ครั้งล่าสุด และลักษณะทางประชากร

ลักษณะทางประชากร	ธรรมชาติของการซื้อบุหรี่ครั้งล่าสุด (% , CI)		
	เป็นมวน	เป็นซอง	เป็นคาร์ตอน
ภาพรวม	27.1 (24.9-29.7)	71.2 (68.5-73.7)	1.7 (1.2-2.5)
เพศ			
ชาย	27.5 (25.0-30.2)	70.9 (68.2-73.5)	1.6 (1.2-2.4)
หญิง	19.2 (10.6-32.1)	76.6 (63.5-86.1)	4.2 (1.3-12.8)
อายุ (ปี)			
18-24	47.9 (39.8-56.0)	51.3 (43.2-59.3)	0.8 (0.1-5.8)
25-44	27.7 (24.4-31.3)	71.3 (67.7-74.7)	1.0 (0.5-2.0)
45-64	18.1 (14.5-22.3)	78.5 (74.2-82.3)	3.4 (2.2-5.3)
65+	28.2 (16.6-43.8)	71.2 (55.8-82.9)	0.5 (0.1-2.2)
ระดับการศึกษา			
ต่ำกว่าประถมศึกษา	21.5 (16.8-27.1)	76.9 (71.3-81.8)	1.6 (0.7-3.7)
ประถมศึกษา	27.7 (22.0-34.3)	70.5 (63.9-76.4)	1.7 (0.6-4.7)
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	31.6 (27.7-35.7)	67.2 (63.0-71.1)	1.2 (0.6-2.4)
อุดมศึกษาหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	21.9 (17.1-27.5)	75.2 (69.4-80.2)	3.0 (1.6-5.3)
สถานะทางเศรษฐกิจ			
ไม่ระบุรายได้	28.1 (20.0-37.8)	69.8 (60.1-78.0)	2.1 (0.9-4.9)
กลุ่มจนที่สุด (percentile 20%)	34.5 (28.9-40.6)	63.3 (57.1-69.0)	2.2 (1.0-5.0)
กลุ่มจน (percentile 21-40%)	34.0 (28.3-40.3)	64.7 (58.4-70.5)	1.3 (0.5-3.6)
กลุ่มปานกลาง (percentile 41-60%)	23.6 (18.8-29.1)	75.8 (70.2-80.6)	0.7 (0.2-1.8)
กลุ่มเกือบรวย (percentile 61-80%)	17.8 (13.8-22.8)	79.9 (74.7-84.2)	2.3 (1.0-5.1)
กลุ่มรวย (percentile 81-100%)	19.9 (13.0-29.3)	76.8 (67.6-84.0)	3.2 (1.7-6.2)

ตารางที่ 3.5 ร้อยละของผู้สูบบุหรืซิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามธรรมชาติของการซื้อบุหรืครั้งล่าสุด และลักษณะทางประชากร (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	ธรรมชาติของการซื้อบุหรืครั้งล่าสุด (% , CI)		
	เป็นมวน	เป็นซอง	เป็นคาร์ตอน
การสูบบุหรืไม่เสียภาษี			
ใช่	10.6 (6.6-16.6)	82.5 (76.3-87.4)	6.8 (4.3-10.7)
ไม่ใช่	30.3 (27.5-33.2)	68.9 (66.0-71.7)	0.8 (0.4-1.4)
จังหวัด			
พังงา	22.2 (13.4-34.5)	76.6 (64.3-85.6)	1.2 (0.2-7.9)
ภูเก็ต	38.8 (32.1-46.0)	60.4 (53.3-67.2)	0.7 (0.2-3.2)
สตูล	35.3 (27.5-44.1)	62.3 (53.4-70.3)	2.4 (0.8-6.7)
ระนอง	31.1 (23.5-39.9)	62.8 (53.8-71.0)	6.1 (3.0-11.9)
สุราษฎร์ธานี	26.0 (21.8-30.7)	73.1 (68.3-77.3)	0.9 (0.4-2.0)
สงขลา	26.3 (22.0-31.2)	71.2 (66.3-75.6)	2.5 (1.4-4.4)
พัทลุง	40.7 (32.9-49.0)	55.5 (47.3-63.5)	3.8 (1.5-8.9)
ปัตตานี	16.2 (11.2-23.1)	82.3 (75.3-87.7)	1.4 (0.3-6.2)

ยี่ห้อบุหรืที่ซื้อครั้งล่าสุดของประชากรโดยภาพรวม พบว่า 5 อันดับแรกของยี่ห้อที่ซื้อสูงสุดคือ กรองทิพย์ (ร้อยละ 40.5) รองลงมาคือ L&M (ร้อยละ 25.0) วันเดอร์ (ร้อยละ 5.6) สายฝน (ร้อยละ 5.0) และ SMS (ร้อยละ 3.4) ซึ่งมีความแตกต่างในการเลือกสูบบุหรืยี่ห้อต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัดเจน

เมื่อพิจารณาถึงยี่ห้อที่ซื้อครั้งล่าสุด 5 ยี่ห้อที่นิยมสูบจำแนกตามลักษณะทางประชากร พบว่า เพศชายซื้อยี่ห้อ กรองทิพย์สูงสุด (กรองทิพย์เป็นบุหรืไทยที่ผลิตโดยโรงงานยาสูบ) รองลงมาคือ L&M (เป็นบุหรืต่างประเทศที่ต้องนำเข้า) ขณะที่เพศหญิงซื้อ L&M สูงที่สุด รองลงมาคือ สายฝน ที่น่าสังเกตคือ เป็นบุหรืที่มีเป็นคุณลักษณะที่ทำให้เชื่อได้ว่า มีรสอ่อนนุ่ม และรสเมนทอล จะเห็นได้ว่า มีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างเพศชายและหญิงในการสูบบุหรืระหว่างยี่ห้อกรองทิพย์และสายฝน ในขณะที่ยี่ห้ออื่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ทุกกลุ่มอายุซื้อบุหรืกรองทิพย์สูงสุดที่สุด และรองลงมาคือ L&M ซึ่งให้ภาพเหมือนกับประชากรโดยภาพรวม หากแต่เมื่อพิจารณาตามกลุ่มการศึกษา เห็นได้ว่า ระดับประถมศึกษาซื้อบุหรืกรองทิพย์สูงกว่า L&M เกือบร้อยละ 30 กลุ่มที่จบประถมศึกษาและมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าซื้อบุหรืกรองทิพย์สูงกว่า L&M ประมาณร้อยละ 15 ขณะที่กลุ่มที่จบอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าและสูงกว่า ซื้อบุหรืกรองทิพย์สูงกว่า L&M เพียงร้อยละ 5 ซึ่งโดยภาพรวมพบว่าไม่มีความแตกต่างกันในการซื้อบุหรืยี่ห้อดังกล่าวตามกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายจังหวัด แม่บหรี่กรองทิพย์จะเป็นยี่ห้อที่มีการซื้อครั้งล่าสุดสูงที่สุดในทุกจังหวัดก็ตาม โดยจังหวัดพังงาพบร้อยละ 50.1 ในขณะที่จังหวัดอื่นอยู่ที่ประมาณร้อยละ 40 ขึ้นไป ยกเว้นที่จังหวัดสตูลที่ซื้อบุหรี่ยี่ห้อกรองทิพย์ร้อยละ 38 และปัตตานี เพียงร้อยละ 23.5 (ทั้งสองจังหวัดนี้เป็นจังหวัดที่อัตราการสูบบุหรี่ไม่เสียหายสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ) และบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อสูงสุดรองลงมา ส่วนใหญ่คือ L&M (ประมาณร้อยละ 30-40) หากแต่จังหวัดสตูล ระนอง สงขลา พัทลุง และปัตตานี อยู่ที่ประมาณร้อยละ 11.1-17.5 ซึ่งโดยภาพรวมการซื้อบุหรี่ยี่ห้อต่างๆ ในแต่ละจังหวัดไม่แตกต่างกัน ยกเว้นบุหรี่ยี่ห้อ L&M ซึ่งพบว่า สุราษฎร์ธานี และภูเก็ตสูงที่สุด (ร้อยละ 38.2 และ 35.7 ตามลำดับ) ซึ่งแตกต่างกับจังหวัดอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รายละเอียดดังตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชีกาเรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามยี่ห้อบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อครั้งล่าสุด (weighted data)

ลักษณะทางประชากร	ยี่ห้อบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อครั้งล่าสุด (Percentage (95% CI))				
	กรองทิพย์	L&M	วันเดอร์	สายฝน	SMS
ภาพรวม	40.5(37.7,43.3)	25.0(22.6,27.7)	5.6(4.5,6.9)	5.0(3.9,6.4)	3.4(2.6,4.5)
เพศ					
ชาย	41.7(38.8,44.6)	25.0(22.5,27.6)	5.3(4.2,6.7)	4.3(3.3,5.6)	3.4(2.6,4.5)
หญิง	16.5(9.7,26.6)	26.6(15.8,41.2)	10.4(5.2,19.5)	18.9(10.3,32.1)	3.1(0.6,13.5)
อายุ (ปี)					
18-24	47.3(39.4,55.4)	23.0(16.9,30.5)	0.3(0.1,1.1)	3.9(1.7,8.7)	4.8(2.4,9.2)
25-44	40.1(36.4,44.0)	27.9(24.5,31.7)	5.5(4.0,7.6)	4.2(2.9,6.0)	3.5(2.4,5.1)
45-64	38.6(33.7,43.7)	21.3(17.3,26.0)	7.3(5.3,10.0)	6.4(4.3,9.5)	2.9(1.7,4.9)
65+	40.3(26.0,56.4)	20.6(11.2,34.7)	9.7(3.6,23.2)	8.8(4.0,18.5)	1.1(0.3,5.5)
ระดับการศึกษา					
ต่ำกว่า	41.2(34.9,47.8)	14.3(10.4,19.3)	7.7(5.0,11.6)	7.5(4.7,11.8)	2.6(1.3,5.0)
ประถมศึกษา					
ประถมศึกษา	36.0(29.8,42.6)	22.5(17.1,29.1)	5.0(3.0,8.1)	4.9(2.8,8.4)	4.5(2.6,7.7)
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	42.7(38.5,47.0)	26.7(23.0,30.8)	5.7(4.0,8.0)	4.5(3.0,6.6)	3.7(2.5,5.5)
อุดมศึกษา/เทียบเท่าหรือสูงกว่า	38.6(32.6,45.0)	33.4(27.4,39.9)	3.9(2.1,7.1)	3.9(2.1,7.2)	2.6(1.3,5.4)

ตารางที่ 3.6 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามยี่ห้อบุหรี่ที่ซื้อครั้งล่าสุด (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	ยี่ห้อบุหรี่ที่ซื้อครั้งล่าสุด (Percentage (95% CI))				
	กรองทิพย์	L&M	วันเดอร์	สายฝน	SMS
จังหวัด					
พังงา	50.1(37.8,62.4)	25.3(16.0,37.6)	5.1(1.6,14.7)	6.8(2.6,16.9)	0.0(0.0,0.0)
ภูเก็ต	41.3(34.7,48.3)	35.7(29.3,42.6)	7.2(4.7,11.0)	6.7(3.6,12.1)	2.7(1.3,5.3)
สตูล	38.8(30.7,47.6)	14.1(9.1,21.2)	2.4(0.5,9.9)	9.1(5.4,15.0)	1.7(0.4,6.7)
ระนอง	47.1(38.4,56.1)	17.5(11.7,25.3)	8.0(4.4,14.2)	2.8(1.0,7.6)	4.5(1.9,10.3)
สุราษฎร์ธานี	42.7(37.7,47.8)	38.2(33.2,43.3)	5.7(4.0,8.1)	3.9(2.4,6.3)	2.5(1.4,4.3)
สงขลา	41.1(36.2,46.1)	15.3(12.0,19.3)	6.4(4.3,9.4)	5.6(3.7,8.5)	4.9(3.3,7.3)
พัทลุง	52.9(44.7,60.9)	13.1(8.5,19.7)	3.4(1.5,7.5)	10.3(6.2,16.6)	5.6(2.9,10.7)
ปัตตานี	23.5(17.1,31.3)	11.1(6.8,17.6)	2.1(0.8,5.6)	2.2(0.7,7.2)	1.8(0.5,6.2)

สถานที่ที่ซื้อบุหรี่ครั้งล่าสุด พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 84.2 ซื้อที่ร้านขายของชำ รองลงมาคือ ร้านสะดวกซื้อ ร้อยละ 10.7 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในด้านสถานที่ซื้อบุหรี่ และเมื่อจำแนกตามเพศ และอายุ พบว่า ลักษณะของสถานที่ซื้อบุหรี่ให้ภาพเช่นเดียวกันกับภาพรวม

รายละเอียดดังตารางที่ 3.7

ตารางที่ 3.7 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามแหล่งที่ซื้อบุหรี่ยี่ห้อชิกาแรตครั้งล่าสุด ในภาพรวม (weighted data)

ลักษณะทางประชากร	ภาพรวม	เพศ		อายุ (ปี)	
		ชาย	หญิง	18-24	≥25
		Percentage (95% CI)			
ร้านขายของชำ	84.2(82.1,86.2)	84.5(82.3,86.5)	78.7(65.5,87.8)	88.7(83.2,92.6)	83.6(81.3,85.8)
ร้านสะดวกซื้อ	10.7(9.1,12.5)	10.5(8.9,12.4)	13.8(6.6,26.6)	7.6(4.8,11.8)	11.1(9.3,13.1)
ร้านขายส่ง	1.1(0.7,1.7)	1.1(0.7,1.7)	2.2(0.5,8.7)	0.3(0.1,1.6)	1.2(0.8,1.9)
ห้างสรรพสินค้า	0.9(0.4,2.0)	0.8(0.4,1.9)	2.6(0.4,16.4)	0.2(0.0,1.3)	1.0(0.5,2.2)
ร้านค้าสวัสดิการ	0.7(0.3,1.3)	0.7(0.3,1.3)	0.0(0.0,0.0)	0.0(0.0,0.0)	0.7(0.4,1.5)
ตลาดมืด	0.7(0.4,1.5)	0.7(0.4,1.5)	0.0(0.0,0.0)	2.1(0.5,7.9)	0.6(0.3,1.2)
หาบเร่แผงลอย	0.4(0.2,0.8)	0.4(0.2,0.8)	0.5(0.1,2.2)	0.8(0.1,5.8)	0.4(0.2,0.7)
ซื้อจากต่างประเทศ	0.2(0.1,0.7)	0.2(0.1,0.7)	0.0(0.0,0.0)	0.2(0.0,1.4)	0.2(0.0,0.8)
ร้านค้าปลอดภาษี	0.8(0.5,1.3)	0.7(0.4,1.2)	2.1(0.3,11.4)	0.0(0.0,0.0)	0.9(0.6,1.4)

เมื่อเลือกพิจารณาห้้อบุหรืที่ซื้อครั้งล่าสุดของเฉพาะผู้สูบบุหรืที่ซื้อบุหรืที่มีการเสียภาษีสรรพสามิตของไทย)มีอากรแสดมปี (พบว่า 5 อันดับแรกของห้้อที่ซื้อสูงสุดคือ กรองทิพย์ (ร้อยละ 47.2) รองลงมาคือ L&M (ร้อยละ 29.6) วันเดอร์ (ร้อยละ 6.6) สายฝน (ร้อยละ 5.9) และ SMS (ร้อยละ 4.1)

เมื่อพิจารณาจำแนกตามลักษณะทางประชากร พบว่า เพศชายซื้อห้้อกรองทิพย์สูงสุด (กรองทิพย์เป็นบุหรืไทยที่ผลิตโดยโรงงานยาสูบ รองลงมาคือ L&M (เป็นบุหรืต่างประเทศที่ต้องนำเข้า) ร้อยละ 48.5 และ 29.5 ขณะที่เพศหญิงซื้อ L&M สูงที่สุด รองลงมาคือ สายฝน และกรองทิพย์ ร้อยละ 32.0, 23.3 และ 19.9 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ทุกกลุ่มอายุซื้อบุหรืกรองทิพย์สูงสุดที่สุด และรองลงมาคือ L&M ซึ่งให้ภาพเหมือนกับประชากรโดยภาพรวม หากแต่เมื่อพิจารณาตามกลุ่มการศึกษา เห็นได้ว่า ระดับประถมศึกษาซื้อบุหรืกรองทิพย์สูงกว่า L&M กว่าร้อยละ 30 กลุ่มที่จบประถมศึกษาและมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าซื้อบุหรืกรองทิพย์สูงกว่า L&M ประมาณร้อยละ 17 ขณะที่กลุ่มที่จบอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าและสูงกว่า ซื้อบุหรืกรองทิพย์สูงกว่า L&M เพียงประมาณร้อยละ 6

รายละเอียดดังตารางที่ 3.8

ตารางที่ 3.8 ร้อยละของผู้สูบบุหรืซิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามห้้อบุหรืที่ซื้อครั้งล่าสุดและเป็นบุหรืที่มีการเสียภาษีของไทย (weighted data)

ลักษณะทางประชากร	ห้้อบุหรืที่ซื้อครั้งล่าสุด				
	กรองทิพย์	L&M	วันเดอร์	สายฝน	SMS
Percentage (95% CI)					
ภาพรวม	47.2 (44.1,50.3)	29.6 (26.8,32.6)	6.6 (5.3,8.3)	5.9 (4.6,7.6)	4.1 (3.1-5.3)
เพศ					
ชาย	48.5 (45.3,51.7)	29.5 (26.7,32.6)	6.4 (5.0,8.0)	5.1 (3.9,6.6)	4.1 (3.1,5.4)
หญิง	19.9 (11.6,23.3)	32.0 (19.1,48.3)	12.8 (6.4,23.8)	23.3 (12.8,38.6)	3.8 (0.8,16.3)
อายุ (ปี)					
15-24	57.3 (48.4,65.7)	29.4 (21.9,38.3)	0.4 (0.1,1.6)	5.1 (2.3,11.1)	6.2 (3.2,11.7)
25-44	45.6 (41.5,49.8)	32.1 (28.2,36.3)	6.4 (4.6,8.7)	4.8 (3.4,6.9)	4.1 (2.8,5.9)
45-64	47.0 (41.3,52.7)	25.8 (21.0,31.3)	8.9 (6.4,12.2)	7.8 (5.2,11.6)	3.6 (2.1,6.0)
65+	42.4 (27.0,59.4)	23.6 (12.9,39.2)	11.1 (4.2,26.2)	10.1 (4.5,21.1)	1.4 (0.3,6.3)

ตารางที่ 3.8 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามยี่ห้อบุหรี่ที่ซื้อครั้งล่าสุดและเป็นบุหรี่ที่มีการเสียภาษีของไทย (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	ยี่ห้อบุหรี่ที่ซื้อครั้งล่าสุด				
	กรองทิพย์	L&M	วันเดอร์	สายฝน	SMS
Percentage (95% CI)					
ระดับการศึกษา					
ต่ำกว่าประถมศึกษา	50.7 (43.4,58.0)	18.0 (13.2,24.2)	9.7 (6.4,14.6)	9.5 (6.0,14.8)	3.2 (1.6,6.3)
ประถมศึกษา	46.1 (38.6,53.8)	29.6 (22.7,37.5)	6.6 (4.0,10.6)	6.5 (3.7,11.1)	6.0 (3.5,10.2)
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	48.1 (43.5,52.7)	30.5 (26.4,35.0)	6.6 (4.7,9.2)	5.1 (3.4,7.5)	4.3 (2.9,6.4)
อุดมศึกษาหรือเทียบเท่า และสูงกว่า	43.2 (36.6,50.0)	37.4 (30.9,44.3)	4.4 (2.3,7.9)	4.4 (2.3,8.1)	3.0 (1.4,6.1)

เมื่อเลือกพิจารณาบุหรี่ที่ซื้อครั้งล่าสุดของเฉพาะผู้สูบบุหรี่ที่ซื้อบุหรี่ที่ไม่มีการเสียภาษีสรรพสามิตของไทย โดยพิจารณาจากการไม่มีอากรแสตมป์ไทย (แม้บุหรี่ดังกล่าวไม่มีอากรแสตมป์ไทย ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นบุหรี่หนีภาษี เนื่องจากกฎหมายไทยอนุญาตให้มีการนำเข้าบุหรี่จากต่างประเทศได้ครั้งละ 200 มวนโดยไม่ต้องเสียภาษี) พบว่า 2 อันดับแรกของยี่ห้อที่พบสูงสุดกว่าร้อยละ 20 คือ Astro ร้อยละ 26.4 และ Rave ร้อยละ 20.6 (สองยี่ห้อดังกล่าวเป็นบุหรี่จากประเทศมาเลเซีย) ยี่ห้ออื่น ๆ ที่พบในอันดับรองลงมา ได้แก่ Suriya (ร้อยละ 9.4) Premium Gold (ร้อยละ 7.0) June (ร้อยละ 6.4) Garam และ Tex ร้อยละ 5.6 เท่ากัน ซึ่งพบความแตกต่างในการซื้อบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีระหว่างบุหรี่ยี่ห้อ Astro และ Rave กับยี่ห้ออื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด แต่ไม่พบความแตกต่างในการซื้อบุหรี่ที่ไม่มีการเสียภาษีของไทยในยี่ห้ออื่น ๆ สำหรับสถานที่ที่ซื้อบุหรี่ยี่ห้อดังกล่าว พบว่า สูงถึงร้อยละ 76.9 ที่ซื้อที่ร้านขายของชำ และมีการซื้อจากตลาดมืด ร้อยละ 4.0 และอื่น ๆ เช่น หาบเร่/แผงลอย ร้อยละ 3.1 ร้านขายส่ง ร้อยละ 3.0 เรือประมง ร้อยละ 3.7 และซื้อจากต่างประเทศ ร้อยละ 2.5 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของสถานที่จำหน่ายบุหรี่ที่ชัดเจน ระหว่างร้านขายของชำกับร้านอื่น ๆ

รายละเอียดดังตารางที่ 3.9

ตารางที่ 3.9 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชีกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อครั้งล่าสุดและเป็นบุหรี่ยี่ห้อที่ไม่มีการเสียภาษีของไทย (weighted data)

บุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อครั้งล่าสุดที่เป็นบุหรี่ยี่ห้อที่ไม่มีการเสียภาษีของไทย	Weighted	Percentage (95% CI)
<i>ยี่ห้อบุหรี่ยี่ห้อ</i>		
Astro	808.51	26.4 (15.0-42.1)
Rave	631.98	20.6 (11.2-34.9)
Suriya	289.31	9.4 (3.3-24.4)
Premium Gold	214.90	7.0 (1.0-35.7)
June	196.73	6.4 (0.9-33.6)
Garam	172.46	5.6 (1.4-20.0)
Tex	172.32	5.6 (2.1-14.5)
Gold mount	119.66	3.9 (1.2-12.4)
Bingo	96.51	3.2 (1.4-7.0)
NUSANTARA	86.23	2.8 (0.7-17.6)
Marlboro	78.49	2.6 (0.4-16.3)
<i>สถานที่จำหน่ายบุหรี่ยี่ห้อ</i>		
ร้านขายของชำ	10325.59	76.9 (70.8-82.1)
ร้านสะดวกซื้อ	285.07	2.1 (1.0-4.6)
ร้านขายส่ง/ห้างสรรพสินค้า	400.42	3.0 (1.6-4.6)
หาบเร่/แผงลอย	410.65	3.1 (1.2-7.4)
พ่อค้าเร่	216.50	1.6 (0.6-4.2)
ตลาดมืด	531.75	4.0 (1.9-8.1)
ร้านค้าสวัสดิการ	234.88	1.7 (0.5-5.9)
ร้านค้าปลอดภาษี	169.18	1.3 (0.4-4.4)
ซื้อจากต่างประเทศ	334.32	2.5 (1.3-4.9)
อื่น ๆ เช่น เรือประมง	498.99	3.7 (2.1-6.5)

ราคาเฉลี่ยของบุหรี่ยี่ห้อชีกาแรตเฉลี่ยโดยภาพรวมที่จ่ายโดยผู้สูบบุหรี่ชีกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามลักษณะการซื้อ พบว่า กลุ่มที่ซื้อแบบเป็นมวน ราคาเฉลี่ยต่อมวนอยู่ที่ 3.20-3.33 บาท สำหรับกลุ่มที่ซื้อแบบเป็นซอง ราคาเฉลี่ยต่อซองอยู่ที่ 50.34-58 บาท โดยพบราคาต่อซองต่ำสุดคือ 15 บาท และสูงสุดคือ 95 บาท โดยเป็นราคาเฉลี่ยต่อมวนอยู่ที่ 2.5-2.9 บาท และสำหรับการซื้อแบบคาร์ตตอน ราคาเฉลี่ย 300-343 บาทต่อคาร์ตตอน โดยพบราคาต่อคาร์ตตอนต่ำสุดคือ 120 บาท และสูงสุดคือ 1,200 บาท จากราคาที่ซื้อต่อคาร์ตตอน (คาร์ตตอนละ 10 ซอง) แสดงให้เห็นว่า เมื่อเฉลี่ยราคาต่อซองพบต่ำสุดคือ 12 บาทและสูงสุดคือ 120 บาท (คาร์ตตอนละ 200 มวน) ดังนั้นราคาเฉลี่ยต่อมวน คือ 1.5-1.7 บาท

รายละเอียดตารางที่ 3.10

ตารางที่ 3.10 ราคาเฉลี่ยของบุหรี่ยี่ห้อซิการ์เรตเฉลี่ยโดยภาพรวมที่จ่ายโดยผู้สูบบุหรี่ซิการ์เรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามลักษณะการซื้อ

ราคาเฉลี่ย	Mean, Median	S.D	Min-Max
ราคาต่อมวน	3.20, 3.33	0.452	1.67-6.67
ราคาต่อซอง (เฉลี่ยต่อมวน/20 มวนต่อซอง)	50.34, 58 (2.5, 2.9)	14.261	15-95
ราคาต่อคาร์ตอน (เฉลี่ยต่อมวน/200 มวนต่อคาร์ตอน)	343.02, 300 (1.7, 1.5)	200.797	120-1200

เมื่อเลือกวิเคราะห์ตามการเสียภาษีของบุหรี่ยี่ห้อซิการ์เรตโดยพิจารณาจากอาการแสดงปี จากการวิเคราะห์เฉพาะการซื้อบุหรี่ยี่ห้อซิการ์เรตที่เสียภาษีไทยแสดงให้เห็นถึงราคาเฉลี่ยของบุหรี่ยี่ห้อซิการ์เรตเฉลี่ยจำแนกตามลักษณะการซื้อ ให้ภาพคล้ายคลึงกับประชากรโดยภาพรวม กล่าวคือ กลุ่มที่ซื้อแบบเป็นมวน ราคาเฉลี่ยต่อมวนอยู่ที่ 3.21-3.33 บาท สำหรับกลุ่มที่ซื้อแบบเป็นซอง ราคาเฉลี่ยต่อซองอยู่ที่ 55.98-58 บาท โดยพบราคาต่อซองต่ำสุดคือ 20 บาท และสูงสุดคือ 95 บาท โดยเป็นราคาเฉลี่ยต่อมวนอยู่ที่ 2.8-2.9 บาท และสำหรับการซื้อแบบคาร์ตอน ราคาเฉลี่ย 528.83-540 บาทต่อคาร์ตอน โดยพบราคาต่อคาร์ตอนต่ำสุดคือ 200 บาท และสูงสุดคือ 800 บาท (จากราคาที่ซื้อต่อคาร์ตอน แสดงให้เห็นว่า เมื่อเฉลี่ยราคาต่อซองพบต่ำสุดคือ 20 บาทและสูงสุดคือ 80 บาท) ซึ่งเป็นราคาเฉลี่ยต่อมวน (คาร์ตอนละ 200 มวน) 2.6-2.7 บาท

เมื่อเลือกวิเคราะห์เฉพาะการซื้อบุหรี่ยี่ห้อซิการ์เรตที่ไม่เสียภาษีไทย แสดงให้เห็นถึงราคาเฉลี่ยของบุหรี่ยี่ห้อซิการ์เรตเฉลี่ยจำแนกตามลักษณะการซื้อที่แตกต่างกับบุหรี่ยี่ห้อซิการ์เรตที่เสียภาษีไทย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรโดยภาพรวม และกับผู้ซื้อบุหรี่ยี่ห้อซิการ์เรตที่เสียภาษีประเทศไทย จะให้ภาพที่แตกต่างในการซื้อในลักษณะซองและคาร์ตอน กล่าวคือ กลุ่มที่ซื้อแบบเป็นมวน ราคาเฉลี่ยต่อมวนอยู่ที่ 3.23-3.33 บาท ซึ่งใกล้เคียงกันมากกับสองกลุ่มที่กล่าวแล้วข้างต้น (สำหรับกลุ่มที่ซื้อแบบเป็นซอง ราคาเฉลี่ยต่อซองอยู่ที่ 25-30.30 บาท โดยพบราคาต่อซองต่ำสุดคือ 15 บาท และสูงสุดคือ 85 บาท และสำหรับการซื้อแบบคาร์ตอน ราคาเฉลี่ย 200-253.14 บาทต่อคาร์ตอน โดยพบราคาต่อคาร์ตอนต่ำสุดคือ 120 บาท และสูงสุดคือ 1,200 บาท (จากราคาที่ซื้อต่อคาร์ตอน) แสดงให้เห็นว่า เมื่อเฉลี่ยราคาต่อซองพบต่ำสุดคือ 12 บาท และสูงสุดคือ 120 บาท ซึ่งหากคำนวณเป็นราคาเฉลี่ยต่อมวน (คาร์ตอนละ 200 มวน) คือ 1.0-1.25 บาท

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของราคา จะพบว่า ราคาเฉลี่ยต่อมวนของบุหรี่ยี่ห้อซิการ์เรตทั้งที่เสียและไม่เสียภาษีมีราคาพอ ๆ กัน แต่เมื่อเปรียบเทียบราคาต่อซองพบว่า บุหรี่ยี่ห้อซิการ์เรตที่เสียภาษีไทยมีราคาเฉลี่ยต่อซองสูงกว่าบุหรี่ยี่ห้อซิการ์เรตที่ไม่เสียภาษีเฉลี่ยราว 20-25 บาทต่อซอง เช่นเดียวกับราคาเฉลี่ยต่อคาร์ตอนที่พบว่า บุหรี่ยี่ห้อซิการ์เรตที่เสียภาษีไทยมีราคาเฉลี่ยต่อคาร์ตอนสูงกว่าบุหรี่ยี่ห้อซิการ์เรตที่ไม่เสียภาษีเฉลี่ยราว 300 บาทต่อคาร์ตอน

รายละเอียดตารางที่ 3.11

ตารางที่ 3.11 ราคาเฉลี่ยของบุหรี่ซิกาแรตที่จ่ายโดยผู้สูบบุหรี่ซิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามลักษณะการซื้อ

ราคาเฉลี่ย	Mean, Median	S.D	Min-Max
บุหรี่ที่เสียภาษีไทย			
ราคาต่อมวน	3.21, 3.33	0.407	1.67-6.67
ราคาต่อซอง	55.98, 58.0	9.234	20-95
ราคาต่อคาร์ตอน	528.83, 540	109.638	200-800
บุหรี่ที่ไม่เสียภาษีไทย			
ราคาต่อมวน	3.23, 3.33	0.552	2.0-5.0
ราคาต่อซอง	30.30, 25.0	12.442	15-85
ราคาต่อคาร์ตอน	253.15, 200	177.262	120-1200

ส่วนที่ 4 การพิจารณาของบุหรี่ซิกาแรต

จากการพิจารณาของบุหรี่ที่เก็บรวบรวมมาตรวจโดยให้นักวิจัยภาคสนามเป็นผู้พิจารณาของ และยืนยันด้วยการส่งให้เจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจยืนยัน พบว่า ร้อยละ 16.0 ไม่มีอาการแสดมปีของไทย (ซึ่งแสดงว่ามีการหลีกเลี่ยงภาษีในลักษณะต่าง ๆ เช่น บุหรี่ลักลอบหรือบุหรี่เถื่อน การหิ้วเข้ามาประเทศตามกฎหมายที่ยินยอมให้นำเข้าเพื่อการบริโภคโดยไม่เสียภาษีจำนวน 200 มวน เป็นต้น (และร้อยละ 5.5 ไม่มีแสดมปีภาษีของต่างประเทศ มากกว่านั้น ร้อยละ 14.8 ที่พบว่า ไม่มีภาพคำเตือนเป็นภาษาไทย (พบคำร้อยละต่ำกว่าการไม่มีอาการแสดมปีไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า มีการสูบบุหรี่ที่มีภาพคำเตือนไทย เช่น บุหรี่ที่จำหน่ายตามร้านค้าปลอดภาษี ซึ่งเมื่อมีการนำเข้ามาติดตัวตามกฎหมาย บุหรี่ดังกล่าวจะไม่มีอาการแสดมปีของไทย) ซึ่งการพิจารณาบุหรี่ที่มีผลกระทบต่อรายได้ทางภาษีของไทย ในที่นี้จึงพิจารณาบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษี (tax avoidance) จากการไม่มีอาการแสดมปีของไทย

ของบุหรี่ย้อยละ 2.9 มีภาพ/คำเตือนเป็นภาษาต่างชาติ และร้อยละ 15.0 มีข้อมูลเกี่ยวกับทาร์และนิโคตินเป็นภาษาไทย ร้อยละ 5.9 มีข้อมูลเกี่ยวกับทาร์และนิโคตินเป็นภาษาต่างชาติ ร้อยละ 99.9 มีบาร์โค้ด ร้อยละ 96.0 มีข้อมูลเกี่ยวกับประเทศผู้ผลิต และร้อยละ 93.9 มีเครื่องหมายการค้า/วันเดือนปีผลิต

รายละเอียดตารางที่ 3.12

ตารางที่ 3.12 จำนวนและร้อยละของผู้สูบบุหรี่อายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามการพิจารณาของในลักษณะต่าง ๆ (weighted data)

ลักษณะของซองบุหรี่	การมีลักษณะที่ระบุ (จำนวน, percentage (95% CI))		
	มี	ไม่มี	ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ
ลักษณะของแสดมปี			
a) แสดมปีภาษีของไทย	70,415.10 83.2 (81.6,85.7)	13,424.98 16.0 (14.0,18.1)	233.51 0.3 (0.1,0.7)
b) แสดมปีภาษีของต่างประเทศ	4,629.42 5.6 (4.3,7.0)	78,395.41 93.2 (91.6-94.6)	1,047.77 1.2 (0.7-2.1)
ลักษณะบนซองบุหรี่			
ภาพคำเตือนเป็นภาษาไทย	71619.88 85.2 (83.1,87.1)	12453.72 14.8 (12.9,16.9)	0
ภาพคำเตือนเป็นภาษาต่างชาติ	2,410.98 2.9, (2.1,3.9)	81,090.98 96.5 (95.3,97.3)	570.63 0.7 (0.3, 1.3)
ข้อมูลเกี่ยวกับทาร์และนิโคตินเป็นภาษาไทย	71,431.79 85.0 (82.8, 86.9)	12,569.99 15.0 (13.0,17.1)	70.81 0.1 (0.0, 0.3)
ข้อมูลเกี่ยวกับทาร์และนิโคตินเป็นภาษาต่างชาติ	4,933.96 5.9 (4.8, 7.2)	75,635.389 90.0 (88.2, 91.5)	3,503.25 4.2 (3.2, 5.5)
บาร์โค้ด	84,026.50 99.9 (99.8, 100.0)	46.1 0.1 (0.0,0.2)	0
ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศผู้ผลิต	80,740.06 96.0 (94.7, 97.0)	1,569.31 1.9 (0.4, 1.2)	1,763.23 2.1 (1.4, 3.1)
เครื่องหมายการค้า/วันเดือนปีผลิต	78,963.76 93.9 (92.5, 95.1)	3,606.69 4.3 (3.4, 5.4)	1,502.15 1.8 (0.4, 1.1)

ส่วนที่ 5 การสูบบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษี

บุหรี่ยี่ห้อที่ไม่มีอาการแสบตมของไทยสรุปได้จากผลการพิจารณาของบุหรี่ยี่ห้อที่เก็บรวบรวมมาตรวจ ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่าบุหรี่ยี่ห้อหลีกเลี่ยงภาษี ซึ่งพบว่ามีการสูบบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษี ร้อยละ 16.0 (ไม่มีอาการแสบตมของไทย ซึ่งแสดงว่ามีการหลีกเลี่ยงภาษีในลักษณะต่าง ๆ เช่น บุหรี่ลักลอบหรือบุหรี่ยี่ห้ออื่น การหิ้วเข้ามาประเทศตามกฎหมายที่ยินยอมให้นำเข้าเพื่อการบริโภคโดยไม่เสียภาษีจำนวน 200 มวน เป็นต้น)

เมื่อพิจารณาจำแนกตามลักษณะทางประชากรพบว่า ผู้หญิง (ร้อยละ 18.8) สูบบุหรี่ซิการ์แรตที่ไม่เสียภาษีสูงกว่าเพศชาย (ร้อยละ 15.8) ร้อยละ 3 หากแต่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเพศชายและหญิง มากกว่านี้พบว่ากลุ่มอายุ 18-24 ปีสูบบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษีสูงสุดคือ ร้อยละ 22.5 รองลงมาคือ อายุ 45-64 ปี ร้อยละ 17.6 โดยระดับการศึกษาของกลุ่มที่สูบบุหรี่สูงสุดคือ ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 24.5 รองลงมาคือ ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา ร้อยละ 20.2 ซึ่งไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มที่สูบบุหรี่สูงสุดคือ นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 31.6 รองลงมาคือ กลุ่มที่ว่างงาน/ยังไม่ทำงาน ร้อยละ 21.8 เกษตรกร/ประมง ร้อยละ 20.6 และพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณอายุ ร้อยละ 19.4 สำหรับกลุ่มรายได้ที่สูบบุหรี่ไม่เสียภาษีนั้น พบว่า กลุ่มที่จนที่สุด สูบร้อยละ 26.3 รองลงมาคือกลุ่มที่ไม่ระบุรายได้ ร้อยละ 19.6 และกลุ่มจนถึงปานกลาง ร้อยละ 15.2 และ 14.2 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจำแนกตามจังหวัด พบว่า จังหวัดปัตตานีสูงที่สุดคือ ร้อยละ 50.8 รองลงมาคือ จังหวัดสตูล (ร้อยละ 33.3) สงขลา (ร้อยละ 24.8) และระนอง (ร้อยละ 12.0) และพบต่ำสุดที่จังหวัดภูเก็ต (ร้อยละ 0.8)

รายละเอียดดังตารางที่ 3.13

ตารางที่ 3.13 จำนวนและร้อยละของผู้สูบบุหรี่อายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษีและลักษณะทางประชากร (weighted data)

ลักษณะทางประชากร	การสูบบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษี (Percentage (95% CI))
ภาพรวม	16.0 (14.0-18.1)
เพศ	
• ชาย	15.8 (13.8-18.1)
• หญิง	18.8 (10.7-31.0)
อายุ (ปี)	
• 18-24	22.5 (15.9-30.8)
• 25-44	13.8 (11.3-16.7)
• 45-64	17.6 (14.3-21.5)
• 65+	12.6 (5.8-25.2)

ตารางที่ 3.13 จำนวนและร้อยละของผู้สูบบุหรี่อายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษีและลักษณะทางประชากร (weighted data) (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	การสูบบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษี (Percentage (95% CI))
ระดับการศึกษา	
• ต่ำกว่าประถมศึกษา	20.2 (15.7–25.5)
• ประถมศึกษา	24.5 (18.8–31.2)
• มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	13.4 (10.8–16.6)
• อุดมศึกษาหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	10.7 (7.3–15.4)
สถานะทางเศรษฐกิจ	
• ไม่ระบุรายได้	19.6 (13.3–27.9)
• กลุ่มจนที่สุด (quintile 20%)	26.3 (21.0–32.4)
• กลุ่มจน (quintile 21–40%)	15.2 (11.4–19.9)
• กลุ่มปานกลาง (quintile 41–60%)	14.2 (10.6–18.7)
• กลุ่มเกือบรวย (quintile 61–80%)	10.3 (6.7–15.5)
• กลุ่มรวย (quintile 81–100%)	7.3 (4.1–12.7)
จังหวัด	
• พังงา	1.2 (0.2–7.9)
• ภูเก็ต	0.8 (0.2–3.7)
• สตูล	33.3 (25.2–42.6)
• ระนอง	12.0 (7.5–18.9)
• สุราษฎร์ธานี	2.1 (0.8–5.4)
• สงขลา	24.8 (20.9–29.2)
• พัทลุง	4.0 (1.8–8.8)
• ปัตตานี	50.8 (42.3–59.2)

ส่วนที่ 6 ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่หึ่งเสี่ยงภาษี

ความคิดเห็นต่อการเสียภาษีของบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อครั้งล่าสุด พบว่า ประชาชนโดยรวมเชื่อว่า บุหรี่ยี่ห้อที่ตนเองซื้อชิ้นนั้น เป็นบุหรี่ยี่ห้อที่เสียภาษีแล้ว ร้อยละ 78.4 อย่างไรก็ตามมีร้อยละ 12.2 ไม่ทราบและร้อยละ 9.4 ที่คิดว่าเป็นบุหรี่ยี่ห้อไม่เสียภาษีของไทยอย่างแน่นอน ขณะที่เพศหญิงคิดว่าบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อเป็นบุหรี่ยี่ห้อไม่เสียภาษีสูงกว่าเพศชาย (ร้อยละ 12.0 และ 7.8 ตามลำดับ) หากแต่ไม่มีความแตกต่างกันในความคิดเห็นต่อการเสียภาษีของบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อครั้งล่าสุดระหว่างเพศอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุ 45-64 ปีคิดว่าบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อเป็นบุหรี่ยี่ห้อไม่เสียภาษีร้อยละ 11.8 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 18-24 ปี ร้อยละ 9.7 หากแต่ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในความคิดเห็นต่อการเสียภาษีของบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อครั้งล่าสุดระหว่างกลุ่มอายุ และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มที่จบประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษาคิดว่าบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อเป็นบุหรี่ยี่ห้อไม่เสียภาษี ร้อยละ 14.7 และ 13.1 ขณะที่กลุ่มการศึกษาที่สูงกว่าคิดว่าซื้อบุหรี่ยี่ห้อไม่เสียภาษีต่ำกว่าร้อยละ 10 อย่างไรก็ตามกว่าร้อยละ 10 ของทุกระดับการศึกษาที่ไม่ทราบว่าบุหรี่ยี่ห้อเสียภาษีหรือไม่ ซึ่งพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในความคิดเห็นต่อการเสียภาษีของบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อครั้งล่าสุดระหว่างระดับการศึกษา

เมื่อพิจารณาตามระดับรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มที่จนที่สุดหรือมีรายได้ต่ำสุดคิดว่าบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อครั้งล่าสุดไม่เสียภาษีสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ ร้อยละ 15.5 รองลงมาคือกลุ่มที่ไม่ระบุรายได้ ร้อยละ 11.3 โดยกลุ่มที่มีรายได้สูงที่สุดระบุว่า ซื้อบุหรี่ยี่ห้อไม่เสียภาษีเพียงร้อยละ 2.8 ซึ่งไม่พบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในความคิดเห็นต่อการเสียภาษีของบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อครั้งล่าสุดระหว่างระดับรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่ไม่เสียภาษี พบว่ากลุ่มสูบบุหรี่หึ่งเสี่ยงภาษี ร้อยละ 54.0 มีความคิดเห็นว่าบุหรี่ยี่ห้อที่ตนซื้อเป็นบุหรี่ยี่ห้อไม่เสียภาษี ขณะที่กลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่หึ่งเสี่ยงภาษี มีเพียงร้อยละ 0.9 ที่คิดว่าบุหรี่ยี่ห้อที่ตนซื้อเป็นบุหรี่ยี่ห้อไม่เสียภาษี ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของความคิดเห็นต่อการเสียภาษีของบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อครั้งล่าสุดระหว่างกลุ่มที่สูบบุหรี่เสียหรือไม่เสียภาษี

และเมื่อวิเคราะห์ในรายจังหวัด พบว่า ผู้สูบบุหรี่ในจังหวัดปัตตานีรับรู้สูงที่สุดว่าบุหรี่ยี่ห้อที่ตนซื้อเป็นบุหรี่ยี่ห้อไม่เสียภาษี ร้อยละ 33.8 รองลงมาคือ ระนอง ร้อยละ 17.3 สงขลา ร้อยละ 13.7 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในความคิดเห็นต่อการเสียภาษีของบุหรี่ยี่ห้อที่ซื้อครั้งล่าสุดระหว่างจังหวัดระนอง สงขลาและปัตตานี กับจังหวัดพังงา สุราษฎร์ธานี พัทลุง

รายละเอียดดังตารางที่ 3.14

ตารางที่ 3.14 ร้อยละของผู้สูบบุหรืชีกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามความคิดเห็นต่อการเสียภาษีของบุหรืที่ซื้อครั้งล่าสุดและลักษณะทางประชากร (weighted data)

ลักษณะทางประชากร	ความคิดเห็น (percentage (95% CI))		
	เสียภาษี	ไม่เสียภาษี	ไม่ทราบ
ภาพรวม	78.4 (76.0, 80.6)	9.4 (8.0, 11.1)	12.2 (10.4,14.2)
เพศ			
ชาย	78.6 (76.2, 80.9)	9.3 (7.8, 11.0)	12.0 (10.2, 14.1)
หญิง	73.2 (60.5, 82.9)	12.0 (5.7, 23.7)	14.8 (8.2, 25.4)
อายุ (ปี)			
18-24	73.4 (65.4, 80.1)	9.7 (5.6, 16.3)	16.9 (11.6, 24.0)
25-44	80.5 (77.2, 83.4)	8.3 (6.5, 10.6)	11.2 (8.9, 14.0)
45-64	76.8 (72.4, 80.6)	11.8 (9.1, 15.1)	11.5 (8.7, 15.0)
65+	77.4 (64.0, 86.8)	4.5 (1.4, 13.7)	18.1 (9.8, 31.0)
ระดับการศึกษา			
● ต่ำกว่าประถมศีกษา	73.8 (68.1, 78.8)	13.6 (10.0, 18.3)	12.6 (9.1, 17.1)
● ประถมศีกษา	70.1 (63.5, 75.9)	14.7 (10.5, 20.3)	15.1 (11.0, 20.6)
● มัธยมศีกษาหรือเทียบเท่า	81.5 (77.9, 84.6)	7.1 (5.3, 9.5)	11.4 (8.9, 14.6)
● อุดมศีกษาหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	82.6 (77.1, 87.0)	6.4 (4.1, 10.0)	11.0 (7.4, 16.0)
สถานะทางเศรษฐกิจ			
ไม่ระบุรายได้	77.3 (68.8, 84.0)	11.3 (6.8, 18.0)	11.4 (6.8, 18.7)
กลุ่มจนที่สุด (percentile 1-20%)	71.3 (65.4, 76.6)	15.5 (11.6, 20.5)	13.2 (9.5, 18.0)
กลุ่มจน (percentile 21-40%)	77.3 (71.7, 82.1)	8.3 (5.6, 12.2)	14.3 (10.4, 19.4)
กลุ่มปานกลาง (percentile e 41-60%)	79.6 (74.4, 83.9)	9.0 (6.2, 12.7)	11.5 (8.1, 15.9)
กลุ่มเกือบรวย (percentile 61-80%)	81.2 (75.4, 85.9)	7.0 (4.3, 11.3)	11.8 (8.0, 16.9)
กลุ่มรวย (percentile 81-100%)	89.6 (83.7, 93.5)	2.8 (1.5, 5.1)	7.6 (4.2, 13.5)
การสูบบุหรืที่หลีกเสียภาษี			
ใช่	22.8 (17.2, 29.5)	54.0 (46.9, 61.0)	3.7 (2.7, 5.0)
ไม่ใช่	89.0 (86.9, 90.8)	0.9 (0.5, 1.7)	10.0 (8.4, 12.1)

ตารางที่ 3.14 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามความคิดเห็นต่อการเสียหายของบุหรี่ยุคสมัยที่ซื้อครั้งล่าสุดและลักษณะทางประชากร (weighted data) (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	ความคิดเห็น (percentage (95% CI))		
	เสียหาย	ไม่เสียหาย	ไม่ทราบ
จังหวัด			
พังงา	90.5 (80.3-95.7)	-	9.5 (4.3-19.7)
ภูเก็ต	91.8 (86.1-95.3)	0.9 (0.1-6.0)	7.3 (2.1-12.8)
ระนอง	62.6 (4.6-71.1)	17.3 (11.1-26.2)	20.0 (13.7-28.3)
สตูล	83.7 (75.8-89.3)	7.1 (3.7-13.2)	9.2 (5.0-16.2)
สุราษฎร์ธานี	83.3 (79.0-86.8)	1.0 (0.4-2.6)	15.7 (12.3-19.9)
สงขลา	75.0 (70.6-78.9)	13.7 (10.8-17.2)	11.3 (8.6-14.8)
พัทลุง	85.4 (78.9-90.1)	4.7 (2.3-9.2)	9.9 (6.1-15.8)
ปัตตานี	59.7 (51.1-67.6)	33.8 (26.3-42.4)	6.5 (3.7-11.0)

ความคิดเห็นต่อเหตุผลต่อการเสียหายของบุหรี่ยุคสมัยที่ซื้อครั้งล่าสุด พบว่า ประชาชนโดยรวมเชื่อว่า บุหรี่ที่ตนเองซื้อมันเป็นบุหรี่ยุคสมัยที่เสียหายแล้ว ให้เหตุผลสูงสุดคือ เพราะมีอาการแสบมปี ร้อยละ 79.8 รองลงมาคือ มีภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ยุคสมัย ในทางกลับกัน ประชาชนที่เชื่อว่า บุหรี่ที่ตนเองซื้อมันเป็นบุหรี่ยุคสมัยที่ไม่เสียหาย กลับให้เหตุผลสูงสุดคือ เพราะราคาถูก ร้อยละ 67.2 รองลงมาคือ ไม่มีอาการแสบมปี ร้อยละ 15.4 ซึ่งมีความแตกต่างอย่างชัดเจนในการให้เหตุผลว่าบุหรี่ยุคสมัยที่ซื้อครั้งล่าสุดเสียหายหรือไม่

รายละเอียดดังตารางที่ 3.15

ตารางที่ 3.15 ร้อยละของผู้สูบบุหรืซิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามเหตุผลต่อการเสียภาษีของบุหรืที่ซื้อครั้งล่าสุด

เหตุผลต่อบุหรืที่ซื้อครั้งล่าสุด	Percentage (95% CI)
เหตุผลที่คิดว่าบุหรืที่ซื้อครั้งล่าสุดได้เสียภาษีแล้ว	
• มีอาการแสบตมปี	79.8 (77.1-82.3)
• มีข้อความคำเตือนบนซองบุหรื	16.0 (13.7-18.6)
• มีภาพคำเตือนบนซองบุหรืเป็นภาษาไทย	9.0 (7.3-10.9)
• มีข้อมูลเกี่ยวกับทาร์และนิโคติน	2.5 (1.7-3.7)
• รสชาติ	3.3 (2.3-4.6)
• อื่น ๆ เช่น ราคา สี รันจำหน่าย	5.8 (4.4-7.6)
• ไม่มีความเห็น	6.6 (5.3-8.1)
เหตุผลที่คิดว่าบุหรืที่ซื้อครั้งล่าสุดไม่ได้เสียภาษี	
• ไม่มีอาการแสบตมปี	15.4 (10.6-21.7)
• ไม่มีข้อความคำเตือนบนซองบุหรื	4.5 (2.0-9.7)
• มีภาพคำเตือนบนซองบุหรืเป็นภาษาต่างชาติ	1.4 (0.5-4.1)
• ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับทาร์และนิโคติน	0.7 (0.2-2.1)
• ราคาถูก	67.2 (58.5-74.9)
• รสชาติ	6.6 (3.3-12.7)
• อื่น ๆ	6.0 (3.3-10.8)
• ไม่มีความเห็น	8.9 (4.4-17.2)

ความตระหนักต่อการจำหน่ายบุหรืที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่ พบว่า ประชาชนโดยรวม ร้อยละ 29.0 ตระหนักว่ามีบุหรืที่ไม่เสียภาษีจำหน่ายในพื้นที่ และร้อยละ 20.6 ระบุว่า ไม่ทราบ โดยเพศหญิงตระหนักสูงกว่าเพศชาย คือ ร้อยละ 35.3 และ 28.7 ตามลำดับ หากแต่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุ 15-24 ปีและ 25-44 ปีมีความตระหนักกว่ามีการจำหน่ายบุหรืที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่พอ ๆ กันที่ร้อยละ 30 ขณะที่กลุ่มที่ตระหนักต่ำที่สุดอยู่ในกลุ่มอายุ 65+ ปีร้อยละ 16.3 หากแต่ความตระหนักกว่ามีการจำหน่ายบุหรืที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่ระหว่างกลุ่มอายุเหล่านั้นไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มที่จบระดับประถมศึกษาตระหนักสูงกว่ากลุ่มการศึกษ้อื่น คือ ร้อยละ 36.1 ในขณะที่กลุ่มการศึกษ้อื่น ๆ มีค่าพอ ๆ กันที่ร้อยละ 26-28 แต่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มการศึกษาที่ต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์ตามระดับรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มที่จนที่สุดหรือมีรายได้ต่ำสุดตระหนักถึง บุหรี่ปในพื้นที่ไม่เสียภาษีสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ ร้อยละ 37.8 รองลงมาคือกลุ่มที่จนและปานกลางที่อยู่ที่ย้อยละ 28-29 ขณะที่กลุ่มที่มีรายได้สูงและสูงที่สุด อยู่ที่ย้อยละ 23-25 ซึ่งพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญใน ระหว่างกลุ่มผู้สอบบุหรี่ปที่มีระดับรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน

เมื่อพิจารณาตามพฤติกรรมกรรมการสอบบุหรี่ปที่ไม่เสียภาษี พบว่ากลุ่มที่สอบบุหรี่ปไม่เสียภาษี ตระหนักว่า มีการ จำหน่ายบุหรี่ปไม่เสียภาษีในพื้นที่ ร้อยละ 68.9 สูงกว่ากลุ่มไม่สอบบุหรี่ปที่ไม่เสียภาษีมีการตระหนักว่ามีการจำหน่าย บุหรี่ปที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่ เพียงร้อยละ 21.4 ซึ่งพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มผู้สอบบุหรี่ป และเมื่อวิเคราะห์ในรายจังหวัด พบว่า ผู้สอบบุหรี่ปในจังหวัดปัตตานีตระหนักว่ามีบุหรี่ปไม่เสียภาษีจำหน่ายในพื้นที่ถึง ร้อยละ 59.2 รองลงมาคือ ระนอง ร้อยละ 46.0 สงขลา ร้อยละ 39.8 ขณะที่สตูลและพัทลุงมีค่าพอ ๆ กันที่ย้อย ละ 21 ซึ่งพบว่ามีความแตกต่างในการตระหนักว่ามีการจำหน่ายบุหรี่ปไม่เสียภาษีในพื้นที่ระหว่างบางจังหวัด

รายละเอียดดังตารางที่ 3.16

ตารางที่ 3.16 ร้อยละของผู้สอบบุหรี่ปชিকাแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามความตระหนักต่อจำหน่ายบุหรี่ป ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่และลักษณะทางประชากร

ลักษณะทางประชากร	ความตระหนักต่อการจำหน่ายบุหรี่ปที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่		
	Percentage (95% CI)		
	มีการจำหน่าย	ไม่มีจำหน่าย	ไม่ทราบ
ภาพรวม	29.0 (26.5-31.7)	50.4 (47.5-53.2)	20.6 (18.4-23.0)
เพศ			
● ชาย	28.7 (26.2-31.4)	50.8 (47.9-53.7)	20.5 (18.2-22.9)
● หญิง	35.3 (23.4-49.3)	41.5 (29.7-54.5)	23.2 (13.2-37.4)
อายุ (ปี)			
● 15-24	30.1 (22.8-38.6)	45.2 (37.3-53.3)	24.7 (18.6-32.0)
● 25-44	30.4 (26.9-34.1)	50.2 (46.3-54.1)	19.4 (16.4-22.9)
● 45-64	27.6 (23.4-32.3)	51.5 (46.5-56.5)	20.8 (17.1-25.2)
● 65+	16.3 (8.4-29.1)	60.6 (45.7-73.7)	23.1 (13.3-37.2)
ระดับการศึกษา			
● ต่ำกว่าประถมศึกษา	26.1 (21.0-32.0)	51.1 (44.7-57.5)	22.8 (18.0-28.5)
● ประถมศึกษา	36.1 (29.7-43.0)	42.2 (35.7-48.9)	21.7 (16.3-28.4)
● มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	28.7 (25.0-32.8)	51.3 (47.0-55.6)	20.0 (16.8-23.6)
● อุดมศึกษาหรือเทียบเท่าและสูง กว่า	26.6 (21.1-33.0)	54.3 (47.8-60.7)	19.0 (14.4-24.7)

ตารางที่ 3.16 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามความตระหนักต่อจำหน่ายบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่และลักษณะทางประชากร (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	ความตระหนักต่อการจำหน่ายบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่		
	Percentage (95% CI)		
	มีการจำหน่าย	ไม่มีจำหน่าย	ไม่ทราบ
สถานะทางเศรษฐกิจ			
● ไม่ระบุรายได้	22.2 (15.3-31.1)	57.6 (47.7-66.9)	20.2 (13.5-29.1)
● กลุ่มจนที่สุด (percentile 1-20%)	37.8 (31.8-44.3)	41.8 (35.9-48.0)	20.4 (15.9-25.7)
● กลุ่มจน (percentile 21-40%)	28.2 (22.7-34.4)	50.7 (44.3-57.0)	21.1 (16.6-26.5)
● กลุ่มปานกลาง (percentile e 41-60%)	29.2 (24.3-34.7)	48.6 (42.7-54.5)	22.2 (17.5-27.6)
● กลุ่มเกือบรวย (percentile 61-80%)	25.8 (20.8-31.5)	55.4 (49.0-61.5)	18.8 (14.2-24.6)
● กลุ่มรวย (percentile 81-100%)	23.1 (16.0-32.2)	57.3 (47.5-66.6)	19.5 (12.6-28.9)
การสูบบุหรี่ที่เลิกเสียภาษี			
● สูบ	68.9 (62.2-74.9)	16.1 (11.8-21.6)	15.0 (10.6-20.7)
● ไม่สูบ	21.4 (18.9-24.1)	56.9 (53.8-60.0)	21.7 (19.2-24.4)
จังหวัด			
● พังงา	16.9 (9.3-28.8)	60.8 (48.1-72.2)	22.3 (13.6-34.4)
● ภูเก็ต	9.7 (6.3-14.6)	73.4 (66.3-79.6)	16.9 (11.7-23.8)
● ระนอง	46.0 (37.2-55.0)	35.8 (27.9-44.5)	18.2 (12.5-25.8)
● สตูล	21.2 (15.0-29.2)	58.0 (49.0-66.4)	20.8 (14.4-29.1)
● สุราษฎร์ธานี	15.2 (11.6-19.5)	61.1 (55.9-66.0)	23.8 (19.7-28.5)
● สงขลา	39.8 (35.1-44.8)	40.6 (35.7-45.7)	19.6 (15.9-23.8)
● พัทลุง	21.6 (15.6-29.0)	58.6 (50.4-66.3)	19.9 (14.2-27.0)
● ปัตตานี	59.2 (50.7-67.2)	23.8 (17.3-31.7)	17.0 (11.7-24.1)

ความคิดเห็นต่อความยากง่ายในการซื้อขายบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่ พบว่า ประชาชนผู้สูบบุหรี่โดยรวมร้อยละ 17.3 มีความเห็นว่าซื้อขายได้ง่าย อย่างไรก็ตามมีถึงร้อยละ 72.4 ที่ระบุว่าไม่ทราบ (รวมถึง ปฏิเสธที่จะตอบในประเด็นดังกล่าว) โดยทั้งเพศชายและหญิงมีความเห็นว่าบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่สามารถซื้อขายได้ง่ายด้วยค่าพอ ๆ กันคือ ร้อยละ 17.2 และ 17.9 และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุน้อยคือ 18-24 ปี มีความคิดเห็นว่าซื้อได้ง่ายสูงสุด คือร้อยละ 22.4 อย่างไรก็ตามในภาพรวมของแต่ละกลุ่มอายุ ไม่มีความแตกต่าง

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความคิดเห็นในเรื่องความยากง่ายในการซื้อขายบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่ และเมื่อพิจารณาจำแนกความคิดเห็นตามระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มที่จบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นที่สามารถซื้อขายบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีได้ง่ายคือ ร้อยละ 19.1 และ 18.3 ซึ่งความคิดเห็นในเรื่องความยากง่ายในการซื้อขายบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่จำแนกตามระดับการศึกษาไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามระดับรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มที่จนที่สุดหรือมีรายได้ต่ำสุดมีความคิดเห็นว่าบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีนั้นมีการซื้อขายได้ง่ายในพื้นที่ สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ ร้อยละ 24.8 ขณะที่กลุ่มรายได้อื่น ๆ มีค่าพอ ๆ กัน ซึ่งในภาพรวมพบว่าไม่มีความแตกต่างกันในความคิดเห็นว่าบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีนั้นมีการซื้อขายได้ง่ายในพื้นที่ตามสถานะทางเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่ไม่เสียภาษี พบว่ากลุ่มที่สูบบุหรี่ที่ไม่เสียภาษี มีความเห็นที่สามารถซื้อขายบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่ได้ง่าย ร้อยละ 46.7 สูงกว่ากลุ่มไม่สูบบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีที่คิดว่าหาซื้อได้ง่ายเพียงร้อยละ 11.7 ซึ่งพบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อวิเคราะห์ในรายจังหวัด พบว่า ผู้สูบบุหรี่ในจังหวัดปัตตานีและระนองมีความเห็น ว่า บุหรี่ที่ไม่เสียภาษีหาซื้อได้ง่ายสูงสุดคือ ร้อยละ 40.1 และ 39.6 รองลงมาคือ จังหวัดสงขลา ร้อยละ 24.3 ซึ่งพบว่ามี ความแตกต่างของความคิดเห็นระหว่างเฉพาะบางจังหวัดที่แตกต่างกัน เช่น ระหว่างพังงา ภูเก็ต สตูล สุราษฎร์ธานีและพัทลุงกับระนอง สงขลา และปัตตานี ในขณะที่จังหวัดอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกัน

รายละเอียดตารางที่ 3.17

ตารางที่ 3.17 ร้อยละของผู้สูบบุหรี่ชิกาเรตอายุ 18 ปีขึ้นไปโดยภาพรวม จำแนกตามความคิดเห็นต่อความยากง่ายในการซื้อขายบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่

ลักษณะทางประชากร	ความยากง่ายในการซื้อขายบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่		
	Percentage (95% CI)		
	ไม่ยากไม่ง่าย	ง่าย	ไม่ทราบ
ภาพรวม	10.4 (8.6-12.5)	17.3 (15.3-19.4)	72.4 (69.7-74.8)
เพศ			
● ชาย	10.1 (8.3-12.2)	17.2 (15.2-19.4)	72.7 (70.0-75.2)
● หญิง	16.2 (7.7-30.9)	17.9 (9.9-30.3)	65.9 (51.7-77.7)
อายุ (ปี)			
● 18-24	6.7 (3.0-14.3)	22.4 (16.1-30.3)	70.9 (62.3-78.1)
● 25-44	11.3 (8.8-14.4)	17.3 (14.7-20.3)	71.4 (67.7-74.9)
● 45-64	11.0 (8.2-14.8)	15.7 (12.6-19.4)	73.2 (68.6-77.4)
● 65+	2.3 (0.5-10.0)	12.3 (5.6-24.8)	85.4 (72.8-92.7)

ตารางที่ 3.17 ร้อยละของผู้สูบบุหรืชิกาเรตอายุ 18 ปีขึ้นไปโดยภาพรวม จำแนกตามความคิดเห็นต่อความยากง่ายในการซื้อขายบุหรืที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่ (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	ความยากง่ายในการซื้อขายบุหรืที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่		
	Percentage (95% CI)		
	ไม่ยากไม่ง่าย	ง่าย	ไม่ทราบ
ระดับการศึกษา			
• ต่ำกว่าประถมศึกษา	10.9 (7.4-15.9)	15.1 (11.3-19.9)	73.9 (68.0-70.1)
• ประถมศึกษา	13.9 (9.2-20.5)	19.1 (14.6-24.4)	67.0 (60.2-73.2)
• มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	9.3 (7.1-12.1)	18.3 (15.2-21.8)	72.4 (68.4-76.0)
• อุดมศึกษาหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	9.3 (5.4-15.5)	15.5 (11.7-20.4)	75.2 (68.8-80.7)
สถานะทางเศรษฐกิจ			
• ไม่ระบุรายได้	10.1 (5.5-17.7)	12.1 (7.2-19.4)	77.8 (68.9-84.8)
• จนที่สุด (percentile 1-20%)	11.6 (7.6-17.2)	24.8 (19.7-30.7)	63.6 (57.2-69.6)
• จน (percentile 21-40%)	11.7 (7.6-17.7)	16.0 (12.2-20.7)	72.3 (66.0-77.7)
• ปานกลาง (percentile e 41-60%)	9.8 (6.8-14.0)	17.0 (13.2-21.5)	73.3 (67.9-78.0)
• เกือบรวย (percentile 61-80%)	9.0 (6.0-13.3)	14.9 (11.1-19.7)	76.1 (70.5-81.0)
• รวย (percentile 81-100%)	8.7 (4.2-17.2)	13.8 (8.6-21.3)	77.5 (68.3-84.6)
การสูบบุหรืที่ลิกเลียงภาษี			
• ใช่	21.1 (15.5-28.0)	46.7 (39.8-53.7)	32.2 (26.1-39.0)
• ไม่ใช่	8.2 (6.5-10.4)	11.7 (10.0-13.7)	80.1 (77.4-82.5)
จังหวัด			
• พังงา	11.6 (5.6-22.5)	1.3 (0.2-9.0)	87.0 (76.0-93.4)
• ภูเก็ต	3.1 (1.4-6.8)	5.3 (2.9-9.5)	91.6 (86.8-94.8)
• ระนอง	3.7 (1.7-8.2)	39.6 (31.0-48.8)	56.7 (47.6-65.4)
• สตูล	8.0 (4.3-14.2)	11.5 (7.0-18.4)	80.5 (72.6-86.5)
• สุราษฎร์ธานี	7.8 (5.1-11.9)	6.7 (4.7-9.5)	85.5 (81.1-89.0)
• สงขลา	13.4 (10.2-17.4)	24.3 (20.4-28.6)	62.3 (57.3-67.0)
• พัทลุง	5.8 (3.1-10.7)	13.1 (8.5-19.7)	81.1 (73.9-86.7)
• ปัตตานี	18.7 (12.8-26.5)	40.1 (32.1-48.7)	41.2 (33.2-49.7)

เมื่อเลือกวิเคราะห์เฉพาะในกลุ่มผู้สูบบุหรี่ซิกาแรตที่รับรู้ว่าการจำหน่ายบุหรี่ไม่เสียภาษีในพื้นที่ของตน ในประเด็นความคิดเห็นต่อความยากง่ายในการซื้อขายบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่ พบว่า ประชาชนผู้สูบบุหรี่โดยรวม ร้อยละ 17.3 มีความเห็นว่าซื้อขายได้ง่าย อย่างไรก็ตามมีถึงร้อยละ 72.4 ที่ระบุว่าไม่ทราบ (รวมถึงปฏิเสธที่จะตอบในประเด็นดังกล่าว) โดยทั้งเพศชายมีความเห็นว่าบุหรี่ไม่เสียภาษีในพื้นที่สามารถซื้อขายได้ง่าย ร้อยละ 60.0 สูงกว่าเพศหญิงที่มีความเห็นว่าง่ายร้อยละ 50.8 แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุ 65 ปีขึ้นไปและกลุ่มอายุน้อยคือ 18-24 และมีความคิดเห็นว่าซื้อได้ง่ายสูงถึงร้อยละ 75.4 และ 74.5 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามในภาพรวมของแต่ละกลุ่มอายุ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความคิดเห็นในเรื่องความยากง่ายในการซื้อขายบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่ และเมื่อพิจารณาจำแนกความคิดเห็นตามระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มที่จบระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นว่าสามารถซื้อขายบุหรี่ไม่เสียภาษีได้ง่ายสูงสุดคือ ร้อยละ 63.7 รองลงมาคือ ระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า และระดับต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 58.3 และ 58.0 ตามลำดับ ซึ่งความคิดเห็นในเรื่องความยากง่ายในการซื้อขายบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่จำแนกตามระดับการศึกษาไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามระดับรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มที่จนที่สุดหรือมีรายได้ต่ำสุดมีความคิดเห็นว่าบุหรี่ไม่เสียภาษีนั้นมีการซื้อขายได้ง่ายในพื้นที่ สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ ร้อยละ 65.5 ขณะที่กลุ่มรายได้อื่น ๆ มีค่าพอ ๆ กัน ซึ่งในภาพรวมพบว่าไม่มีความแตกต่างกันในความคิดเห็นว่าบุหรี่ไม่เสียภาษีนั้นมีการซื้อขายได้ง่ายในพื้นที่ตามสถานะทางเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่ไม่เสียภาษี พบว่ากลุ่มที่สูบบุหรี่ไม่เสียภาษี มีความคิดเห็นว่าสามารถซื้อขายบุหรี่ไม่เสียภาษีในพื้นที่ได้ง่าย ร้อยละ 67.8 สูงกว่ากลุ่มไม่สูบบุหรี่ไม่เสียภาษีที่คิดว่าหาซื้อได้ง่ายเพียงร้อยละ 54.9 แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อวิเคราะห์ในรายจังหวัด พบว่า ผู้สูบบุหรี่ในจังหวัดระนองมีความเห็นว่า บุหรี่ไม่เสียภาษีหาซื้อได้ง่ายสูงสุดคือ ร้อยละ 86.1 รองลงมาคือ จังหวัดปัตตานี สงขลาแลพัทลุง ร้อยละ 67.7, 60.9 และ 60.7 ซึ่งความแตกต่างของความคิดเห็นระหว่างจังหวัดนั้น มีเฉพาะบางจังหวัดที่แตกต่างกัน เช่น ระหว่างพังงากับระนอง สงขลา พัทลุงและปัตตานี ในขณะที่จังหวัดอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากจังหวัดพังงาไม่มีความแตกต่างกัน

รายละเอียดดังตารางที่ 3.18

ตารางที่ 3.18 ร้อยละของผู้สูบบุหรืชิกาเรตอายุ 18 ปีขึ้นไปที่ได้รับรู้ว่ามีการจำหน่ายบุหรืไม่เสียภาษีในพื้นที่
จำแนกตามความคิดเห็นต่อความยากง่ายในการซื้อขายบุหรืที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่

ลักษณะทางประชากร	ความยากง่ายในการซื้อขายบุหรืที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่		
	Percentage (95% CI)		
	ไม่ยากไม่ง่าย	ง่าย	ไม่ทราบ
ภาพรวม	35.7 (30.5-41.3)	59.5 (54.0-64.8)	4.8 (3.1-7.3)
เพศ			
• ชาย	35.1 (29.8-40.8)	60.0 (54.4-65.4)	4.9 (3.1-7.5)
• หญิง	45.9 (23.9-69.6)	50.8 (28.0-73.3)	3.3 (0.7-13.5)
อายุ (ปี)			
• 18-24	22.2 (10.4-41.3)	74.5 (56.2-86.9)	3.3 (1.0-10.2)
• 25-44	37.1 (30.1-44.7)	57.0 (49.6-64.2)	5.9 (3.4-9.8)
• 45-64	40.0 (31.1-49.6)	57.0 (47.5-66.0)	3.1 (1.1-8.1)
• 65+	14.2 (3.0-47.1)	75.4 (42.0-92.8)	10.4 (1.4-48.5)
ระดับการศึกษา			
• ต่ำกว่าประถมศึกษา	41.9 (30.3-54.5)	58.0 (45.4-69.6)	0.1 (0.0-0.7)
• ประถมศึกษา	38.6 (27.2-51.3)	52.8 (40.9-64.4)	8.7 (3.9-18.0)
• มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	32.4 (25.4-40.3)	63.7 (55.8-70.9)	3.9 (2.1-7.2)
• อุดมศึกษาหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	34.8 (22.0-50.3)	58.3 (43.9-71.4)	6.9 (3.0-14.9)
สถานะทางเศรษฐกิจ			
• ไม่ระบุรายได้	45.4 (27.1-65.1)	54.3 (34.7-72.6)	0.3 (0.0-2.2)
• จนที่สุด (percentile 1-20%)	30.6 (21.0-42.3)	65.5 (54.1-75.4)	3.8 (1.8-8.1)
• จน (percentile 21-40%)	41.6 (29.4-55.0)	56.8 (43.6-69.0)	1.6 (0.5-4.7)
• ปานกลาง (percentile e 41-60%)	33.4 (24.1-44.3)	58.0 (47.2-68.0)	8.6 (4.0-17.3)
• เกือบรวย (percentile 61-80%)	34.9 (24.2-47.3)	57.7 (45.5-69.0)	7.5 (3.2-16.3)
• รวย (percentile 81-100%)	37.7 (20.0-59.4)	59.4 (38.5-77.4)	2.9 (0.8-9.5)
การสูบบุหรืที่เสียภาษี			
• ใช่	30.6 (22.9-39.6)	67.8 (58.7-75.6)	1.6 (0.4-7.2)
• ไม่ใช่	38.4 (31.7-45.6)	54.9 (47.9-61.6)	6.8 (4.4-40.4)

ตารางที่ 3.18 ร้อยละของผู้สูบบุหรืชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไปที่รับรู้ว่าการจำหน่ายบุหรืไม่เสียภาษีในพื้นที่
จำแนกตามความคิดเห็นต่อความยากง่ายในการซื้อขายบุหรืที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่ (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	ความยากง่ายในการซื้อขายบุหรืที่ไม่เสียภาษีในพื้นที่		
	Percentage (95% CI)		
	ไม่ยากไม่่ง่าย	ง่าย	ไม่ทราบ
จังหวัด			
● พังงา	68.7 (35.7-89.6)	8.0 (1.1-40.8)	23.4 (6.0-59.1)
● ภูเก็ต	32.0 (15.1-55.5)	54.8 (33.1-74.7)	13.2 (4.7-32.0)
● ระนอง	8.1 (3.6-17.4)	86.1 (75.2-92.6)	5.8 (2.1-15.3)
● สตูล	37.6 (21.7-56.7)	54.3 (36.1-71.5)	8.0 (2.9-20.2)
● สุราษฎร์ธานี	51.5 (37.6-65.2)	44.4 (31.3-58.3)	4.1 (1.5-10.6)
● สงขลา	33.7 (26.5-41.7)	60.9 (52.9-68.4)	5.4 (2.8-10.2)
● พัทลุง	26.9 (14.6-44.2)	60.6 (43.1-75.8)	12.5 (4.7-29.3)
● ปัตตานี	31.6 (22.0-43.0)	67.7 (56.3-77.4)	0.7 (0.1-5.0)

สำหรับเหตุผลที่คิดว่าบุหรืที่จำหน่ายในพื้นที่ไม่เสียภาษี โดยวิเคราะห์เฉพาะในกลุ่มผู้สูบบุหรืชิกาแรตที่รับรู้ว่าการจำหน่ายบุหรืไม่เสียภาษีในพื้นที่ของตน พบว่า เหตุผลที่สำคัญที่สุด คือ เพราะราคาถูก ร้อยละ 77.7 รองลงมาคือ รสชาติ (บุหรืรสหวาน) ร้อยละ 18.9 และเพราะไม่มีอาการแสดมปี ร้อยละ 13.8

รายละเอียดดังตารางที่ 3.19

ตารางที่ 3.19 ร้อยละของผู้สูบบุหรืชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไปที่รับรู้ว่าการจำหน่ายบุหรืไม่เสียภาษีในพื้นที่
จำแนกตามเหตุผลที่คิดว่าบุหรืที่จำหน่ายในพื้นที่ไม่เสียภาษี

เหตุผลที่คิดว่าบุหรืที่จำหน่ายในพื้นที่ไม่เสียภาษี	Percentage of respondents (95% CI)
● ไม่มีอาการแสดมปี	13.8 (10.0-18,7)
● มีภาพคำเตือนเป็นภาษาต่างประเทศ	2.9 (1.5-5.6)
● สีของแสดมปีและสีของภาพคำเตือน	3.3 (1.6-6.5)
● สีของแบรนต์และยี่ห้อ	9.7 (6.6-14.1)
● รสชาติ	18.9 (14.2-24.7)
● ผู้จำหน่ายเชื่อได้ว่าจำหน่ายบุหรืไม่เสียภาษี	4.3 (2.4-7.7)
● ราคาถูก	77.7 (72.4-82.3)
● อื่น ๆ	4.7 (3.0-7.4)

ส่วนที่ 7 ประสบการณ์การเคยซื้อบุหรี่ที่เชื่อได้ว่าเป็นบุหรี่หนีภาษี

การเคยซื้อบุหรี่ที่เชื่อได้ว่าเป็นบุหรี่หนีภาษีใน 12 เดือนที่ผ่านมา พบว่า เคยซื้อร้อยละ 22.3 ซึ่งเมื่อพิจารณาจำแนกตามลักษณะทางประชากรพบว่า เพศหญิงและชายเคยซื้อด้วยค่าพอ ๆ กันคือ ร้อยละ 23.4 และ 22.3 เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุ พบว่ากลุ่มที่เคยซื้อสูงที่สุดคือกลุ่มอายุน้อย 18-24 ปี ระบุว่าคือ ร้อยละ 25.6 รองลงมาคือ อายุ 25-44 และ 45-64 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.2 และ 20.9 ตามลำดับ ขณะที่พบต่ำในกลุ่มอายุ 65 ขึ้นไป คือ ร้อยละ 8.8 ซึ่งพบว่ามีความแตกต่างของการซื้อบุหรี่ที่เชื่อได้ว่าเป็นบุหรี่หนีภาษีใน 12 เดือนที่ผ่านมา ระหว่างกลุ่มอายุ 65 ขึ้นไปกับกลุ่มอายุน้อยกว่า สำหรับระดับการศึกษาของกลุ่มที่เคยซื้อบุหรี่ที่เชื่อได้ว่าเป็นบุหรี่หนีภาษีใน 12 เดือนที่ผ่านมา พบสูงที่สุดในกลุ่มที่จบระดับประถมศึกษาร้อยละ 27.6 รองลงมาคือ ต่ำกว่าประถมศึกษาและมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าด้วยค่าเท่ากันคือ ร้อยละ 22.7 ขณะที่กลุ่มที่พบต่ำสุดคือ ระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 16.9 หากแต่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของการซื้อบุหรี่ที่เชื่อได้ว่าเป็นบุหรี่หนีภาษีใน 12 เดือนที่ผ่านมาตามระดับการศึกษา

เมื่อพิจารณาตามสถานะทางเศรษฐกิจ พบว่ากลุ่มรายได้ต่ำหรือกลุ่มที่จนที่สุด เคยซื้อสูงสุดคือ ร้อยละ 31.0 รองลงมาคือกลุ่มที่ไม่ระบุรายได้และกลุ่มจนมีค่าพอ ๆ กันคือ ร้อยละ 22.6 และ 22.7 โดยกลุ่มที่เคยซื้อต่ำที่สุดคือ กลุ่มรวย คือร้อยละ 16.6 ซึ่งพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มรวยกับกลุ่มจนที่สุดในการเคยซื้อบุหรี่ที่เชื่อได้ว่าเป็นบุหรี่หนีภาษีใน 12 เดือนที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาจำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไม่เสียภาษี พบว่า กลุ่มที่สูบบุหรี่ไม่เสียภาษีเคยซื้อถึงร้อยละ 72.5 ขณะที่กลุ่มที่ปัจจุบันไม่สูบบุหรี่ไม่เสียภาษีนั้น ก็เคยซื้อบุหรี่หนีภาษีในช่วง 12 เดือน ร้อยละ 13.6 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนและมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณารายจังหวัด พบว่า ผู้สูบบุหรี่ในจังหวัดปัตตานี เคยซื้อบุหรี่ที่เชื่อได้ว่าเป็นบุหรี่หนีภาษีใน 12 เดือนที่ผ่านมา สูงที่สุดคือ ร้อยละ 76.6 รองลงมาคือ จังหวัดระนอง (ร้อยละ 67.0) สงขลา (ร้อยละ 65.7) สตูล (ร้อยละ 44.5) และภูเก็ต (ร้อยละ 41.2) หากแต่โดยภาพรวมไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างจังหวัด

รายละเอียดดังตารางที่ 3.20

ตารางที่ 3.20 ร้อยละของผู้สูบหรี่ชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่ระบุว่าเคยซื้อบุหรี่ที่เชื่อได้ว่าไม่เสียภาษี
ใน 12 เดือนจำแนกตามลักษณะทางประชากร (weighted)

ลักษณะทางประชากร	Percentage (95% CI)
ภาพรวม	22.3 (20.1-24.8)
เพศ	
• ชาย	22.3 (20.0-24.8)
• หญิง	23.4 (13.7-37.1)
อายุ (ปี)	
• 18-24	25.6 (19.0-33.4)
• 25-44	23.2 (20.1-26.7)
• 45-64	20.9 (17.2-25.3)
• 65+	8.8 (3.4-20.9)
ระดับการศึกษา	
• ต่ำกว่าประถมศึกษา	22.7 (17.8-28.5)
• ประถมศึกษา	27.6 (21.9-34.1)
• มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	22.7 (19.3-26.5)
• อุดมศึกษาหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	16.9 (12.7-22.1)
สถานะทางเศรษฐกิจ	
• ไม่ระบุรายได้	22.6 (15.6-31.5)
• จนที่สุด (percentile 1-20%)	31.0 (25.4-37.3)
• จน (percentile 21-40%)	22.7 (18.0-28.2)
• ปานกลาง (percentile e 41-60%)	19.6 (15.3-24.6)
• เกือบรวย (percentile 61-80%)	18.7 (14.4-23.8)
• รวย (percentile 81-100%)	16.6 (10.6-24.7)
การสูบหรี่ที่เสี่ยงภาษี	
• ใช่	72.5 (65.1-78.9)
• ไม่ใช่	13.6 (11.6-15.9)

ตารางที่ 3.20 ร้อยละของผู้สูบบุหรืชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่ระบุว่าเคยซื้อบุหรืที่เชื่อได้ว่าไม่เสียภาษี
ใน 12 เดือนจำแนกตามลักษณะทางประชากร (weighted) (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	Percentage (95% CI)
จังหวัด	
● พังงา	29.9 (9.8-62.7)
● ภูเก็ต	41.2 (21.6-64.0)
● ระนอง	67.0 (53.8-78.0)
● สตูล	44.5 (27.3-63.1)
● สุราษฎร์ธานี	33.0 (21.6-46.8)
● สงขลา	65.7 (58.0-72.6)
● พัทลุง	32.9 (19.0-50.7)
● ปัตตานี	76.6 (66.0-84.7)

สำหรับผู้ที่เคยซื้อบุหรืที่เชื่อได้ว่าไม่เสียภาษีในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา พบว่า แหล่งที่ซื้อบุหรืที่เชื่อได้ว่าไม่เสียภาษีดังกล่าว สูงที่สุดคือ ร้านขายของชำ ร้อยละ 72.5 รองลงมาคือ ตลาดมืดและพ่อค้าเร่ ร้อยละ 6.0 และ 5.3 ตามลำดับ ซึ่งมีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างแหล่งซื้อจากร้านขายของชำกับแหล่งอื่น (ดังตารางที่ 3.21)

ตารางที่ 3.21 ร้อยละของผู้สูบบุหรืชิกาแรตอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่ระบุว่าเคยซื้อบุหรืที่เชื่อได้ว่าไม่เสียภาษี
ใน 12 เดือนจำแนกตามแหล่งที่ซื้อบุหรืที่เชื่อได้ว่าไม่เสียภาษี (weighted)

แหล่งที่ซื้อบุหรืที่เชื่อได้ว่าไม่เสียภาษี	จำนวน	Percentage (95% CI)
เครื่องจำหน่ายอัตโนมัติ	44.78	0.2 (0.0-1.7)
ร้านขายของชำ	13520.29	72.5 (66.9-77.4)
ร้านสะดวกซื้อ	285.84	1.5 (0.7-3.4)
ร้านขายส่ง/ห้างสรรพสินค้า	633.41	3.4 (2.0-5.7)
หาบเร่แผงลอย	546.47	2.9 (1.5-5.8)
พ่อค้าเร่	984.42	5.3 (3.1-8.9)
ตลาดมืด	1110.56	6.0 (3.8-9.2)
ร้านค้าสวัสดิการ	613.35	3.3 (1.6-6.8)
ร้านค้าปลอดภาษี	495.75	2.7 (1.4-5.1)
รถจำหน่าย	51.93	0.3 (0.1-1.1)
ซื้อจากต่างประเทศ	738.58	4.0 (2.1-7.4)
อื่น ๆ เช่น เรือประมง มีคนซื้อมาฝาก	1611.96	8.6 (6.1-12.2)

ส่วนที่ 8 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการสอบผู้บริหารที่หลีกเลี่ยงภาษี

เมื่อนำปัจจัยที่ทดสอบความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสอบผู้บริหารหนีภาษีด้วยสถิติโคสแควร์ นำมาทดสอบด้วยสถิติ Logistic regression พบ 7 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ โดยได้ผลการวิเคราะห์ในรายตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสอบผู้บริหารหนีภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ กลุ่มอายุน้อยคือ 18-24 ปี สูงกว่ากลุ่มอายุอ้างอิง (65+ ปี) 1.6 เท่า ($p < 0.001$) ขณะที่สถานะทางเศรษฐกิจนั้น พบว่า กลุ่มที่ไม่ระบुरายได้มีพฤติกรรมสอบผู้บริหารไม่เสียภาษีสูงกว่ากลุ่มอ้างอิง (กลุ่มที่มีรายได้สูงสุด) 1.9 เท่า ($p < 0.001$) ขณะที่กลุ่มรายได้ต่ำสุดและกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ มีพฤติกรรมสอบผู้บริหารไม่เสียภาษีสูงกว่ากลุ่มอ้างอิง (กลุ่มที่มีรายได้สูงสุด) 1.6 เท่า ($p < 0.001$) และ 1.3 เท่า ($p = 0.001$) ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านอาชีพ พบว่า กลุ่มอาชีพอิสระ เช่น แพทย์ นักกฎหมาย มีพฤติกรรมสอบผู้บริหารไม่เสียภาษีสูงกว่าอาชีพที่เป็นกลุ่มอ้างอิง (กลุ่มแรงงานที่ทำงานในครอบครัวแบบไม่ได้รับค่าจ้าง) 5.9 เท่า ($p < 0.001$) นักเรียนนักศึกษา มีพฤติกรรมสอบผู้บริหารไม่เสียภาษีสูงกว่าอาชีพที่เป็นกลุ่มอ้างอิง 3.0 เท่า ($p < 0.001$) และอาชีพพ่อค้ามีพฤติกรรมสอบผู้บริหารไม่เสียภาษีสูงกว่าอาชีพที่เป็นกลุ่มอ้างอิง 2.1 เท่า ($p = 0.001$) สำหรับการเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดกับจังหวัดอ้างอิงคือ ภูเก็ต พบว่า ผู้สอบผู้บริหารในจังหวัดปัตตานีมีพฤติกรรมสอบผู้บริหารไม่เสียภาษีสูงกว่าจังหวัดอ้างอิง 83.3 เท่า ($p < 0.001$) ขณะที่ผู้สอบผู้บริหารในจังหวัดสตูล สงขลาและระนองมีพฤติกรรมสอบผู้บริหารไม่เสียภาษีสูงกว่าจังหวัดอ้างอิง 30.2 เท่า 27.9 เท่า และ 10.7 เท่า ตามลำดับ ($p < 0.001$) ส่วนผู้สอบผู้บริหารในพัทลุงมีพฤติกรรมสอบผู้บริหารไม่เสียภาษีสูงกว่าจังหวัดอ้างอิง 1.9 เท่า ($p < 0.001$)

เมื่อพิจารณาปัจจัยการรับรู้ว่าคุณที่ซื่อล่ำสุดเป็นบุตรหนีภาษีหรือไม่ พบว่า กลุ่มอ้างอิงคือ กลุ่มผู้สอบผู้บริหารที่รับรู้ว่าคุณที่ซื่อล่ำสุดเป็นบุตรที่เสียภาษี (ไม่ใช่บุตรหนีภาษี) โดยพบอย่างชัดเจนว่า กลุ่มผู้สอบผู้บริหารที่ซื่อล่ำสุดเป็นบุตรหนีภาษี/ไม่เสียภาษีมีพฤติกรรมสอบผู้บริหารไม่เสียภาษีสูงกว่ากลุ่มอ้างอิงสูงมากถึง 154.9 เท่า ($p < 0.001$) ขณะที่กลุ่มผู้สอบที่ไม่รู้ว่าบุตรที่ซื่อล่ำสุดเป็นบุตรที่เสียภาษีหรือไม่ มีพฤติกรรมสอบผู้บริหารไม่เสียภาษีสูงกว่ากลุ่มอ้างอิง 18.0 เท่า ($p < 0.001$) สำหรับปัจจัยการรับรู้ว่าคุณที่จำหน่ายรอบ ๆ ที่อยู่อาศัยเป็นบุตรที่ไม่เสียภาษี พบว่ากลุ่มอ้างอิงคือกลุ่มที่ระบุว่า “ไม่ใช่” จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มผู้สอบที่รับรู้ว่าคุณที่จำหน่ายรอบ ๆ ที่อยู่อาศัยเป็นบุตรที่ไม่เสียภาษีมีพฤติกรรมสอบผู้บริหารไม่เสียภาษีสูงกว่ากลุ่มอ้างอิง 3.1 เท่า ($p < 0.001$) ขณะที่กลุ่มที่ระบุว่าไม่ทราบ มีพฤติกรรมสอบผู้บริหารไม่เสียภาษีสูงกว่ากลุ่มอ้างอิง 1.9 เท่า ($p < 0.001$)

สำหรับปัจจัยความพยายามในการซื้อผู้บริหารราคาถูกกว่าปกติใน 6 เดือนที่ผ่านมา โดยกลุ่มอ้างอิงคือ กลุ่มที่ระบุว่า ไม่เคย ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มผู้สอบผู้บริหารที่ไม่แน่ใจมีพฤติกรรมสอบผู้บริหารไม่เสียภาษีสูงกว่ากลุ่มอ้างอิง 8.1 เท่า ($p < 0.001$) ขณะที่กลุ่มที่ระบุว่าเคยหรือใช้มีพฤติกรรมสอบผู้บริหารไม่เสียภาษีสูงกว่ากลุ่มอ้างอิง 1.6 เท่า ($p < 0.001$)

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสอบผู้บริหารไม่เสียภาษี โดยใช้ logistic regression พบ 7 ตัวแปรด้วยกันที่ปัจจัยร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการสอบผู้บริหารไม่เสียภาษี (เรียงจากปัจจัยที่มีอิทธิพลมากไปน้อย) ได้แก่ 1) การรับรู้ว่าคุณที่ซื่อล่ำสุดเป็นบุตรที่ไม่เสียภาษี 2) จังหวัด 3) การรับรู้ว่าคุณที่จำหน่ายรอบ ๆ ที่อยู่อาศัยเป็นบุตรไม่เสียภาษี 4) ความพยายามในการซื้อผู้บริหารราคาถูกกว่าปกติใน 6 เดือนที่ผ่านมา 5) อาชีพ 6)

สถานภาพทางเศรษฐกิจ และ 7) กลุ่มอายุ ซึ่งทั้ง 7 ปัจจัยมีความสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมสอบบัญชีไม่เสียภาษีได้ร้อยละ 40.8 (ดังตารางที่ 3.22)

ตารางที่ 3.22 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการสอบบัญชีไม่เสียภาษี

ตัวแปร	Wald	b	OR	95% CI		p-value
กลุ่มอายุ (กลุ่มอ้างอิง = 65+ ปี)	80.10					
• อายุ 18 – 24 ปี		0.476	1.610	1.315	1.972	<0.001
สถานภาพทางเศรษฐกิจ (กลุ่มอ้างอิง = รายได้สูงสุด)	146.22					
• ไม่ระบุ		0.639	1.894	1.583	2.266	<0.001
• รายได้ต่ำสุด (percentile 20%)		0.496	1.642	1.407	1.916	<0.001
• รายได้ต่ำ (percentile 21-40%)		0.253	1.287	1.103	1.503	0.001
อาชีพ (กลุ่มอ้างอิง = แรงงานไม่ได้รับค่าจ้าง/ทำงานในครอบครัว)	555.99					
• อาชีพอิสระ เช่น แพทย์ นักกฎหมาย		1.778	5.917	2.998	11.680	<0.001
• นักเรียน นักศึกษา		1.103	3.013	1.928	4.709	<0.001
• พ่อค้า		0.737	2.089	1.362	3.203	0.001
• แรงงานรับจ้าง		0.524	1.689	1.103	2.587	0.016
• เจ้าหน้าที่ของรัฐ		0.469	1.599	1.017	2.514	0.042
จังหวัด (กลุ่มอ้างอิง = ภูเก็ต)	4,509.00					
• ปัตตานี		4.423	83.349	62.067	111.928	<0.001
• สตูล		3.407	30.183	21.977	41.455	<0.001
• สงขลา		3.330	27.931	20.934	37.266	<0.001
• ระนอง		2.371	10.713	7.221	15.892	<0.001
• พัทลุง		0.645	1.907	1.326	2.742	<0.001
• สุราษฎร์ธานี		0.476	1.610	1.194	2.172	0.002

ตารางที่ 3.22 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรืไม่เสียภาษี (ต่อ)

ตัวแปร	Wald	b	OR	95% CI		p-value
การรับรู้ว่าเป็นบุหรืที่ซ้อล่ำสุดเป็นบุหรืที่เสียภาษีหรือไม่ (กลุ่มอ้างอิง = รับรู้ว่าเป็นบุหรืเสียภาษี)	10,285.10					
• รับรู้ว่าเป็นบุหรืที่ไม่เสียภาษี		5.043	154.892	137.903	173.975	<0.001
• ไม่รู้ว่าเป็นบุหรืที่เสียภาษีหรือไม่		2.893	18.039	16.742	19.437	<0.001
การรับรู้ว่าเป็นบุหรืที่จำหน่ายรอบ ๆ ที่อยู่อาศัยเป็นบุหรืที่ไม่เสียภาษี (กลุ่มอ้างอิง = ไม่ใช่)	910.30					
• ใช่		1.143	3.136	2.912	3.378	<0.001
• ไม่ทราบ		0.618	1.856	1.701	2.026	<0.001
ใน 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านมีความพยายามในการซ้อบุหรืราคาถูกลงกว่าปกติหรือไม่ (กลุ่มอ้างอิง = ไม่)	777.69					
• ไม่แน่ใจ		2.088	8.070	6.899	9.440	<0.001
• ใช่		0.484	1.623	1.484	1.775	<0.001

Constant = -7409

Cox & Snell R Square = 0.408 และ Nagelkerke R Square = 0.697

บทที่

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

สรุปและอภิปราย

พฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ซิกาแรต

การสำรวจพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ไม่เสียภาษีครั้งนี้ดำเนินการในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอัตราการสูบบุหรี่ที่อนุমানได้ว่าเป็นบุหรี่ยี่ไม่เสียภาษี (จากการสำรวจการบริโภคยาสูบในผู้ใหญ่ 2552 พบว่าภาคใต้มีการสูบบุหรี่ที่ช่องบุหรี่ยี่ไม่มีภาพค่าเตือนสูงที่สุด) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปจำนวน 2,048 คน โดยมีอัตราการตอบแบบอย่างสมบูรณ์ (response rate) ร้อยละ 66.36 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่สูบบุหรี่ปัจจุบัน ซึ่งสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 96.3 เป็นเพศชาย และร้อยละ 3.7 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.7 มีอายุระหว่าง 25-44 ปี จบการศึกษาสูงสุดคือระดับมัธยมปลายหรือเทียบเท่าและระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 44.7 และ 20.1 ตามลำดับ ประกอบอาชีพรับจ้าง/ใช้แรงงานทั่วไปและค้าขาย/อาชีพอิสระรายย่อย ร้อยละ 39.1 และ 21.9 ตามลำดับ รายได้อยู่ในกลุ่มปานกลางและจน ร้อยละ 24.1 และ 22.2 ตามลำดับ จากข้อมูลสถานการณ์โดยภาพรวมของการสูบบุหรี่ใน 8 จังหวัดภาคใต้ พบว่า กว่าครึ่งของผู้สูบบุหรี่อยู่ในวัยแรงงานและมีฐานะยากจน ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจในช่วงเวลาที่ผ่านมาที่ยังคงพบว่าผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มที่ด้อยโอกาสทางสังคม ได้แก่ รายได้น้อย อยู่ในชนบท และประกอบอาชีพที่มีรายได้ต่ำ (รับจ้าง ผู้ใช้แรงงาน) อย่างไรก็ตามคุณภาพของการศึกษาของผู้สูบบุหรี่เหล่านี้อยู่ในกลุ่มที่มีการศึกษาดี ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาในเขตเมืองและสูบบุหรี่ซิกาแรตที่มีซอง ซึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจงที่ทำให้มีโอกาสในการได้กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูงกว่าการสำรวจทั่วไปที่รวมเขตชนบทด้วย

ปริมาณบุหรี่ยี่ที่สูบของผู้สูบบุหรี่ซิกาแรต พบว่า ส่วนใหญ่สูบเฉลี่ย 10-20 มวนต่อวัน โดยเพศชายมีปริมาณการสูบสูงกว่าเพศหญิง และกลุ่มอายุมากมีปริมาณการสูบสูงกว่ากลุ่มอายุน้อย กลุ่มที่มีการศึกษาต่ำสูบปริมาณสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาสูง เช่นเดียวกับกลุ่มอาชีพ พบว่า กลุ่มที่ประกอบอาชีพอิสระสูบปริมาณสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ สำหรับสถานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไม่พบว่ามีความแตกต่างกันในด้านปริมาณการสูบ และการซื้อบุหรี่ยี่ครั้งล่าสุดของผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.2 ซื้อแบบเป็นซอง โดยไม่พบความแตกต่างกันในการซื้อเป็นซองระหว่างเพศชายและหญิง ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันและจังหวัดต่างๆ แต่มีความแตกต่างในกลุ่มอายุ ซึ่งพบว่ากลุ่มอายุน้อย (18-24 ปี) ซื้อเป็นซองน้อยกว่ากลุ่มอายุที่สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ในกลุ่มสถานะทางเศรษฐกิจ โดยกลุ่มจนและจนที่สุดซื้อเป็นซองน้อยกว่ากลุ่มฐานะเศรษฐกิจที่สูงกว่า จากผลการสำรวจการสูบบุหรี่ซิกาแรตครั้งนี้ การแสดงผลการซื้อแบบเป็นซองที่ค่อนข้างสูงนี้ ไม่ได้เป็นการสะท้อนภาพโดยรวมของทั้งประเทศหรือทั้งภูมิภาค ทั้งนี้เนื่องจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างมีเกณฑ์เฉพาะเจาะจงที่ทำให้โอกาสในการพบผู้ซื้อเป็นซองสูง ทั้งด้วยการเลือกศึกษาในเขตเมือง การซื้อบุหรี่ยี่ครั้งล่าสุดและได้รับซองบุหรี่ยี่ซึ่งสามารถทำการรวบรวมซองบุหรี่ยี่ในขณะสัมภาษณ์ได้ ดังนั้นแนวโน้มการซื้อเป็นซองจึงสูงตามสภาพการณ์

สำหรับยี่ห้อที่ซื้อครั้งล่าสุดโดยภาพรวม พบว่า สูงที่สุดเป็นอันดับ 1 คือ กรองทิพย์ ร้อยละ 40.5 รองลงมาเป็นบุหรี่ยี่ห้อเข้าคือ L&M ร้อยละ 25.0 และ บุหรี่ยี่ห้อ Wonder สายฝนและ SMS ตามลำดับ หากแต่เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายซื้อกรองทิพย์สูงที่สุดรองลงมาคือ L&M ขณะที่เพศหญิงซื้อ L&M สูงสุด รองลงมาคือ สายฝน แต่ไม่พบความแตกต่างการสูบบุหรี่ยี่ห้อต่าง ๆ ผลการสำรวจนี้คล้ายคลึงกับการสำรวจการบริโภคยาสูบในผู้ใหญ่ระดับโลกทั้งในปี 2552 และ 2554 ⁽³⁸⁾ ซึ่งพบว่า บุหรี่ยี่ห้อเหล่านี้อยู่ใน 5 อันดับแรกที่นิยมสูบสูงที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจในปี 2552 ในระดับภูมิภาค พบว่า ผลการศึกษาตรงกัน 3 อันดับแรก ซึ่งในระยะนั้นโรงงานยาสูบยังไม่ได้ผลิตบุหรี่ SMS ซึ่งมีราคาถูก ซึ่งบุหรี่ยี่ห้อใหม่ราคาถูกนี้ถูกผลิตขึ้นภายหลังจากมีการขึ้นภาษีสรรพสามิตบุหรี่ในปี 2552 ดังนั้นผลการสำรวจครั้งนี้ซึ่งเกิดขึ้นในปี 2553 ภายหลังจากการขึ้นภาษีจึงพบว่าการสูบบุหรี่ยี่ห้อใหม่ราคาถูกนี้ ซึ่งปรากฏอยู่ในอันดับ 4 ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจการบริโภคยาสูบในผู้ใหญ่ระดับโลกในปี 2554 ปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนพฤติกรรมหันมาสูบบุหรี่ราคาถูกนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของมณฑล เก่งการพานิชและคณะ ⁽¹⁸⁾ ถึงผลกระทบของการขึ้นภาษีที่มีต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ซึ่งปรากฏในหลายลักษณะ อาทิ การเลิกและการลดปริมาณการสูบบุหรี่ การเปลี่ยนประเภทของบุหรี่จาก บุหรี่ซิการ์แรตซึ่งมีราคาแพงหันมาสูบบุหรี่มวนเองซึ่งมีราคาถูกกว่ามาก และมีจำนวนหนึ่งที่เปลี่ยนยี่ห้อบุหรี่จาก ยี่ห้อที่มีราคาแพงหันไปสูบบุหรี่ยี่ห้อที่มีราคาถูกกว่า ดังนั้นการศึกษานี้จึงยืนยันให้เห็นชัดเจนจากส่วนแบ่ง การตลาดของบุหรี่ยี่ห้อ SMS ซึ่งมีราคาถูก (35 บาทต่อซอง) และในปัจจุบันมีแนวโน้มของการจำหน่ายบุหรี่ที่มี ราคาถูกสูงขึ้นทั้งบุหรี่ยี่ห้อเข้าจากต่างประเทศ และบุหรี่ที่ผลิตโดยโรงงานยาสูบของไทย และมากกว่านั้นของอีก ทางเลือกหนึ่งของการสูบบุหรี่ราคาถูกก็คือ การสูบบุหรี่หนีภาษีที่จำหน่ายในพื้นที่ที่มีราคาถูกประมาณ 25 บาทต่อ ซอง

เมื่อจำแนกตามเพศจะเห็นได้ชัดเจนถึงการรับรู้ถึงรสชาติของบุหรี่ยี่ห้อต่าง ๆ ดังพบว่าเพศชายสูบบุหรี่ ยี่ห้อกรองทิพย์สูงมากกว่าเพศหญิง ขณะที่เพศหญิงสูบบุหรี่ยี่ห้อสายฝนและ L&M ค่อนข้างชัดเจน ซึ่งหากพิจารณา ตามคุณสมบัติและความคิดเห็นต่อบุหรี่ดังกล่าว จะพบว่า 2 ยี่ห้อที่ผู้หญิงเลือกสูบสูงนั้นเป็นบุหรี่ยี่ห้อที่มีรสเย็น (mental) และมีความคิดว่าบุหรี่ยี่ห้อนี้มีรสอ่อนหรือสูบง่ายกว่ายี่ห้อกรองทิพย์ ซึ่งเป็นบุหรี่ยี่ห้อที่มีรสหนักและแรง ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีในหมู่นักสูบที่รับรู้ถึงรสชาติของบุหรี่ เช่น กรองทิพย์จะเป็นที่นิยมในหมู่นักสูบชายที่สูบจัด ดังนั้น บุหรี่กรองทิพย์จึงมีส่วนแบ่งการตลาดสูงที่สุดมาอย่างต่อเนื่องท่ามกลางสถานการณ์การสูบบุหรี่ของไทยที่เพศชาย ยังคงมีการสูบบุหรี่เป็นประจำสูงประมาณร้อยละ 40 (ทั้งจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และการสำรวจ การบริโภคยาสูบในผู้ใหญ่ระดับโลก)

เมื่อพิจารณาความแตกต่างกันระหว่างจังหวัดที่พบว่า จ.ปัตตานีและสตูล สูบบุหรี่ทั้ง 5 ยี่ห้อต่ำกว่าจังหวัด อื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่าบุหรี่ 5 ยี่ห้อดังกล่าวนี้ 4 ยี่ห้อเป็นบุหรี่ไทยที่ผลิตโดยโรงงาน ยาสูบและ 1 ยี่ห้อคือ L&M เป็นบุหรี่ยี่ห้อที่ขออนุญาตนำเข้า ซึ่งบุหรี่ยี่ห้อดังกล่าวเป็นบุหรี่ยี่ห้อที่มีการเสียภาษี หากแต่การ พบว่าใน 2 จังหวัดคือ จ.ปัตตานีและสตูล มีการสูบบุหรี่ทั้ง 5 ยี่ห้อที่ต่ำกว่าจังหวัดอื่น ๆ ซึ่งถ้าหากพิจารณาถึง สัดส่วนของบุหรี่ยี่ห้ออื่น ๆ หรือการสูบบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีจะพบเห็นภาพที่แตกต่างกัน กล่าวคือ จังหวัดเหล่านี้จะมีการ สูบบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ อย่างไรก็ดีตามข้อค้นพบที่สำคัญคือ สถานที่ซื้อครั้งล่าสุด ส่วนใหญ่ซื้อ

ที่ร้านขายของชำ ซึ่งไม่ว่าบุหรี่ยี่ห้อเสียภาษีและไม่เสียภาษียังมีการจำหน่ายที่ร้านขายของชำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการกระจายอยู่ทั่วไปของบุหรี่ยี่ห้อที่เสียภาษีและไม่เสียภาษี ทำให้ประชาชนเข้าถึงและซื้อหาได้ง่าย

พฤติกรรมการณ์การสูบบุหรี่ไม่เสียภาษี/หลีกเลี่ยงภาษี

ผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันในภาพรวมของการศึกษาใน 8 จังหวัด โดยพิจารณาจากการตรวจของบุหรี่ยี่ห้อที่ไม่มีอากรแสตมป์ไทย พบผู้สูบบุหรี่ไม่เสียภาษี/หลีกเลี่ยงภาษี ร้อยละ 16.0 (ซึ่งแสดงว่ามีการหลีกเลี่ยงภาษีในลักษณะต่าง ๆ เช่น บุหรี่ลักลอบหรือบุหรี่ยี่ห้อ การหิ้วเข้ามาประเทศตามกฎหมายที่ยินยอมให้นำเข้าเพื่อการบริโภคโดยไม่เสียภาษีจำนวน 200 มวน เป็นต้น) ซึ่งการไม่มีลักษณะอื่น ๆ เช่น ไม่มีภาพคำเตือนไทย ไม่มีข้อความคำเตือน ที่แสดงว่าเป็นบุหรี่ยี่ห้อไม่เสียภาษี ทั้งหลายทั้งปวงเป็นลักษณะที่เป็นลักษณะประกอบของบุหรี่ยี่ห้อที่ไม่มีอากรแสตมป์ จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าในภาคใต้ของไทยยังคงมีปัญหามากในเรื่องการสูบบุหรี่ไม่เสียภาษี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุหรี่ยี่ห้อที่เสียภาษี ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจของ GATS ปี 2552 พบว่าในภาพรวมของประเทศไทยมีผู้สูบบุหรี่ที่ไม่มีภาพคำเตือน ร้อยละ 2.6 และเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 4.8 2554 และเมื่อจำแนกตามภูมิภาคพบว่า ภาคใต้มีผู้สูบบุหรี่ที่ไม่มีภาพคำเตือนสูงถึงร้อยละ 8.6 ในปี 2552 และเพิ่มกว่าเท่าตัวเป็น ร้อยละ 18.5 ในปี 2554 เช่นเดียวกับรายงานในระดับโลกมีรายงานระบุว่า ประเทศไทยมีส่วนแบ่งของการบริโภคบุหรี่ยี่ห้อประมาณร้อยละ 10⁽⁸⁾ ซึ่งสถานการณ์การสูบบุหรี่ไม่เสียภาษีในสังคมไทยบ่งชี้ให้เห็นถึงปัญหาการบริโภคบุหรี่ยี่ห้อในสังคมไทย ซึ่งจากการวิจัยจำนวนมากแสดงให้เห็นว่า สถานการณ์ของบุหรี่ยี่ห้อในต่างประเทศต่าง ๆ มักเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีของภายในประเทศ^(4, 26) ที่ทำให้บุหรี่ยี่ห้อเสียภาษีมียาราคาสูง และการจัดเก็บและอัตราภาษีของประเทศเพื่อนบ้านที่แตกต่างกันทำให้บุหรี่ยี่ห้อของประเทศเพื่อนบ้านมีราคาถูก⁽⁵⁾

อย่างไรก็ตามการพบสถานการณ์การสูบบุหรี่ไม่เสียภาษีสูงในภาคใต้ โดยพบยี่ห้อของบุหรี่ยี่ห้อไม่เสียภาษีที่สูบสูงสุดคือ Astro รองลงมาคือ Rave และ Suriya ซึ่งบุหรี่ยี่ห้อเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย โดยสถานที่ที่ซื้อส่วนใหญ่คือ ร้านขายของชำ (ร้อยละ 76.9) ที่น่าสนใจคือ มีการซื้อบุหรี่ยี่ห้อจากแหล่งต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ทั่วไปคือ หาบเร่แผงลอย พ่อค้าเร่ ตลาดมืด เรือประมง เป็นต้น ซึ่งหากวิเคราะห์ถึงแหล่งที่มาของยี่ห้อบุหรี่ยี่ห้อไม่เสียภาษีจะเห็นได้ว่า บุหรี่ยี่ห้อเหล่านี้มาจากประเทศเพื่อนบ้านที่ติดพื้นที่ภาคใต้ของไทย ซึ่งจากการศึกษาของสังคิต พิริยะรังสรรค์⁽⁶⁾ แม้จะหลายปีมาแล้ว เปิดเผยเช่นเดียวกันว่า บุหรี่ยี่ห้อเหล่านี้เข้าสู่ประเทศไทยผ่านทางจังหวัดที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจังหวัดภาคใต้ที่ระบุในการศึกษานี้ให้ผลเช่นเดียวกันว่า จังหวัดปัตตานี สตูลและหาดใหญ่ (สงขลา) เป็นพื้นที่ที่มีการลักลอบบุหรี่ยี่ห้อสูงมาก ซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์ในพื้นที่จากการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านขายของชำที่จำหน่ายบุหรี่ยี่ห้อ ในจังหวัดสตูล เล่าให้ฟังถึงเส้นทางของการขนถ่ายบุหรี่ยี่ห้อจากประเทศมาเลเซีย (เกาะลังกาวิ เป็นพื้นที่จำหน่ายสินค้าปลอดภาษี) เข้าประเทศไทยว่าส่วนใหญ่จะใช้เรือเร็ว (Speed boat) ซึ่งใช้เวลาเพียง 10 กว่านาทีในการเดินทางจากเกาะลังกาวิมาถึงฝั่ง จ.สตูล และขนถ่ายตามลูกคลองซึ่งมีอยู่มาก (ลูกคลองจะเป็นท่าเรือที่เป็นท่าสำหรับเรือเล็ก) ซึ่งเช่นเดียวกับฝั่งเกาะลังกาวิเองจะมีสภาพเช่นเดียวกัน และบุหรี่ยี่ห้อดังกล่าวจะนำมาส่งให้กับพ่อค้าร้านขายของชำ ซึ่งจะส่งให้กับคนที่รู้จักกัน ราคาประมาณ 150-200 บาทต่อคาร์ตตอน ขึ้นอยู่กับยี่ห้อของบุหรี่ยี่ห้อ ซึ่งผู้จำหน่ายเห็นว่า บุหรี่ยี่ห้อเหล่านี้มีราคาถูก ขายคล่อง และขายได้กำไรดีมากกว่าจำหน่ายบุหรี่ยี่ห้อไทย และจากการสังเกตผู้สูบ พบว่า มีการเข้าไป

ซื้อตามร้านขายของชำในที่ต่าง ๆ ได้โดยง่าย ซึ่งผู้สอบเองจะทราบว่าบุหรี่ปริศนิกฎหมายมีจำหน่ายที่ใด และระบุว่ามิ
จำหน่ายอยู่ทั่วไป ด้วยเหตุนี้ทำให้การศึกษานี้จึงพบว่า จังหวัดปัตตานี สอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายสูงกว่าครึ่งหนึ่งของผู้สอบบุหรี่ปัจจุบัน (ร้อยละ 50.8) รองมาคือ สตูล (ร้อยละ 33.3) และสงขลา (ร้อยละ 24.8)

พฤติกรรมกรรมการสอบบุหรี่ปัจจุบันของผู้สอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายไม่เสียภาษี พบว่า กลุ่มที่สอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายไม่เสียภาษีส่วนใหญ่ซื้อ
เป็นซอง (ร้อยละ 82.5) สูงกว่ากลุ่มที่สอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายที่ซื้อเป็นซอง (ร้อยละ 68.9) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อ
ค้นพบนี้แสดงถึงข้อเท็จจริงของการจำหน่ายบุหรี่ปริศนิกฎหมายซึ่งมีราคาถูกจะไม่มีแยกเป็นมวนจำหน่าย อย่างไรก็ตาม
ตามประเด็นที่น่าสนใจสำหรับบุหรี่ปริศนิกฎหมายไม่เสียภาษีที่จำหน่ายในพื้นที่คือ ราคาซึ่งจากการศึกษาค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่ปริศนิกฎหมาย
ไม่เสียภาษีของผู้สอบ พบว่า เฉลี่ยราคาซื้อแบบมวน ราคาเฉลี่ย 3.23-3.33 บาทต่อมวน ราคาซื้อแบบซอง ราคา
เฉลี่ย 25-30 บาทต่อซองหรือเฉลี่ยต่อมวน 1.4-1.5 บาทต่อมวน และ ราคาซื้อแบบคาร์ตอน 200-253 บาทต่อ
คาร์ตอน หรือราคาเฉลี่ย 1-1.25 บาทต่อมวน เมื่อเปรียบเทียบราคาระหว่างบุหรี่ปริศนิกฎหมายที่เสียภาษีไทยและที่ไม่
เสียภาษี พบว่า ราคาบุหรี่ปริศนิกฎหมายไทยมีราคาต่อมวนที่ซื้อแบบเป็นมวนมีราคาไม่แตกต่างกัน (พบว่าบุหรี่ปริศนิกฎหมาย
ที่จำหน่ายแยกมวนส่วนใหญ่เป็นบุหรี่ปริศนิกฎหมายที่มีราคาสูง) หากแต่การซื้อเป็นซองและคาร์ตอนจะเห็นความแตกต่างได้
ชัดเจนว่า บุหรี่ปริศนิกฎหมายไม่เสียภาษีมียุทธศาสตร์ที่ต่ำกว่าบุหรี่ปริศนิกฎหมายเสียภาษีมากกว่าเท่าตัว ซึ่งราคาที่ถูกลงมานี้เอง ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่
สำคัญของการจูงใจให้ผู้สอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายยังคงสอบต่อ โดยไม่ได้รับผลกระทบจากนโยบายการขึ้นภาษีภายในประเทศที่มุ่งใช้
มาตรการด้านราคาในการทำให้ผู้สอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายน้อยลง ทั้งด้วยปริมาณบุหรี่ปริศนิกฎหมายที่สอบและจำนวนคนที่สอบ อย่างไรก็ตาม
สถานการณ์ในช่วงที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า มาตรการภาษีหย่อนประสิทธิภาพลงในการทำให้ผู้สอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายในภาคใต้
เลิกบุหรี่ปริศนิกฎหมาย เนื่องจากมีการมีทางเลือกของผู้สอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายในภาคใต้ที่มีบุหรี่ปริศนิกฎหมายราคาถูก อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงได้ง่าย
ซึ่งสถานการณ์นี้จึงน่าจะมีผลต่ออัตราการสอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายของภาคใต้ที่ไม่แนวโน้มลดลง แตกต่างจากภาคอื่น ๆ (35, 36)

ประเด็นที่สำคัญมากกว่านั้นของการสอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายไม่เสียภาษีนั่น ก็คือ พบว่าเพศหญิงสอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายไม่เสียภาษี/
หลีกเลี่ยงภาษีสูงกว่าเพศชายร้อยละ 3 ซึ่งประเด็นความแตกต่างเรื่องเพศนี้ จะเห็นได้ว่า บุหรี่ปริศนิกฎหมายจำนวนหนึ่งที่ผู้หญิง
สอบคือบุหรี่ปริศนิกฎหมาย/ปรุงรส และบุหรี่ปริศนิกฎหมายเมนทอล ซึ่งในที่นี้คือ L&M ซึ่งจากการสำรวจโดยภาพรวม พบผู้หญิงสอบบุหรี่ปริศนิกฎหมาย
ดังกล่าวสูง บุหรี่ปริศนิกฎหมาย L&M ที่นำเข้ามาตามกฎหมายจะมีราคาจำหน่ายทั่วไปสูง แต่สำหรับในพื้นที่ภาคใต้ที่ทำการศึกษ
จะพบข้อเท็จจริงที่ว่า บุหรี่ปริศนิกฎหมาย L&M ที่ไม่เสียภาษีมียุทธศาสตร์ที่ต่ำกว่า จึงเป็นโอกาสสำหรับผู้หญิงที่เคยสอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายที่
อยู่แล้วมีโอกาสมากขึ้นในการสอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายที่ราคาถูกลง

สำหรับข้อค้นพบที่น่าเป็นห่วงก็คือ กลุ่มที่ด้อยโอกาสทางสังคมสอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายไม่เสียภาษีสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ได้แก่
อายุต่ำสอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายไม่เสียภาษีสูงกว่ากลุ่มที่อายุมาก เช่นเดียวกับกลุ่มที่อยู่ในระดับการศึกษาต่ำ ได้แก่ ระดับ
ประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 24.5 และ 20.2 ตามลำดับซึ่งสอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายไม่เสียภาษีสูงกว่ากลุ่มที่มี
การศึกษาสูงกว่าอย่างชัดเจน เช่นเดียวกับกลุ่มที่สถานะทางเศรษฐกิจต่ำ/กลุ่มจนที่สุดมีการสอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายไม่เสียภาษีสูง
กว่ากลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าอย่างชัดเจน และที่น่าสนใจคือ นักเรียน/นักศึกษาสอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายหลีกเลี่ยงภาษีสูงกว่า
กลุ่มอาชีพอื่น ๆ เป็นปัญหาสำคัญของความพยายามในการควบคุมยาสูบของภาคีเครือข่ายที่มุ่งป้องกันและสกัด
กั้นไม่ให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสสอบบุหรี่ปริศนิกฎหมายสูง ทั้งนี้เพราะผลกระทบมิได้มีเฉพาะต่อตัวผู้สอบเท่านั้น หากแต่ยังเป็น
ผลกระทบและภาระต่อครอบครัวและสังคม อาทิ กลุ่มคนจนที่สอบสูงนั้นเป็นผลกระทบต่อเศรษฐกิจของบุคคล

ครอบครัวและสังคม ที่สัดส่วนค่าใช้จ่ายบุหรี่ต่อรายได้สูงกว่ากลุ่มผู้มีรายได้สูง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลและครอบครัวที่เงินรายได้ที่พึงจ่ายสำหรับสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานต่อชีวิตถูกใช้เพื่อสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งจะยิ่งส่งผลกระทบมากขึ้นเมื่อการสูบบุหรี่ก่อให้เกิดโรคร้ายแรงต่าง ๆ ที่กลายเป็นภาระของครอบครัวและสังคม ในการดูแลและรักษาโรคเรื้อรังที่เป็นอันตรายร้ายแรงเหล่านั้น

ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่หลีกเลี่ยงภาษี

ข้อค้นพบจากศึกษา พบว่า ผู้สูบบุหรี่รับรู้ว่าการที่ตนซื้อสูบเป็นบุหรี่ไม่เสียภาษีอย่างแน่นอน (ร้อยละ 9.4) โดยกลุ่มที่สูบบุหรี่หลีกเลี่ยงภาษีนั้น ร้อยละ 54.0 รับรู้ว่าบุหรี่ที่สูบเป็นบุหรี่ไม่เสียภาษี ผู้สูบบุหรี่ร้อยละ 29.0 ตระหนักว่า มีบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีจำหน่ายในพื้นที่ ขณะที่กลุ่มที่สูบบุหรี่ไม่เสียภาษี ตระหนักว่า มีบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีจำหน่ายในพื้นที่สูงถึงร้อยละ 68.9 สูงกว่ากลุ่มสูบบุหรี่ที่เสียภาษี โดยผู้สูบบุหรี่ร้อยละ 17.3 มีความเห็นว่าหาซื้อบุหรี่ไม่เสียภาษีได้ง่าย สถานการณ์ของการที่ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่รับรู้ว่าการจำหน่ายบุหรี่หนีภาษีในพื้นที่ และการรับรู้สูงมากในกลุ่มผู้สูบบุหรี่หนีภาษี ถือเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่ธรรมดาที่สินค้าหนีภาษีจำหน่ายกวดเคลื่อนได้ในพื้นที่ โดยคนที่สูบบุหรี่ไม่เสียภาษียุทธละ 46.7 มีความเห็นว่า สามารถซื้อบุหรี่ไม่เสียภาษีได้ง่าย โดยแหล่งที่ซื้อบุหรี่ที่เชื่อได้ว่าไม่เสียภาษีคือ ร้านขายของชำ (ร้อยละ 72.5) และตลาดมืดและพ่อค้าเร่ ต่อสถานการณ์ดังกล่าว ประชาชนเหมือนจะไม่ตระหนักและตระหนักกับสภาพการณ์ดังกล่าวที่แสดงถึงความอ่อนแอของกลไกการบังคับใช้กฎหมายของผู้มีอำนาจหน้าที่ ที่ส่งผลต่อผู้สูบบุหรี่ที่สนใจที่จะซื้อเนื่องจากคิดว่าบุหรี่ที่จำหน่ายในพื้นที่ไม่เสียภาษีนั้นมีราคาถูก

การที่ประชาชนรับรู้ถึงการมีบุหรี่หนีภาษีในอัตราที่สูงและมีการสูบบุหรี่ดังกล่าวในอัตราที่สูงมากในหลายจังหวัดเป็นปัญหายิ่งต่อสังคมไทยทั้งต่อนโยบายการควบคุมยาสูบและการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน บางจังหวัดมีการสูบบุหรี่ไม่เสียภาษีประมาณครึ่งหนึ่งของผู้สูบบุหรี่ ซึ่งเป็นอัตราที่สูงมากที่สะท้อนถึงค่านิยมของสังคมและกำลังถูกทำให้การกลายเป็นเรื่องปกติของสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาชี้ชัดให้เห็นว่า จังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายแดนประเทศเพื่อนบ้านเป็นปัจจัยเอื้อให้มีการลักลอบบุหรี่หนีภาษีเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย ซึ่งปรากฏถึงสถานการณ์การสูบบุหรี่ไม่เสียภาษีดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดกับการลักลอบบุหรี่หนีภาษีเป็นความจำเป็นที่ต้องดำเนินการอย่างจริงจังและเร่งด่วน โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจับกุมและบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กระทรวงการคลังในระดับพื้นที่ควรร่วมมือกันในการปราบปราม
2. กรมสรรพสามิตควรทบทวนกฎหมายในการเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดลักลอบบุหรี่ทั้งผู้ลักลอบ ผู้จำหน่าย และผู้เกี่ยวข้อง ให้มีโทษหนักมากยิ่งขึ้น รวมถึงการลงโทษพนักงาน/เจ้าหน้าที่ที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

3. มาตรการการขึ้นภาษีบุหรี่ยังเป็นความจำเป็นเพื่อกระตุ้นให้ลดปริมาณการสูบบุหรี่ลง โดยกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ควรได้มีการศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพและความสูญเสียที่เกิดจากการสูบบุหรี่เพื่อเสนอโครงสร้างและอัตราภาษีที่จะมีผลต่อพฤติกรรมการณ์สูบบุหรี่แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการออกกฎหมาย รวมถึงการขึ้นภาษีบุหรี่ปริมาณเอง เพราะด้วยมาตรการทางภาษีที่ส่งผลกับราคาบุหรี่จะส่งผลต่อการปรับพฤติกรรมด้วยการเปลี่ยนประเภทบุหรี่จากบุหรี่ซิกแรตที่มีราคาสูงไปสูบบุหรี่มวนเองที่มีราคาถูกกว่าหลายเท่า ขณะเดียวกันการเสนอกฎหมายในการกำหนดราคาบุหรี่ยุคต่ำเป็นความจำเป็นที่ต้องทำควบคู่กัน เพื่อให้มาตรการภาษีและราคามีประสิทธิภาพ
4. ภาครัฐและหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการรณรงค์ควบคุมการบริโภคยาสูบ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการสร้างความรู้และความตระหนักในพิษภัยของบุหรี่ทั้งบุหรี่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย และผลิตภัณท์ยาสูบทุกชนิด และสร้างค่านิยมของการไม่สูบบุหรี่ให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างกว้างขวาง
5. สถาบันการศึกษาและองค์กรที่ทำงานกับเยาวชนและนักเรียน ควรให้ความรู้ถึงพิษภัยของบุหรี่ทุกชนิดเพื่อไม่ให้เยาวชนมีทักษะชีวิตไม่คิดริเริ่มสูบบุหรี่และสร้างค่านิยมที่ถูกต้องในการไม่สูบบุหรี่
6. สร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเพื่อเฝ้าระวังบุหรี่ปิดกฎหมายไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ให้เข้ามามีบทบาทร่วมกันในการเฝ้าระวังการกระทำผิดตามกฎหมายควบคุมยาสูบ และการแจ้งข้อมูลข่าวสารไปยังศูนย์รับเรื่องร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดมาตรการดำเนินการ ป้องกันและควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ
7. ควรมีการศึกษาข้อมูลวิจัยเชิงลึกถึงเส้นทางการค้าบุหรี่ปิดกฎหมาย จากแหล่งจำหน่ายจนถึงผู้บริโภค และศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประมาณการความสูญเสียอันเนื่องมาจากการบริโภคบุหรี่ปิดกฎหมาย และการลักลอบบุหรี่ปริมาณ

บรรณานุกรม

- (1) Cantreill J., Hung D., Fahs MC., and Shelley D. Purchasing patterns and smoking behaviors after a large tobacco tax increase: a study of Chinese Americans living in New York City. Public Health Rep, 2008. 123(2): p. 135-46.
- (2) Joossen L. (2006). Tobacco smuggling. Tobacco Control Factsheets. [Online]. Available: [http://factsheets.globalink.org/en/smuggling.shtmlfile.\[2009/08/03\]](http://factsheets.globalink.org/en/smuggling.shtmlfile.[2009/08/03]).
- (3) Chaloupka FJ, Jha P. (1999). "Curbing the Epidemic: The Economics of Tobacco Control". In World Bank Publication & Tobacco Control in Developing Countries. Edited by: Chaloupka FJ, Jha P. Oxford University press: Oxford.
- (4) Tao M. (2005). China Tobacco Industry Under Monopoly System: Theory, Problems, and System Reform [in Chinese]. Shanghai China: Xiulin (Academic).
- (5) Merriman D, Yurekli A, Chaloupka FJ. How big is the worldwide cigarette smuggling problem. In Tobacco control in developing countries. Edited by: Jha P, Chaloupka F. Oxford University Press: New York, 2000:365-392.
- (6) Piriyaangant, S., Sornsupap, R., Thitilak, S., and Namprasanthai, P., Cigarette Smuggling Process in Thailand. Thailand Tobacco Monopoly, Ministry of Finance, 2004.
- (7) Official Statistics, Trade Associations in Euromonitor
- (8) Joossen L, Merriman D, Ross H, Raw M. How eliminating the global illicit cigarette trade would increase tax revenue and save lives. Paris: International Union Against Tuberculosis and Lung Disease; 2009.
- (9) Economic news.: Department of customer points that the illicit alcohol and cigarettes influx to Thailand when increase tax in 2006. Sep 2007.
<http://www.takchamber.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=568716&Ntype=3>
- (10) News of Department of Excise Tax. Sadao Checkpoint seized foreign illicit cigarettes for 30000 packs. 2 Feb, 2009. From: www.excise.go.th
- (11) Pochnews. Border Polices, Area 4 arrest big lot of illicit cigarettes at Had Yai, Songkhla Province for more 2000 cartons. (<http://www.pochnews.com/news/economic/7127.htm>)
- (12) Banmuang News. Arrest smuggling cigarettes at Kuankalong, Satoon. 21 Dec. 2009.
http://news.sanook.com/crime/crime_.327353.php.
- (13) MCOT. Arrest illicit cigarettes value more than 6 million Bath at the Southern border.

- (14) Vathesatogkit P. Thailand's Experience in Tobacco Control and Tobacco Tax Policy, Regional Workshop on Advancing Tobacco Tax Policy in Southeast Asia, Bangkok , 3–6 March, 2003.
- (15) ABAC Social Innovation in Management and Business Analysis, Business Research Center, Assumption University and ASH Thailand. (2006). Impact of excise tax on smoking behavior. <http://www.ashthailand.or.th/th/data/news>)
- (16) Wisarutwong C. Tobacco Tax collecting for tobacco control. Bangkok : Charoendee Munkong Printing, 2007.
- (17) Tobacco Control Research and Knowledge Management Center. Thailand's tobacco use situation between 1991–2007. Bangkok : Charoendee Munkong Printing , 2008.
- (18) Kengganpanich M, Termsirikulchai L, Benjakul S. The impact of Cigarette Tax increase on Smoking behavior of Daily smokers. J.of the Medical Association of Thailand, Dec 2009; 92 (Suppl 7): S46–53.
- (19) Levy DT, Benjakul S, Ross H, Ritthiphakdee B. The role of tobacco control in reducing smoking and deaths in middle income nation : results from the Thailand SimSmoke simulation model. J of Tob Control 2008; Vol 17:53–9. ABAC and ASH.
- (20) ชลธาร วิศรุตวงศ์. การขึ้นภาษีบุหรี่ซิกาแรตกับบุหรี่เถื่อน. เสวนาวิชาการในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2552 ณ โรงแรมเอเชีย. จัดโดยศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ.
- (21) Sarntisart I. An Economic Analysis of Tobacco Control in Thailand. HNP Discussion Paper, Economics of Tobacco Control Paper No 15. World Bank : Washington DC, 2003.
- (22) Pirudee Pavananunt. Empirical Analysis of Cigarette Tax Avoidance in Thailand. Duke University, Southeast Asia Tobacco Control Alliance (Duke–SEATCA) Capacity Building Project in Illicit Trade in Tobacco, Tobacco Control Research and Knowledge Management Center (TRC), Mahidol University, 2009.
- (23) Bureau of Tobacco Control, Ministry of Public Health, Thailand, Center for Disease Control and Prevention, Atlanta and WHO–Regional Office for South–East Asia. (2009). Global Adult Tobacco Survey : Thailand Country Report. Bureau of Tobacco Control, Ministry of Public Health, Thailand.
- (24) หทัย ชิตานนท์. ไทยดัน ก.ม.ค้าบุหรี่เถื่อนทั่วโลก. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. วันที่ 5 ก.พ.2551. ค้นจากเว็บไซต์. http://www.moph.go.th/ops/iprg/iprg_new/include/admin_hotnew/show_hotnew.php?idHot_new=12965. เข้าถึงเมื่อ 20 เมษายน 2555.

- (25) Joossens, L. and Ritthiphakdee, B. 2000. Role of Multinationals and other Private Actor: Trade and Investment Practices. The WHO Framework Conference on Global Tobacco Control Law: Towards WHO Framework Conference on Tobacco Control, 7 to 9 January 2000, New Delhi, India.
- (26) ชลธาร วิศรุตวงศ์. ภาษีบุหรี่ซิกาแรตกับบุหรี่ยุคโลกใหม่. การประชุมบุหรี่ยุคโลกครั้งที่ 8 ระหว่างวันที่ 24-25 สิงหาคม 2553 ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์. จัดโดยศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ.
- (27) พชร สิทธิชัย. ผลกระทบของการขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยุคโลกใหม่ต่ออุปสงค์บุหรี่ยุคโลกใหม่. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- (28) สรรพสามิตผ่อนผันนำเข้า+ส่งออกบุหรี่. Voice TV. 25 เมษายน 2553. เว็บไซต์ <http://archive.voicetv.co.th/content/11884> เข้าถึงเมื่อ 20 เมษายน 2555.
- (29) เว็บไซต์ของสำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. เว็บไซต์. <http://btc.ddc.moph.go.th/>
- (30) ที่มา Facts about illegal cigarettes, <http://www.stopillegalcigarettes.co.za/facts>. เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2554
- (31) ที่มา £85m: cost of illegal cigarettes to coffers. Belfast Telegraph. <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/local-national/northern-ireland/85m-cost-of-illegal-cigarettes-to-coffers-16066338.html>
- (32) TheStar, อังคารที่ 2 เมษายน 2011 ในเว็บ <http://thestar.com.my/news/story.asp?sec=nation&file=/2011/4/26/nation/20110426082729>
- (33) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. กรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบ (Framework Convention on Tobacco Control). จากเว็บไซต์ http://dpc5.ddc.moph.go.th/download/boss_apr49_14.pdf. เข้าถึงเมื่อ 20 เมษายน 2555.
- (34) สุนิตา ปรีชาวงษ์. กรอบอนุสัญญาควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก (WHO-FCTC). คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. จากเว็บไซต์ [http://www.chulapedia.chula.ac.th/index.php_\(WHO_FCTC\)](http://www.chulapedia.chula.ac.th/index.php_(WHO_FCTC)) เข้าถึงเมื่อ 20 เมษายน 2555.
- (35) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535. โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก, 2550.

- (36) ก้องเกียรติ พรรณวดี, 2538. อังโน มณฑล เก่งการพานิชและคณะ. การทบทวนและวิเคราะห์ทิศทาง การวิจัยการควบคุมยาสูบของประเทศไทย พ.ศ.2519-2549. กรุงเทพฯ : เจริญดีมั่นคงการพิมพ์, 2549.
- (37) สุชาติา ตั้งทางธรรม. เศรษฐศาสตร์เรื่องบุหรืและอัตราภาษีบุหรื. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช”. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข 2540. จากเว็บไซต์ http://www.sri.cmu.ac.th/~srilocal/drugs/research-details.php?research_id=5 g เข้าถึงเมื่อ 20 เมษายน 2555.
- (38) เอกสารข้อเท็จจริง. ข้อมูลการสำรวจการบริโภคยาสูบในผู้ใหญ่ระดับโลกของประเทศไทย เปรียบเทียบปี 2552 และ 2554. เอกสารประกอบการแถลงข่าว ณ สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 28 พฤษภาคม 2555, โดยกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์โครงการการสำรวจ

เรื่อง

การสับสนของผู้ประกอบการในปัจจุบัน ในพื้นที่เสี่ยงของภาคใต้ ประเทศไทย

คำชี้แจงและการขอความยินยอมจากผู้ถูกสัมภาษณ์

อ่านข้อความต่อไปนี้ให้กับผู้ถูกสัมภาษณ์ :

โครงการสำรวจการสับสนของผู้ประกอบการในปัจจุบัน ในภาคใต้ ประเทศไทย ของภาควิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับสำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข กำลังเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริโภคยาสูบของท่าน ซึ่งเป็นโครงการสำรวจการบริโภคยาสูบลักษณะหนึ่งของประชากรไทย ซึ่งเป็นความร่วมมือร่วมกันสถาบันวิจัยด้านสุขภาพระดับนานาชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยดุ๊ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งข้อมูลนี้จะถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางสาธารณสุขและการขับเคลื่อนกฎหมายควบคุมยาสูบ โดยองค์กรภาคีต่าง ๆ ที่ทำงานด้านการควบคุมยาสูบในประเทศไทย

ท่านได้ถูกเลือกโดยการสุ่มอย่างเป็นระบบ ซึ่งการมีส่วนร่วมของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานควบคุมการบริโภคยาสูบ ทั้งนี้คำตอบที่ได้รับจากท่านจะเป็นตัวแทนในนามของกลุ่มบุคคล การสัมภาษณ์จะใช้เวลาประมาณ 10 นาที โดยท่านมีส่วนร่วมให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ และข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และไม่นำข้อมูลใด ๆ ของท่านไปเผยแพร่ / แลกเปลี่ยนกับใคร ๆ

ท่านยินดีให้ข้อมูลกับโครงการสำรวจนี้หรือไม่ (ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ยินยอมด้วยวาจา)

ยินดี (อ่านข้อความต่อ)

ไม่ยินดี (ยุติการสัมภาษณ์ แต่ให้กล่าวขอบคุณที่เสียสละเวลาฟังคำชี้แจง)

ถ้าท่านยินดีกับการมีส่วนร่วมในการสำรวจครั้งนี้ ผม/ดิฉันขออนุญาตเริ่มสัมภาษณ์ท่านเป็นการส่วนตัว

หากมีข้อสงสัยประการใดสามารถติดต่อนักวิจัยได้ที่

ผศ.ดร.มณฑา เก่งการพานิช

ภาควิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

อาคาร 3 ชั้น 5 เลขที่ 1/420 ถนนราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ สำนักงานเบอร์ตรง 02-3548553 หรือ 02-3548543-47 ต่อ 3703

โทรศัพท์มือถือ 7777043-089

ส่วนนำของแบบสัมภาษณ์

[] - [] [] [] - [] [] [] - [] [] []
 P No.Psu. No.HH No.Resp

ครั้งที่ ___ วันที่นัดสัมภาษณ์ครั้งต่อไป: _____ เวลา: _____
 ครั้งที่ ___ วันที่นัดสัมภาษณ์ครั้งต่อไป: _____ เวลา: _____

แบบบันทึกการสัมภาษณ์			
ครั้งที่เยี่ยม	1) วันนัด(2	3
วันที่	___ ___ วันที่ เดือน	___ ___ วันที่ เดือน	___ ___ วันที่ เดือน
ผลการสัมภาษณ์*	_____	_____	_____
พนักงานสัมภาษณ์	_____	_____	_____
ผู้ควบคุมงานสนาม	_____	_____	_____

** รหัสสำหรับ ผลการสัมภาษณ์บุคคล:
1: สัมภาษณ์ข้อมูลรายบุคคลได้อย่างสมบูรณ์ (Complete)
2: ได้สัมภาษณ์ แต่ไม่สามารถสัมภาษณ์ได้อย่างสมบูรณ์ จำเป็นต้องกำหนดวัน-เดือนสำหรับนัดหมายการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป โดยระบุครั้งที่ วันที่และเวลานัดสัมภาษณ์ครั้งต่อไป (Incomplete)
3: ผู้ที่ถูกเลือกสัมภาษณ์ได้รับการประเมินภายหลังว่าไม่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด (Ineligible)
4: ผู้ที่ถูกเลือกสัมภาษณ์ไม่อยู่บ้านขณะเยี่ยมบ้าน จำเป็นต้องกำหนดวัน-เดือนสำหรับนัดหมายการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป โดยระบุครั้งที่ วันที่และเวลานัดสัมภาษณ์ครั้งต่อไป (Not at home)
5: ผู้ที่ถูกเลือกสัมภาษณ์ปฏิเสธการให้สัมภาษณ์ (ระบุ) _____ (Refused)
6: อื่น ๆ (ระบุ) _____

ภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ () ไทยภาคกลาง () ไทยภาคใต้ () ยาวี () อื่น ๆ
 เวลาเริ่มต้นสัมภาษณ์ เวลาสิ้นสุดการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ส่วนคัดกรอง : การสอบบุหรี

A. บทนำ: คำถามต่อไปนี้จะเกี่ยวกับการบริโภคยาสูบ โดยเน้นการสอบบุหรีซิกาแรต (บุหรีโรงงาน/บุหรีซอง)

A01. ปัจจุบัน ท่านสอบบุหรีซิกาแรต หรือบุหรีโรงงานหรือไม่

1	สูบทุกวัน (ถามข้อ A03)
2	สูบไม่ทุกวัน/สูบบางวัน (ถามข้อ A04)
3	ไม่สูบ (หยุดการสัมภาษณ์)

A02. ท่านมีซองบุหรีติดตัวอยู่ในขณะนี้หรือไม่

- 1 มี 2 ไม่มีและจะไปหาซ่งให้ได้ 3 ไม่มีและไม่สามารถไปหาซ่งให้ได้ (หยุดการสัมภาษณ์)

A03. จำนวนมวนบุหรีโรงงานเฉลี่ยที่ท่านสูบต่อวันเป็นเท่าไรมวน

A04. จำนวนมวนบุหรีเฉลี่ยที่ท่านสูบต่อสัปดาห์เป็นเท่าไรมวน

A05. ปริมาณบุหรีที่สูบแตกต่างจากช่วงก่อนขึ้นภาษีบุหรีซิกาแรตอย่างไร

- 1 น้อยลง 2 เท่าเดิม 3 มากขึ้น

B. ส่วนที่ 2: การซื้อบุหรี

คำชี้แจง : คำถามต่อไปนี้จะเกี่ยวกับการซื้อบุหรีครั้งสุดท้าย

B01. ท่านซื้อบุหรีครั้งสุดท้ายในลักษณะใดและจำนวนเท่าไร

- 1 ซื้อเป็นมวน จำนวนมวน
- 2 ซื้อเป็นซ่ง จำนวนซ่ง (จำนวนมวนต่อซ่งมวน)
- 3 ซื้อเป็นคาร์ตอนหรือห่อคาร์ตอนหรือห่อ (จำนวนมวนต่อห่อมวน)
- 4 อื่น ๆ ระบุ (จำนวนมวนต่อหน่วยมวน)
- 5 ไม่เคยซื้อด้วยตนเอง มีผู้ซื้อให้ (ข้ามไปข้อ B03)

B02. ราคาบุหรีหรือจำนวนเงินที่จ่ายซื้อบุหรีครั้งล่าสุดบาท (ต่อเนื่องกับ B01)

- 88 ไม่ทราบ/จำไม่ได้ 77 ปฏิเสธการตอบ

B03. ยี่ห้อบุหรีที่ท่านซื้อครั้งสุดท้ายหรือมีผู้ซื้อให้คือยี่ห้อใด

กรองทิพย์.....	☐ 1	สายฝน.....	☐ 2
กรุงทอง.....	☐ 3	สามิต.....	☐ 4
รอยัล.....	☐ 5	วันเดอร์.....	☐ 6
มาร์ลโบโร.....	☐ 7	แอลแอนเอ็ม.....	☐ 8
วินสตัน.....	☐ 9	SMS.....	☐ 10
Shoot.....	☐ 11	อื่น ๆ...	☐ 12ระบุ.....

B03.1 ท่านได้เปลี่ยนยี่ห้อบุหรีซิกาแรตที่ท่านสูบเป็นประจำ หลังการขึ้นภาษีบุหรีหรือไม่

- 1 ไม่เปลี่ยน 2 เปลี่ยน ระบุยี่ห้อเดิม
- 3 อื่น ๆ ระบุ

B04. ในการชื้อครั้งล่าสุด ท่านชื้อจากที่ใด หรือกรณีผูอื่นชื้อให้ เขาชื้อมาจากที่ใด

☐ 1 เครื่องจำหน่ายอัตโนมัติ....	☐ 2 ร้านขายของชำ
☐ 3 ร้านสะดวกชื้อ	☐ 4 ร้านขายส่ง/ห้างสรรพสินค้า
☐ 5 หาบเร่แผงลอย.....	☐ 6 พ่อค้าเร่
☐ 7 ตลาดมีด	☐ 8 ร้านค้าสวัสดิการ
☐ 9ร้านค้าปลอดภาษี.....	☐ 10 รถจำหน่าย
☐ 11 ชื้อจากต่างประเทศ	☐ 12 ชื้อผ่านอินเทอร์เน็ต
☐ 13 อื่น ๆ ระบุ	
☐ 88ไม่ทราบ/จำไม่ได้.....	

C ส่วนที่ 3: การพิจารณาชอง

คำชี้แจง : ส่วนนี้เป็นข้อมูลจากการพิจารณาชองบุนหรีที่สูบ

C1a. ชองบุนหรีที่ชื้อครั้งล่าสุด ที่ชองมีสิ่งเหล่านี้หรือไม่

	1.มี	2.ไม่มี	3.ไม่ทราบ
a) อากรแสดมปีชองประเทศไทย			
b) อากรแสดมปีต่างประเทศ			
c) ภาพคำเตือนบนชองบุนหรีชองไทย			
d) คำเตือน/ภาพบนชองบุนหรีชองต่างประเทศ			
e) ข้อมูลเกี่ยวกับทาร์และนิโคตินเป็นภาษาไทย			
f) ข้อมูลเกี่ยวกับทาร์และนิโคตินเป็นภาษาต่างชาติ			
g) บาร์โค้ด			
h) ระบุประเทศผู้ผลิต			
i) หมายเลขทะเบียนการค้า			

C01b. แหล่งข้อมูลในชื้อ C01.a มาจาก

- 1 จากผู้สัมภาษณ์พิจารณาชองเอง 2 รายงานโดยผู้ตอบ/ผู้ถูกสัมภาษณ์

C02. ท่านยินดีที่จะให้ชองบุนหรีแก่ผู้สัมภาษณ์หรือไม่

- 1 ยินดี 2 ไม่ยินดี

C03 ท่านคิดว่า บุนหรีที่ท่านชื้อครั้งล่าสุดนั้น เป็นบุนหรีที่เสียภาษีแล้วหรือไม่

- 1 เสียภาษีแล้ว
 2ไม่เสียภาษี ... ชำมไปชื้อ C05
 88 ไม่รู้/ไม่ทราบ ... ชำมไปชื้อ D01
 77 ปฏิเสธการตอบ ... ชำมไปชื้อ D01

C04. เหตุผลที่ทำให้ท่านคิดว่า บุหรี่นั้นเสียภาษีแล้ว)ไม่ต้องอ่านตัวเลือก)

☐ a) มีอาการแสบตมปี	☐ b) มีภาพ/คำเตือนด้านสุขภาพ
☐ c) มีภาพคำเตือนของไทย	☐ d) มีข้อมูลเกี่ยวกับนิโคตินและทาร์
☐ e) รสชาติของบุหรี่	☐ f) อื่น ๆ : _____
☐ 88 ไม่ทราบ/จำไม่ได้	☐ 77 ปฏิเสธการตอบ

C05. เหตุผลที่ทำให้ท่านคิดว่า บุหรี่นั้นไม่เสียภาษี) ไม่ต้องอ่านตัวเลือก)

☐ a) ไม่มีอาการแสบตมปี	☐ b) ไม่มีภาพ/คำเตือนด้านสุขภาพ
☐ c) มีภาพ/คำเตือนของต่างประเทศ	☐ d) ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับนิโคตินและทาร์
☐ e) ราคาถูก	☐ f) รสชาติของบุหรี่
☐ g) อื่น ๆ : _____	
☐ 88 ไม่ทราบ/จำไม่ได้	☐ 77 ปฏิเสธการตอบ

D ส่วนที่ 4: ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุหรี่ที่จำหน่ายในพื้นที่

D01. ในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่ มีการจำหน่ายบุหรี่ไม่เสียภาษีใช่หรือไม่

☐ 1 ใช่	☐ 2 ไม่ใช่ ข้ามไปข้อ D04
☐ 88 ไม่ทราบ	☐ 77 ปฏิเสธการตอบ

D02. การซื้อบุหรี่ที่ไม่เสียภาษี ทำได้ง่ายเพียงใด?

☐ 1 ไม่ง่าย	☐ 2 ง่าย
☐ 88 ไม่รู้/ไม่ทราบ	☐ 77 ปฏิเสธการตอบ

D03. ปัจจัยอะไรที่ทำให้ท่านคิดว่าบุหรี่ที่ขายในพื้นที่เป็นบุหรี่ที่ไม่เสียภาษี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

a) ไม่มีอาการแสบตมปี ภาพคำเตือน ข้อมูลเกี่ยวกับทาร์และนิโคติน	☐
b) อาการแสบตมปีและคำเตือนเป็นภาษาต่างชาติ	☐
c) สีของอาการแสบตมปี ภาพคำเตือน ข้อมูลนิโคตินและทาร์	☐
d) สีของยี่ห้อและ/หรือโลโก้บุหรี่	☐
e) รสชาติของบุหรี่	☐
f) ผู้จำหน่ายที่เชื่อได้ว่าเป็นที่ขายบุหรี่ไม่เสียภาษี	☐
g) ราคาถูก	☐
h) อื่น ๆ : _____	☐
i) ไม่ทราบ/จำไม่ได้	☐ 88
j) ปฏิเสธการตอบ	☐ 77

D04. ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านเคยซื้อบุหรี่ที่ท่านคิดว่าเป็นบุหรี่ที่ไม่เสียภาษีหรือไม่?

☐ 1 เคย	☐ 2 ไม่เคย
☐ 88 ไม่ทราบ/จำไม่ได้	☐ 77 ปฏิเสธการตอบ

D05. ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านเคยข้ามชายแดนไปชื้อบหรีที่ราคาถูกลงกว่าและนำกลับมาในประเทศหรือไม่

1 เคย

2 ไม่เคย

88 ไม่ทราบ/จำไม่ได้

77 ปฏิเสธการตอบ

DD ส่วนที่ 4-1 : คำถามเพิ่มเติม

DD02. ใน 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้พยายามที่จะหาชื้อบหรีที่ขายราคาถูกลงกว่าท้องตลาดหรือไม่

1 เคย

2 ไม่เคย

(ข้ามไปส่วนที่ 5)

88 ไม่ทราบ/จำไม่ได้ (ข้ามไปส่วนที่ 5)

77 ปฏิเสธการตอบ

(ข้ามไปส่วนที่ 5)

DD03. สถานที่ที่ท่านชื้อบหรีราคาถูกนั้นคือที่ใด และบ่อยเพียงใด (ไม่ต้องอ่านตัวเลือก)

	ไม่เคย	บ่อย	บางครั้ง/ไม่บ่อย
a) หาบเร่/แผงลอย			
b) ร้านสะดวกชื้อ ร้านขายของชำ และปั้ม/จุดจำหน่ายน้ำมัน			
c) ห้างสรรพสินค้า			
d) สถานบันเทิง ผับ บาร์			
e) ค้อฟฟี่ช้อป หรือภัตตาคาร			
f) จากผู้จำหน่ายอิสระที่เร่ขายในแหล่งต่างๆ			
g) ร้านค้าปลอดภาษี			
h) จากต่างประเทศ			
i) ร้านสวัสดิการ เช่น ทหาร ตำรวจ			
j) จากอินเทอร์เน็ต			
k) เครื่องจำหน่ายอัตโนมัติ			
l) จากรถจำหน่าย			
m) อื่นๆ _____			

E ส่วนที่ 5: ข้อมูลส่วนบุคคล

E01. เพศของผู้ตอบ

1 ชาย

2 หญิง

E02. อายุปี (เศษเดือนถ้ามากกว่า 6 เดือนขึ้นไปให้ปัดเป็น 1 ปี)

E3. ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ 1 ไม่ได้เรียนหนังสือ/ไม่รู้หนังสือ	☐ 2 ต่ำกว่า ป 6.
☐ 3 จบ ป6.	☐ 4 จบสูงกว่า ป 6.แต่ต่ำกว่า ม3.
☐ 5 จบ ม 3.หรือเทียบเท่า	☐ 6 จบสูงกว่า ม 3.แต่ต่ำกว่า ม6.
☐ 7 ม 6.และ ปวช .หรือเทียบเท่า.	☐ 8 อนุปริญญา /ปวส/.ปวท .หรือเทียบเท่า
☐ 9 ระดับปริญญาตรี	☐ 10 สูงกว่าปริญญาตรี
☐ 11 อื่น ๆ ระบุ.....	
☐ 88 ไม่ทราบ	

E04. อาชีพในรอบปีที่ผ่านมา

☐ 1 ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ	☐ 2 ลูกจ้างเอกชน
☐ 3 ธุรกิจส่วนตัว	☐ 4 แรงงานที่ไม่มีค่าจ้าง
☐ 5 นักเรียน/นักศึกษา	☐ 6 แม่บ้าน
☐ 7 เกษียณจากการทำงาน	☐ 8ว่างงาน
☐ 9 ไม่สามารถทำงานได้/ไร้สมรรถภาพ	☐ 10 คนงานภาคเอกชนที่ทำงานตามฤดูกาล
☐ 88 ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	

E05. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ถ้าไม่มีให้บันทึก “0”

(a) เงินสดที่รวมจากทุกแหล่งรายได้.....	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ บาท
(b) รายได้ที่ไม่ใช่ตัวเงินจากทุกแหล่ง.....	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ บาท
(c) ไม่ทราบ	☐ 77
(d) ปฏิเสธการตอบ	☐ 88